

SK

SK

SK

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

V Bruseli 5.11.2008
KOM(2008) 674 v konečnom znení

OZNÁMENIE KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

Stratégia rozširovania a hlavné výzvy na roky 2008 – 2009

{SEK(2008) 2692}
{SEK(2008) 2693}
{SEK(2008) 2694}
{SEK(2008) 2695}
{SEK(2008) 2696}
{SEK(2008) 2697}
{SEK(2008) 2698}
{SEK(2008) 2699}

OZNÁMENIE KOMISIE RADE A EURÓPSKEMU PARLAMENTU

Stratégia rozširovania a hlavné výzvy na roky 2008 – 2009

1. Úvod

Rozširovanie predstavuje jeden z najsilnejších politických nástrojov EÚ. Posilňuje strategické záujmy EÚ v oblasti stability, bezpečnosti a pri predchádzaní konfliktom. Napomáha pri zvyšovaní prosperity a hospodárskeho rastu, pri zlepšovaní spojenia s významnými dopravnými a energetickými cestami a pri posilňovaní významu EÚ vo svete. Európska únia si v máji 2009 pripomenie piate výročie rozšírenia v roku 2004.

Súčasný plán rozširovania zahŕňa krajiny západného Balkánu a Turecko, ktorým bola prisľúbená možnosť stať sa členmi EÚ potom, ako splnia stanovené podmienky. Európska perspektíva prispieva k mieru a stabilite a umožnila partnerom vysporiadať sa s hlavnými výzvami, ako je vyhlásenie nezávislosti Kosova, a zároveň zachovať regionálnu bezpečnosť. Výrazne nabáda krajiny západného Balkánu aj Turecko, aby realizovali politické a hospodárske reformy. Strategickým záujmom EÚ je udržať dynamiku tohto procesu v súlade s dohodnutými zásadami a podmienkami. Tento záujem o zabezpečenie stability je ešte viac zjavný vzhľadom na nedávne problémy, ktoré ohrozujú stabilitu na východ od EÚ, vrátane južného Kaukazu.

Strategický význam Turecka pre EÚ sa naďalej zvyšuje v rozhodujúcich oblastiach, ako je energetická bezpečnosť, predchádzanie konfliktom a ich riešenie a regionálna bezpečnosť na južnom Kaukaze a Blízkom východe. Angažovanosť tejto krajiny v spolupráci s EÚ vo forme prebiehajúcich rokovaní a príslušných reforiem z nej vytvára dôležitejší faktor stability v oblasti, ktorá čelí mnohým problémom. Súčasná bezpečnostná situácia v Európe si takisto vyžaduje upevnenie stability a zintenzívnenie reforiem na západnom Balkáne.

V tejto súvislosti je dôsledné uplatňovanie obnovenej zhody o problematike rozširovania dosiahnutého na zasadnutí Európskej rady v decembri 2006 dôležitejšie ako kedykoľvek predtým. Táto zhoda vychádza zo zásady posilňovania záväzkov a zásad spravodlivej a prísnej podmienenosti a lepšej komunikácie s verejnosťou spoločne so schopnosťou EÚ integrovať nové členské štáty.

Európska únia uskutočňuje kroky s cieľom zlepšovať kvalitu procesu rozširovania, pričom zohľadňuje predovšetkým skúsenosti z predchádzajúcich rozširovaní. V počiatočnej etape sa teraz kladie väčší dôraz na právny štát a na dobrú správu vecí verejných. Tempo, ktorým sa kandidátska krajina alebo potenciálna kandidátska krajina približuje k členstvu v EÚ, odráža tempo jej politických a hospodárskych reforiem, ako aj jej schopnosť prevziať na seba v súlade s kodanskými kritériami práva a povinnosti vyplývajúce z členstva.

Nasledujúci rok bude mať v súvislosti s riešením problémov v krajinách západného Balkánu rozhodujúci význam. Pokrok, ktorý dosiahli krajiny západného Balkánu na ceste k členstvu v EÚ, sa môže urýchliť, ak tieto krajiny splnia stanovené podmienky. Očakáva sa, že Chorvátsko dosiahne záverečnú fázu prístupových rokovaní do konca roka 2009, ak podnikne nevyhnutné prípravné kroky. Ďalšie reformy v Bývalej juhoslovanskej republike Macedónsko

priblížia túto krajinu k EÚ. Pokiaľ ide o potenciálne kandidátske krajiny, keď preukážu svoju pripravenosť, pokrok, ktorý dosiahli, by mohol viesť k získaniu statusu kandidátskej krajiny.

Tempo prístupových rokovaní s Tureckom odráža rýchlosť procesu reforiem v tejto krajine, ako aj plnenie príslušných podmienok zo strany Turecka. Turecko v súčasnosti potrebuje zaktivizovať svoje úsilie o dosiahnutie politických reforiem.

Medzinárodná finančná kríza mala doposiaľ iba obmedzený priamy účinok na hospodárstvo a finančný sektor v krajinách západného Balkánu a v Turecku. Výrazne narastajúci deficit bežného účtu, ktorý je vo väčšine krajín realitou, zvyšuje ich zraniteľnosť voči vonkajším otrasom. V dôsledku celosvetovej finančnej krízy sa prílev externých úverov aj priamych zahraničných investícií pravdepodobne zníži.

Pokiaľ ide o cyperskú otázku, vodcovia komunit cyperských Grékov a cyperských Turkov začali pod záštitou OSN riadne rokovania o jej komplexnom vyriešení. Komisia podporuje ich úsilie a je pripravená poskytnúť technické poradenstvo o veciach, ktoré sú v kompetencii EÚ.

Európska únia je silnejšia, keď má v susedstve stabilné, prosperujúce a demokratické krajiny. Vďaka spolupráci vychádzajúcej zo spoločných hodnôt a spoločných záujmov môže EÚ spolu so susednými krajinami účinnejšie riešiť problémy súčasnosti. Únia zintenzívni svoje vzťahy aj s partnermi, s ktorými ju na východe a na juhu spája európska susedská politika, aby sa ešte viac posilnila vzájomná bezpečnosť a prosperita. Pripravuje sa východné partnerstvo, ako aj barcelonský proces: v tomto ohľade bude mať mimoriadny význam Únia pre Stredozemie.

V tomto oznámení sa uvádza dosiahnutý pokrok a hlavné výzvy, ktorým čelia krajiny zapojené do procesu rozširovania. Načrtáva sa v ňom prístup Komisie k ich usmerňovaniu a k podporovaniu ich snáh v nadchádzajúcom roku.

2. UPLATŇOVANIE OBNOVENEJ ZHODY TÝKAJÚCEJ SA ROZŠIROVANIA

2.1. Súčasný stav vývoja a zostávajúce problémy v krajinách

Západný Balkán

Krajiny západného Balkánu sa počas uplynulého roka priblížili k EÚ, pretože táto oblasť dosiahla pokrok – aj keď nerovnomerný – v uskutočňovaní reforiem a pri plnení stanovených kritérií a podmienok. Zachovala sa tu stabilita a situácia je vcelku pokojná po vyhlásení nezávislosti a nadobudnutí účinnosti ústavy v Kosove. Pre túto oblasť je i naďalej príznačná vysoká miera rastu, predovšetkým vďaka domácim aj zahraničným investíciám, pričom reformy vo všeobecnosti postupujú a zvýšila sa celková životná úroveň. Rada pre regionálnu spoluprácu (RCC) nadväzuje na činnosť Paktu stability, čím sa posilnila angažovanosť priamo zainteresovaných krajín v regionálnej spolupráci v juhovýchodnej Európe.

Napriek tomu však krajiny západného Balkánu v súčasnosti čelia radu problémov, ktoré by mohli mať vplyv na bezpečnosť, stabilitu a prosperitu tohto regiónu. Treba ešte upevniť reformy a zmierenie. Vo viacerých krajinách západného Balkánu predstavuje budovanie štátu, upevnenie inštitúcií, ako aj lepšia správa problematiku, ktorej treba venovať prvoradú pozornosť. Vo väčšine týchto krajín treba ešte vytvoriť profesionálnu, nestrannú a zodpovednú štátnu službu. Závažnou výzvou v tomto regióne zostáva presadzovanie právneho štátu, a to hlavne prostredníctvom reformy justície a boja proti korupcii a proti organizovanej trestnej činnosti. Ešte stále sa nepodarilo nadviazať dostatočný dialóg medzi

jednotlivými politickými silami a chýba ochota robiť kompromisy, a to platí aj vo vzťahu k etnicky zameraným otázkam. Pretrvávajú nevyriešené problémy vyplývajúce zo spoločného susedstva. Vzástla priemerná inflácia. Výrazne sa zvýšil deficit bežného účtu. V niektorých krajinách pretrváva veľmi vysoká nezamestnanosť. Je potrebné zaviesť ďalšie reformy politiky zamestnanosti a sociálnej politiky. V dôsledku menej priaznivého vonkajšieho prostredia, predovšetkým medzinárodnej finančnej krízy, sa prehĺbili makroekonomické problémy.

Na úrovni jednotlivých krajín možno pozorovať takýto vývoj:

Prístupové rokovania s Chorvátskom vstúpili do rozhodujúcej fázy, čo vysiela signál celému regiónu, že vyhládka na členstvo v EÚ je v súlade so záväzkami Únie reálna, ak sa splnia stanovené podmienky.

V Bývalej juhoslovanskej republike Macedónsko sa dosiahol pokrok vo viacerých kľúčových oblastiach zdôraznených v oznámení Komisie z marca 2008¹, predovšetkým v oblasti reformy justície a polície, a uplatňovania požiadaviek v súlade s Dohodou o stabilizácii a pridružení. Prípady násilia a vážne nezrovnalosti mali nepriaznivý vplyv na parlamentné voľby. Je potrebný konštruktívny politický dialóg a rozhodné činy na uskutočňovanie reforiem v súlade s prioritami prístupového partnerstva.

Albánsko dosiahol ďalší pokrok v oblasti hlavných politických reforiem. Pred dvoma rokmi nadobudla platnosť dočasná dohoda s EÚ, ktorá sa v súčasnosti vcelku bezproblémovo vykonáva. Medzi hlavné výzvy však naďalej patrí otázka právneho štátu a zabezpečenie náležitého fungovania štátnych inštitúcií. Treba posilniť kapacity v administratívnej oblasti a v oblasti presadzovania práva.

V Čiernej Hore pokračujú politické reformy. Vykonávanie dočasnej dohody, ktorá nadobudla platnosť na začiatku tohto roka, pokračuje vcelku hladko. Treba však ďalej realizovať reformu justície a upevniť právny štát, čo patrí naďalej medzi hlavné výzvy. Treba posilniť kapacity v administratívnej oblasti a v oblasti presadzovania práva.

Podpísaním Dohody o stabilizácii a pridružení s Bosnou a Hercegovinou (SAA) sa potvrdil záväzok EÚ prispieť k európskej budúcnosti tejto krajiny. Bosna a Hercegovina začala v júli vykonávať dočasnú dohodu. Proti ústavným prvkom ustanoveným v Daytonskej/Parížskej mierovej dohode však vzniesli námietky hlavní politickí vodcovia oboch entít a reformy vo vzťahu k EÚ stagnujú. Zhoda týkajúca sa hlavných priorít reformy je nedostatočná.

Srbsko po prezidentských a parlamentných voľbách obnovilo svoj záväzok vo vzťahu k európskej budúcnosti založenej na spoločných hodnotách. Bola podpísaná Dohoda o stabilizácii a pridružení a začne sa vykonávať dočasná dohoda, hneď ako sa Rada presvedčí o tom, že Srbsko plne spolupracuje s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ICTY). Zatknutie a postavenie Radovana Karadžiča pred súd bolo hlavným krokom vpred, avšak je potrebné tento proces zavrieť. Srbsko preukázalo, že má administratívne kapacity postačujúce na to, aby dosiahol značný pokrok pri napredovaní smerom k EÚ. V priebehu posledného roka sa však reformy oneskorili. Reforma justície a predchádzanie korupcie zostávajú dôležitými výzvami.

¹ Západný Balkán: podpora európskej perspektívy – KOM(2008)127 v konečnom znení z 5.3.2008.

Nová realita v Kosove² viedla k rekonfigurácii medzinárodnej účasti v tejto krajine. To by malo uľahčiť nasadenie misie EULEX, ktoré v súčasnosti prebieha. Situácia v Kosove má svoje špecifiká a nemožno ju považovať za situáciu, ktorou sa vytvára precedens. Európska rada vyhlásila, že EÚ je pripravená pomáhať politickému a hospodárskemu rozvoju Kosova prostredníctvom jasnej európskej perspektívy, ktorá bude v súlade s európskou perspektívou daného regiónu. Ústava, ktorú prijalo Kosovo, je v súlade s európskymi normami, okrem toho sa prijalo veľmi veľa dôležitých právnych predpisov. Medzi hlavné výzvy však naďalej patrí výrazné posilnenie inštitúcií, upevnenie právneho štátu a zlepšenie dialógu a podporenie zmierenia medzi jednotlivými komunitami.

Turecko

Posledný rok sa niesol v znamení výrazného politického napätia. Hlavný prokurátor sa obrátil na Ústavný súd so žiadosťou o zakázanie vládnej strany vzhľadom na jej činnosti namierené proti sekulárnemu štátu. Ústavný súd sa napokon rozhodol nevyhovieť žiadosti prokurátora a namiesto toho uložil finančnú pokutu. To pomohlo odvrátiť vážnu politickú krízu a malo by to poskytnúť nové príležitosti na obnovenie dialógu a ochotu politických strán robiť kompromisy.

Európska únia ostro odsúdila teroristické útoky podniknuté stranou kurdských pracujúcich (PKK), ktoré si vyžiadali mnoho ľudských životov. Turecké ozbrojené sily uskutočnili niekoľko operácií proti základňam PKK v severnom Iraku.

Turecko zohráva vďaka svojej aktívnej diplomacii konštruktívnu úlohu vo svojom okolí a v širšej oblasti Stredného východu. Po kríze v Gruzínsku navrhlo platformu stability a spolupráce pre kaukazskú oblasť na podporu dialógu medzi krajinami tohto regiónu. Prezident Gül uskutočnil návštevu Jerevanu, ktorá bola vôbec prvou návštevou tureckého prezidenta od vyhlásenia nezávislosti Arménska. Turecko vyvíjalo úsilie ako sprostredkovateľ medzi Izraelom a Sýriou a zapojilo sa do dialógu s Iránom o jadrovej otázke.

Geostrategická poloha predurčuje Turecko na to, aby zohrávalo dôležitú úlohu pri zachovaní energetickej bezpečnosti EÚ, predovšetkým v oblasti diverzifikácie energetických zdrojov. Vecou zásadného významu je užšia spolupráca v oblasti energetiky medzi EÚ, Tureckom a ostatnými štátmi v tejto oblasti – dodávateľmi energie aj tranzitnými krajinami. Súčasný a budúce plány na plynovody sú aktívom pre všetky krajiny, cez ktorých územie prechádzajú, a obzvlášť pre Turecko. Medzi najdôležitejšie priority EÚ v oblasti energetickej bezpečnosti patrí včasné dokončenie južného koridoru na prepravu plynu prostredníctvom rýchlejšej realizácie plánovaných projektov, a predovšetkým plynovodu Nabucco.

Súčasná vláda sa dostala k moci na základe slobodných a spravodlivých volieb v júli 2007, ktoré jej poskytli značný mandát na uskutočňovanie reforiem. Turecko obnovilo svoj záväzok týkajúci sa procesu pristúpenia k EÚ a reforiem s tým súvisiacich a oznámilo prípravu novej ústavy. Dosiahol sa určitý pokrok v oblasti slobody prejavu a práv náboženských spoločenstiev, ktorých príslušníci nevyznávajú islam. Bol zmenený článok 301 trestného zákonníka so zámerom posilniť záruky slobody prejavu. Parlament prijal nový zákon o nadáciách. Tento zákon sa zaoberá viacerými problémami, ktorým čelia náboženské spoločenstvá, ktorých príslušníci nevyznávajú islam. Vláda sa okrem toho rozhodla dokončiť

² Podľa rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1244/99.

projekt týkajúci sa juhovýchodnej Anatólie, ktorý má prispieť k hospodárskemu rozvoju juhovýchodnej časti krajiny.

Teraz však treba dodať nový impulz reformám, a to v záujme posilnenia demokracie a ľudských práv, modernizácie a rozvoja krajiny a jej priblíženia k EÚ. Osobitnú pozornosť si vyžadujú pravidlá týkajúce sa politických strán, ústavnej reformy, slobody prejavu a práv žien.

Hospodárstvo Turecka sa naďalej rozvíjalo pomerne dobre a napriek pomalšiemu rastu hrubého domáceho produktu sa zachovala makroekonomická stabilita. Medzinárodná finančná kríza viedla k úpravám cien aktív a meny, zatiaľ to však nemalo vážne dôsledky na bankové odvetvie. Značné nároky na financovanie z vonkajších zdrojov však zvyšujú zraniteľnosť krajiny voči vonkajším otrasom. Turecko má v súčasnosti v zmysle kodanských hospodárskych kritérií fungujúce trhové hospodárstvo. Zo strednodobého hľadiska by malo byť schopné odolávať konkurenčnému a trhovému tlaku v rámci Európskej únie za predpokladu, že bude naďalej uplatňovať svoj komplexný plán reforiem zameraný na riešenie štrukturálnych nedostatkov. Na dôvažok sa prehĺbila hospodárska previazanosť Turecka s EÚ.

2.2. Predvstupové nástroje: riešenie najdôležitejších úloh

Komisia v plnej miere využíva svoje predvstupové nástroje na riešenie najdôležitejších úloh týkajúcich sa budovania štátu, dobrej správy vecí verejných, právneho štátu a rozvoja občianskej spoločnosti, ktoré vychádzajú z dokumentu o stratégii rozširovania z roku 2007. To už prinieslo významné výsledky.

Naďalej sa vyvíjalo úsilie o zlepšenie kvality procesu rozširovania, vrátane stanovenia prísnych hodnotiacich kritérií ako podmienok na otvorenie a uzavretie rokovacích kapitol, a vydania ďalších štúdií vplyvu o politických oblastiach rozhodujúceho významu.

Rada prijala návrhy Komisie na prístupové partnerstvo a európske partnerstvo, v ktorých sú tieto hlavné priority zahrnuté. Komisia zintenzívnila politický dialóg, pričom hlavnými referenčnými dokumentmi boli partnerstvá. Pokrok sa dosiahol aj v hospodárskom dialógu prostredníctvom predvstupového mechanizmu fiškálneho dohľadu.

Plánovanie a poskytovanie pomoci sa robilo v súlade s prioritami partnerstva na základe nástroja predvstupovej pomoci (IPA), v dôsledku čoho sa zvýšila podpora pre základné reformy. Podpora poskytnutá na základe IPA predstavuje v roku 2008 sumu 1,4 miliardy EUR. Zo sumy 840 miliónov EUR vyčlenených na prechodnú pomoc a na budovanie inštitúcií v národných programoch IPA sa v súčasnosti 33 % použilo na zlepšenie správy vecí verejných, na podpora reformy administratívy a justície, na posilnenie právneho štátu, podporu boja proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti, na presadzovanie ľudských práv, ochranu menšín a na rozvoj občianskej spoločnosti. TAIEX a SIGMA³ poskytujú pomoc vo forme rýchlej reakcie zo strany zamestnancov verejného sektora členských štátov EÚ. Strednodobá pomoc pre tieto reformy zahŕňa twinningové siete medzi verejnou správou a grantovými schémami pre projekty mimovládnych organizácií.

Komisia prevzala iniciatívu vo veci koordinácie podpory poskytnutej na základe IPA s pomocou poskytnutou medzinárodnými finančnými inštitúciami a ďalšími darcami. To

³ TAIEX: Program technickej pomoci a výmeny informácií, ktorý zabezpečuje Komisia; SIGMA: Podpora zlepšovania v oblasti správy a riadenia – program OECD, ktorý v kontexte rozširovania podporuje Európska komisia.

zvyšuje výsledný efekt podpory poskytnutej na základe IPA v oblasti hospodárskeho a sociálneho rozvoja. V spolupráci s Európskou investičnou bankou (EIB), Európskou bankou pre obnovu a rozvoj (EBRD) a Rozvojovou bankou Rady Európy (CEB) bol zavedený nástroj pre projekty v oblasti infraštruktúry. Tento nástroj znamená dôležitý krok na ceste k vytvoreniu investičného rámca pre západný Balkán, ktorý sa má zaviesť do roku 2010 v súlade s dohodou zo strany Komisie, EIB, ERBD a CEB, ako to bolo schválené na júnovom zasadnutí Európskej rady. Medzi ďalšie iniciatívy patrí nástroj pre energetickú účinnosť, ako aj jediný nástroj na rozvoj malých a stredných podnikov (MSP): Európsky fond pre juhovýchodnú Európu. Z tohto fondu majú prospech desiatky tisícok malých podnikov v celej oblasti.

Završil sa presun zodpovednosti v oblasti realizácie predvstupovej pomoci z Európskej agentúry pre obnovu (EAR) na delegácie a úrady Komisie v Belehrade, Podgorici, Prištine a v Skopje. Činnosť agentúry sa ukončí 31. decembra 2008. Konečným cieľom je, aby samotní partneri prevzali zodpovednosť za realizáciu pomoci – keď preukážu, že sú na to pripravení.

Komisia v júli zorganizovala konferenciu darcov pre sociálno-ekonomický rozvoj Kosova, ktorej výsledkom bola celková suma 1,2 miliardy EUR prisľúbenej pomoci, pričom Európska únia a jej členské štáty prispievajú sumou takmer 800 miliónov EUR. Táto podpora by mala výrazne prispieť k rozvoju Kosova. Bude vecou zásadného významu, aby vláda Kosova prispela k pomoci zo strany darcov tým, že bude plniť svoje záväzky týkajúce sa fiškálnej disciplíny, riadenia verejných výdavkov a reformy hospodárskej politiky.

V súlade s dokumentom o stratégii rozširovania z roku 2007 sa osobitná pozornosť venuje kontaktom medzi ľuďmi. Dohoda o zjednodušení vízového režimu a readmisná dohoda so všetkými príslušnými krajinami nadobudli platnosť v januári 2008 a Komisia vedie rozhovory s týmito krajinami o liberalizácii vízového režimu. V tejto súvislosti boli vypracované plány na liberalizáciu vízového režimu, v ktorých sú stanovené jasné a realistické kritériá pre zrušenie vízovej povinnosti. Opatrenia zamerané na rozšírenie kontaktov medzi ľuďmi prinášajú aj viac možností mobility pre vysokoškolských študentov a absolventov v rámci programu Erasmus Mundus a dodatočné finančné prostriedky pre výmenné programy pre mladých a partnerstvo v rámci programu Mládež v akcii. V rámci programu Tempus sa aj naďalej poskytuje pomoc na reformu vysokoškolského vzdelávania prostredníctvom vytvárania partnerstiev medzi univerzitami.

Po vytvorení energetického spoločenstva sa začali rokovania o založení dopravného spoločenstva s krajinami západného Balkánu s cieľom podpísať dohodu v priebehu roku 2009. Dosiahol sa pokrok aj v oblasti uplatňovania zásad Spoločného európskeho leteckého priestoru (ECAA). V oblasti životného prostredia sa vytvára nový mechanizmus regionálnej spolupráce, ktorý má umožniť spoločné riešenie environmentálnych otázok spojených s predvstupovými opatreniami.

Komisia je v rámci svojej reakcie na medzinárodnú finančnú krízu pripravená pomáhať orgánom v krajinách, ktoré sú zahrnuté do procesu rozširovania, pri zvládaní finančných a hospodárskych dôsledkov tejto krízy.

V súlade so solúnskou agendou a s opatreniami načrtnutými v oznámení Komisie z marca 2008 sa vyvinulo výrazné úsilie na poskytnutie podpory pre iniciatívy regionálnej spolupráce. Nedávno vytvorená Rada pre regionálnu spoluprácu (RCC) už začala vyvíjať činnosť. Teraz

pred ňou stojí úloha zabezpečiť účinnosť regionálnych aktivít a ich ďalšie usmerňovanie. Medzi regionálne iniciatívy podporované Komisiou patrí pomoc poskytovaná pre sekretariát RCC, Regionálnu školu verejnej správy, ktorá sa má zriadiť v Danilovgrade (Čierna Hora), pre novú iniciatívu zameranú na znižovanie rizika vzniku katastrof, ako aj na projekty obnovy kultúrneho dedičstva a vytvárania učebníc dejepisu. Komisia podporuje aj spoluprácu v obchodných záležitostiach prostredníctvom sekretariátu Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode (CEFTA). Pokiaľ ide o colnú oblasť, čoskoro nadobudnú účinnosť ustanovenia o diagonálnej kumulácii pravidiel pôvodu medzi EÚ a niektorými krajinami západného Balkánu, čím sa uľahčí regionálna obchodná integrácia⁴.

Komisia v rámci IPA zaviedla nový nástroj financovania zameraný na podporu rozvoja občianskej spoločnosti a dialógu. *Podpora v rámci nástroja podpory občianskej spoločnosti predstavuje v roku 2008 sumu 30 miliónov EUR, ktorá je určená na budovanie kapacít na miestnej úrovni.* Komisia zorganizovala v apríli významnú konferenciu o rozvoji občianskej spoločnosti v juhovýchodnej Európe. Táto konferencia podnietila nadväzovanie kontaktov, výmenu informácií o najlepšej praxi a vytváranie partnerstiev. Tieto iniciatívy podporujú zmierenie medzi ľuďmi a zároveň vedú k ďalšiemu pokroku na ceste smerom k dosiahnutiu členstva v EÚ.

Hlavnou zásadou obnovenej zhody o problematike rozširovania je lepšia komunikácia s verejnosťou. Komisia podporuje verejnú diskusiu o rozširovaní EÚ, a to tak v členských štátoch, ako aj v krajinách, ktoré sú zahrnuté do procesu rozširovania. Vyvíja pritom činnosti zamerané na problematiku komunikácie adresované organizáciám občianskej spoločnosti, novinárom a mládeži, medzi ktoré patrí vysielanie videoklipov, usporiadanie Európskeho festivalu pouličného futbalu vo Foce a súťaže pre mladých novinárov nazvanej „Rozšírte si obzor“. Tieto iniciatívy dopĺňali komunikačné úsilie, ktoré vyvíjali členské štáty a partnerské krajiny.

3. PROGRAM ROZŠIROVANIA NA ROKY 2008 – 2009

3.1. Urýchlenie smerovania krajín západného Balkánu k členstvu v EÚ

Európska rada na zasadnutí v júni 2008 potvrdila svoju plnú podporu európskej perspektíve pre krajiny západného Balkánu. Zdôraznila, že stabilným napredovaním v hospodárskej a politickej reforme a splnením stanovených podmienok a požiadaviek by mali zvyšné potenciálne kandidátske krajiny na západnom Balkáne podľa svojich výsledkov dosiahnuť status kandidátskej krajiny s členstvom v EÚ ako konečným cieľom.

Perspektíva členstva v EÚ má naďalej kľúčový význam pre stabilitu, zmierenie a rozvoj západného Balkánu v súlade so stabilizačným a asociačným procesom (SAP). Je v záujmu Európskej únie a v záujme celej Európy, aby tento región čo najrýchlejšie postupoval v politických a ekonomických reformách, dosiahol zmierenie medzi ľuďmi a napredoval na ceste smerom k EÚ. Len čo tieto krajiny splnia stanovené podmienky, EÚ by mala byť pripravená urýchliť ich predvstupovú prípravu a zabezpečiť, aby mal tento región aj naďalej prospech z najvyššej úrovne politického a hospodárskeho zaobchádzania v súlade so SAP. Kľúč k pokroku na ceste smerom k dosiahnutiu členstva v EÚ však v konečnom dôsledku

⁴ Systém diagonálnej kumulácie umožňuje krajine prepracovať a v rámci preferenčného obchodného prístupu exportovať produkt do EÚ, aj keď časť surovín, z ktorých je produkt zhotovený, má pôvod v inej krajine, ktorá sa zúčastňuje na tomto systéme.

spočíva v rukách ľudí z tohto regiónu a v rukách ich vodcov, pretože jeho tempo závisí od výsledkov každej krajiny pri prijímaní nevyhnutných reforiem.

Komisia v tomto oznámení navrhuje orientačný plán za uzavretie technických rokovaní s Chorvátskom do konca roku 2009 za podmienky, že budú splnené stanovené podmienky. Vysvetlenie je uvedené v časti 3.2.

Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko bude môcť ďalej pokročiť na ceste smerom k dosiahnutiu členstva v EÚ vtedy, keď splní kodanské politické kritériá a úlohy stanovené v hlavných prioritách prístupového partnerstva. Táto krajina musí predovšetkým zabezpečiť slobodné a spravodlivé voľby. Musí sa zlepšiť dialóg medzi hlavnými politickými stranami a aktérmi, aby mohli inštitúcie normálne fungovať a aby sa urýchlilo tempo reforiem. Komisia bude pozorne sledovať pokrok, ktorý Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko dosiahne. Medzi nevyriešené hlavné priority partnerstva patrí urobenie bilancie uskutočňovania reforiem justície, zabezpečenie nestrannej a nepolitickej policajnej služby, pokračovanie boja proti korupcii objektívnym spôsobom a zabezpečenie toho, aby sa prijímanie pracovníkov a služobný postup v štátnej službe zakladali na profesionálnych kritériách.

Niekoľko krajín na západnom Balkáne uviedlo, že zvažujú predloženie žiadostí o členstvo v EÚ. Komisia pripomína, že nevyhnutným prvkom na ceste každej krajiny k prípadnému členstvu v EÚ sú uspokojivé výsledky, najmä pri plnení povinností vyplývajúcich z dohody o stabilizácii a pridružení, vrátane ustanovení o obchode. Po predložení žiadosti príslušnej krajiny o členstvo a na žiadosť Rady, v súlade s riadnym postupom, predloží Komisia stanovisko hodnotiace pripravenosť tejto krajiny a štúdiu dôsledkov prístúpenia na hlavné politické oblasti.

Albánsko musí zabezpečiť, aby sa parlamentné voľby v roku 2009 náležite pripravili a uskutočnili. Čierna hora musí zintenzívniť reformu justície. Obidve tieto krajiny musia ďalej robiť bilanciu výsledkov dosiahnutých pri uplatňovaní Dohody o stabilizácii a pridružení, vrátane zlepšenia svojich kapacít v administratívnej oblasti a v oblasti presadzovania práva a posilňovania právneho štátu.

Bosna a Hercegovina v súčasnosti naliehavo potrebuje dosiahnuť potrebnú politickú zhodu a pokračovať v reformách, najmä s cieľom prevziať väčšiu zodpovednosť za správu vecí verejných. Pre bezproblémové fungovanie inštitúcií je potrebná jednotná predstava zúčastnených strán o smerovaní krajiny, aby bolo možné vytvoriť viac funkčné a efektívne štátne štruktúry a aby zainteresovaní mohli hovoriť jedhlasne o záležitostiach EÚ. Rada pre nastolenie mieru (PIC) neskôr v tomto mesiaci preskúma pripravenosť krajiny na zatvorenie Úradu vysokého predstaviteľa. Závisí to od pokroku dosiahnutého pri splňaní piatich osobitných cieľov⁵, ako aj od pozitívneho posúdenia politickej situácie zo strany PIC na základe plného súladu s Daytonskou mierovou dohodou. Komisia je pripravená podporiť úsilie Bosny a Hercegoviny zamerané na splnenie týchto podmienok.

⁵ 1° Prijateľné a udržateľné riešenie otázky rozdelenia majetku medzi štát a iné úrovne správy; 2° Prijateľné a udržateľné riešenie otázky vojenského majetku; 3° Vynesenie konečného rozhodnutia arbitrážneho tribunálu vo veci distriktu Brčko; 4° Fiškálna udržateľnosť (presadzovaná dohodou o stálom metodike výpočtu koeficientu ITA a o zriadení Národnej fiškálnej rady); 5° Upevnenie právneho štátu (preukázané prijatím národnej stratégie týkajúcej sa vojnových zločinov, zákona o cudzincoch a o azyle a Národnej stratégie o reforme justičného sektoru).

Európska rada na svojom júnovom zasadnutí vyhlásila, že Srbsko môže urýchliť svoj pokrok na ceste k dosiahnutiu členstva v EÚ vrátane získania statusu kandidátskej krajiny, len čo splní všetky stanovené podmienky. Komisia sa nazdáva, že by malo byť možné udeliť Srbsku status kandidátskej krajiny v roku 2009, ak budú splnené tieto podmienky a na základe stanoviska Komisie. Srbsko musí potvrdiť svoj dosiahnutý pozitívny vývoj uskutočňovaním plnej spolupráce s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu a napredovaním s programom reforiem, čo mu umožní dosiahnuť skutočný pokrok v prioritných oblastiach, vrátane posilnenia právneho štátu a urýchlenia reforiem hospodárstva a rozpočtu. Srbsko je predurčené hrať kľúčovú úlohu v regióne. Odporúča sa mu, aby zaujalo konštruktívny postoj k účasti Kosova na regionálnych iniciatívach a medzinárodných fórach, ako aj k úsiliu, ktoré vyvíja EÚ v cieľom prispievať k mieru a stabilite na západnom Balkáne.

Sociálno-ekonomický rozvoj Kosova má zásadný význam pre blahobyť jeho obyvateľstva a pre stabilitu širšieho regiónu. Európska rada v júni vyhlásila, že Kosovo má pred sebou jasnú európsku perspektívu, podobne ako aj ostatná časť západného Balkánu. Európska únia očakáva od Srbska, že zaujme konštruktívny postoj k nasadeniu misie EULEX, a že bude podnecovať kosovských Srbov k tomu, aby sa podieľali na rozvoji Kosova. Pravidelný dialóg medzi Komisiou a kosovskými orgánmi o reformách sa zintenzívni. Komisia preskúma všetky možnosti na podporu zapojenia Kosova do regionálnej kooperácie a vyzýva všetky strany, aby zaujali konštruktívny postoj v tejto veci. Posúdi možnosti posilnenia politického a sociálno-ekonomického vývoja Kosova a preskúma, ako môže Kosovo napredovať, spolu s daným regiónom, smerom k integrácii s EÚ v rámci stabilizačného a asociačného procesu. Výsledok tejto analýzy bude predložený v štúdiu uskutočniteľnosti na jeseň 2009.

Dobré susedské vzťahy a regionálna spolupráca majú na ceste k členstvu v EÚ naďalej kľúčový význam a ako také predstavujú ústredný prvok stabilizačného a asociačného procesu. Takmer všetci regionálni partneri majú nevyriešené bilaterálne otázky so susednými krajinami, vrátane sporov o hranice. Komisia bude aj naďalej sledovať vývoj v tomto ohľade a naliehavo vyzýva všetky strany, aby prioritne riešili bilaterálne otázky. Treba vyvinúť značné úsilie na zlepšenie justičnej spolupráce v trestných veciach vrátane vyšetrovania vojnových zločinov, ktoré boli spáchané v krajine.

Kontakty medzi ľuďmi vedú k tomu, že európska perspektíva sa stane pre občanov reálnou záležitosťou.

Komisia bude aj naďalej starostlivo sledovať riadne vykonávanie dohôd o zjednodušení vízového režimu. Bude sledovať uskutočňovanie plánov na liberalizáciu vízového režimu a podporovať krajiny pri splňaní kritérií stanovených v týchto plánoch. Intenzita dialógu o problematike víz bude závisieť od výsledkov, ktoré jednotlivé krajiny dosiahnu. Ak krajina splní dané kritériá, Komisia potom môže navrhnúť pre každú krajinu osobitne zrušenie vízovej povinnosti v priebehu roku 2009.

Komisia zároveň prideli dvojnásobné množstvo finančných prostriedkov na štipendiá pre študentov z krajín západného Balkánu v rámci IPA na rok 2009.

Účasť na programoch Spoločenstva a na práci jeho agentúr sa ukázala byť užitočnou, lebo približuje EÚ inštitúciám a občanom partnerských krajín. Komisia bude podnecovať príjemcov pomoci z týchto krajín k väčšej účasti na programoch, ktoré sú pre nich určené. Okrem toho preskúma možnosti, ktoré by umožnili potenciálnym kandidátskym krajinám zúčastňovať sa na ďalších programoch. Pokiaľ ide o agentúry Spoločenstva, Komisia sa bude usilovať ponúknuť možnosti širšej účasti na zasadnutiach správnych rád alebo expertných

skupín, vrátane statusu pozorovateľa, pre všetky krajiny, ktoré sú zahrnuté do procesu rozširovania. Komisia navrhuje zlepšiť možnosti a podmienky účasti ponúkanej potenciálnym kandidátskym krajinám. EÚ by mohla prostredníctvom IPA spolufinancovať až 90 % príspevku danej krajiny do programu alebo agentúry Spoločenstva v prvom roku jej účasti. V nasledujúcich rokoch by sa percento alebo reálna výška tejto pomoci znížili. Celková úroveň spolufinancovania iných programov Spoločenstva, než sú výskumné alebo rozvojové programy, by v zásade mala zostať na úrovni približne 10 % národných programov IPA.

Zvýšené zapojenie organizácií občianskej spoločnosti do reforiem prijatých v krajinách, ktoré sú zahrnuté do procesu rozširovania, je významný faktor spoluurčujúci tempo a kvalitu prístupového procesu, ako aj získanie podpory verejnosti pre prístupenie. V rámci nového nástroja pre občiansku spoločnosť bude financované ďalšie budovanie kapacít a projekty zamerané na nadväzovanie kontaktov, vrátane programu výmenných návštev nazvaného „ľudia s ľuďmi“ (People 2 people), zriaďovania úradov technickej pomoci v každej krajine v prvej polovici roku 2009, podporných schém pre občianske partnerstvá v oblastiach ako je životné prostredie, efektívnosť energetiky, zdravie a bezpečnosť pri práci, ako aj boja proti korupcii, organizovanej trestnej činnosti a nezákonnému obchodovaniu. V rámci IPA v roku 2009 sa podporné schémy pre partnerstvá v rámci občianskej spoločnosti zamerajú najmä na oblasti ako je kultúra, menšiny a podnikateľské združenia.

Zabezpečenie podpory verejnosti je aj naďalej dôležitým cieľom politiky rozširovania EÚ. Je predovšetkým na členských štátoch, aby urobili potrebné opatrenia, aby verejnosť pochopila, aké výzvy a prínosy prináša rozširovanie. Partnerské krajiny musia zohrať svoju úlohu, t.j. vysvetliť občanom podmienky, ktoré musí krajina splniť, aby mohla napredovať na ceste k členstvu v EÚ. Komisia bude aj naďalej pristupovať k rozširovaniu ako ku prioritnej oblasti svojej komunikačnej politiky a bude uskutočňovať ďalšie akcie na podporu a doplnenie svojho úsilia, a to prostredníctvom poskytovania faktických informácií a podnecovania diskusie medzi hlavnými tvorcami verejnej mienky.

3.2. Presadzovanie prístupových rokovaní

Chorvátsko

Chorvátsko dosiahlo tri roky po otvorení rokovaní značný celkový pokrok. Otvorilo sa 21 z 35 kapitol a predbežne sa uzavreli štyri kapitoly.⁶ Chorvátsko urýchlením prác počas posledných mesiacov teraz spĺňa kritériá pre otvorenie všetkých kapitol s výnimkou dvoch.

Celkove možno konštatovať, že Chorvátsko naďalej spĺňalo všeobecné podmienky v súlade so stabilizačným a asociačným procesom (SAP). V súčasnosti do značnej miery spĺňa povinnosti vyplývajúce z Dohody o stabilizácii a pridružení a s Komisiou sa dohodlo na riešení otázky zrušenia diskriminačného zdaňovania cigariet. Chorvátsko v posledných mesiacoch podniklo významné kroky na zlepšenie správy predvstupových fondov EÚ, bude však ešte musieť preukázať konkrétne výsledky svedčiacie o zlepšení v tejto veci.

Vzhľadom na celkový doposiaľ dosiahnutý pokrok by malo byť možné dosiahnuť poslednú etapu prístupových rokovaní s Chorvátskom do konca roku 2009 za podmienky, že Chorvátsko splní všetky stanovené podmienky. Komisia so zreteľom na všetky tieto skutočnosti navrhuje orientačný harmonogram na ukončenie technických rokovaní. Tento

⁶ Výskum a rozvoj; vzdelávanie a kultúra; podnikanie a priemyselná politika, vonkajšie vzťahy.

orientačný časový plán bude možno potrebné upraviť v závislosti od pokroku dosiahnutého pri splňaní stanovených podmienok.

Chorvátsko bude ešte musieť vyvinúť značné úsilie, aby mohlo zavŕšiť svoju prácu na splňaní kritérií stanovených v rokovacích kapitolách.

Musí pokračovať v úsilí o realizáciu reforiem predovšetkým v oblasti justície a verejnej správy, boja proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti, presadzovania práv menších, vrátane návratu utečencov, pokračovania procesov s vojnovými zločincami a umožnenia prístupu Medzinárodného trestného tribunálu pre bývalú Juhosláviu k dokumentom. Chorvátsko bude ešte musieť vyvinúť značné úsilie pri reštrukturalizácii lodeníc. Komisia bude pozorne sledovať plnenie záväzkov, ktoré prijalo Chorvátsko. *Turecko*

V súčasnosti, po odvrátení politickej krízy spojenej s konaním ústavného súdu proti vládnucej strane, musí Turecko oživiť proces politickej reformy. Uvedený prípad zdôraznil potrebu zmeny pravidiel, ktorými sa riadia politické strany, aby sa zabezpečil transparentný mechanizmus financovania a aby sa ustanovenia o zákaze politických strán uviedli do súladu s európskymi normami a najlepšou praxou. Právne predpisy sú potrebné aj na posilnenie ochrany práv občanov bez rozdielu osobného presvedčenia alebo politickej príslušnosti a na ustanovenie funkcie ombudsmana. Treba pokračovať v reforme justície. Je potrebné zintenzívniť dialóg medzi jednotlivými politickými silami v krajine, aby sa vytvorila zhoda v prospech reformy.

Je potrebné vynakladať ďalšie úsilie na presadzovanie práv žien a rodovej rovnosti, na zaručenie slobody prejavu a slobody náboženského vyznania v praxi, na predchádzanie korupcii, rozšírenie kultúrnych práv na všetkých občanov, posilnenie civilnej kontroly nad vojenskými zložkami a na zosúladenie právnych predpisov o odborových zväzoch s normami Medzinárodnej organizácie práce a EÚ.

Po začatí riadnych rokovaní medzi vodcami komunit cyperských Grékov a cyperských Turkov o komplexnom vyriešení cyperskej otázky je vecou zásadného významu, aby Turecko aj naďalej podporovalo úsilie, ktoré OSN vyvíja v záujme dosiahnutia riešenia tejto otázky.

Dobré susedské vzťahy sú naďalej oblasťou s kľúčovým významom. Od Turecka sa očakáva zabezpečenie úplného, nediskriminačného vykonávania dodatkového protokolu k dohode o pridružení a dosiahnutie pokroku na ceste k normalizácii bilaterálnych vzťahov s Cyperskou republikou. Európska únia bude v súlade so závermi Rady z 11. decembra 2006 naďalej sledovať a posudzovať pokrok dosiahnutý pri otázkach, na ktoré sa vzťahuje vyhlásenie z 21. septembra 2005.

Schválenie národného programu na prijatie *acquis* (NPAA) na riešenie priorít prístupového partnerstva bude predstavovať dôležitý signál o ochote Turecka oživiť úsilie o uskutočnenie reforiem. Tempo prístupových rokovaní s Tureckom odráža rýchlosť procesu reforiem v tejto krajine, ako aj plnenie príslušných podmienok zo strany Turecka.

Verejná mienka v EÚ o budúcom rozširovaní je ovplyvnená skúsenosťami s procesom rozširovania v minulosti. Je nevyhnutné počúvať občanov, zohľadňovať ich obavy a poskytovať ďalšie informácie, aby verejnosť mohla mať jasnú predstavu o prínosoch a výzvach.

V roku 2009 si pripomenieme piate výročie vstúpenia nových členských štátov do Únie, ktoré sa bude prekrývať s 20. výročím pádu berlínskeho múru. Nasledujúce české predsedníctvo v tejto súvislosti zorganizuje dôležité podujatie na oslavu výročia rozšírenia v roku 2004. Komisia plne podporí organizáciu tohto podujatia a pri tejto príležitosti predloží štúdiu o vplyve piateho rozšírenia na hospodárstvo EÚ.

4. ZÁVERY A ODPORÚČANIA

Na základe uvedenej analýzy Komisia dospela k týmto záverom:

1. Rozširovanie posilňuje strategické záujmy EÚ v oblasti stability a bezpečnosti a pri predchádzaní konfliktom. Napomáha pri zvyšovaní prosperity a hospodárskeho rastu, pri zlepšovaní spojenia s významnými dopravnými a energetickými cestami a pri posilňovaní významu EÚ vo svete. Súčasný plán rozširovania zahŕňa krajiny západného Balkánu a Turecko, ktorým bola prisľúbená možnosť stať sa členmi EÚ potom, keď splnia stanovené podmienky.
2. Dôsledné uplatňovanie obnovenej zhody o problematike rozšírenia definovanej na zasadnutí Európskej rady v decembri 2006 nadobúda ešte väčší význam vzhľadom na nedávne problémy, ktoré ohrozujú stabilitu na východ od EÚ, vrátane južného Kaukazu.
3. Európska únia uskutočnila kroky s cieľom zlepšovať kvalitu procesu rozširovania. Na základe analýzy uvedenej v dokumente o stratégii rozširovania z roku 2007 sa v počiatočnej fáze väčšia pozornosť venuje právnemu štátu a dobrej správe vecí verejných vrátane boja proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti, ďalej reforme administratívy a justície a rozvoju občianskej spoločnosti.
4. Dobré susedské vzťahy a regionálna spolupráca sú stále oblasťou s kľúčovým významom. Mierové urovnávanie sporov je aj naďalej prioritou pre všetky zainteresované strany.
5. Vzhľadom na doposiaľ dosiahnutý celkový pokrok by malo byť možné dosiahnuť záverečnú fázu prístupových rokovaní s Chorvátskom do konca roka 2009, ak táto krajina splní všetky stanovené podmienky. Komisia so zreteľom na všetky tieto skutočnosti navrhuje orientačný harmonogram na ukončenie technických rokovaní. Tento orientačný časový plán bude možno potrebné upraviť v závislosti od pokroku dosiahnutého pri splňaní podmienok. Chorvátsko bude ešte musieť vyvinúť značné úsilie, aby mohlo zavŕšiť svoju prácu na splňaní kritérií stanovených v rokovacích kapitolách. Musí pokračovať v úsilí o uskutočňovanie reforiem predovšetkým v oblasti justície a verejnej správy, boja proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti, presadzovania práv menšín, vrátane návratu utečencov, pokračovania procesov s vojnovými zločincami a umožnenia prístupu Medzinárodného trestného tribunálu pre bývalú Juhosláviu k dokumentom. Chorvátsko bude ešte musieť vyvinúť značné úsilie pri reštrukturalizácii lodeníc. Komisia bude pozorne sledovať plnenie záväzkov, ktoré Chorvátsko prijalo.
6. Turecko v súčasnosti potrebuje obnoviť úsilie o dosiahnutie politických reforiem, aby posilnilo demokraciu a ľudské práva, modernizovalo a rozvíjalo krajinu a priblížilo ju k EÚ. Tempo prístupových rokovaní s Tureckom odráža rýchlosť procesu reforiem v tejto krajine, ako aj plnenie príslušných podmienok zo strany

Turecka. Od Turecka sa očakáva zabezpečenie úplného, nediskriminačného vykonávania dodatkového protokolu k dohode o pridružení a dosiahnutie pokroku na ceste k normalizácii bilaterálnych vzťahov s Cyperskou republikou.

7. Pokiaľ ide o cyperskú otázku, vodcovia komunit cyperských Grékov a cyperských Turkov začali riadne rokovania o jej komplexnom riešení pod záštitou OSN. Komisia podporuje ich úsilie a je pripravená poskytnúť technické poradenstvo o veciach, ktoré sú v kompetencii EÚ. Vyzýva vodcov oboch komunit, aby dosiahli rozhodný pokrok v tejto veci, a vyzýva Turecko, aby prispelo k vytvoreniu priaznivého ovzdušia pre takéto komplexné riešenie.
8. Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko musí zabezpečiť slobodné a spravodlivé voľby, zlepšenie dialógu medzi hlavnými politickými stranami a aktérmi a splnenie nevyriešených kľúčových priorít partnerstva. Komisia bude aj naďalej starostlivo sledovať vývoj v týchto oblastiach.
9. Pokrok, ktorý dosiahli krajiny západného Balkánu na ceste k pristúpeniu k EÚ, sa môže urýchliť, ak tieto krajiny splnia stanovené podmienky. Pokiaľ ide o potenciálne kandidátske krajiny, keď preukážu svoju pripravenosť, tento dosiahnutý pokrok by mohol v súlade so stanovenými postupmi viesť k získaniu statusu kandidátskej krajiny.
10. Vykonávanie dočasnej dohody s Albánskom, Čiernou Horou a Bosnou a Hercegovinou pokračuje; hlavnou výzvou ostáva právny štát a ďalšie zlepšenie si vyžadujú kapacity v administratívnej oblasti a v oblasti presadzovania práva. Predovšetkým, Albánsko musí zabezpečiť náležitú prípravu a uskutočnenie parlamentných volieb v roku 2009. Čierna Hora musí vyvinúť osobitné úsilie na uskutočnenie reformy justície. Politickí vodcovia Bosny a Hercegoviny si musia osvojiť spoločnú víziu o smerovaní krajiny, hovoriť jednohlasne o záležitostiach EÚ a medzinárodných záležitostiach, a dosiahnuť zhodu o hlavných reformách potrebných pre európsku integráciu.
11. Srbsko musí potvrdiť svoj dosiahnutý pozitívny vývoj vyvíjaním plnej spolupráce s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu a dosiahnuť skutočný pokrok v prioritných reformných oblastiach. Komisia sa nazdáva, že by malo byť možné udeliť Srbsku status kandidátskej krajiny v roku 2009, ak budú splnené tieto podmienky a na základe stanoviska Komisie hodnotiaceho pripravenosť tejto krajiny.
12. Kosovo má pred sebou jasnú európsku perspektívu, podobne ako aj ostatná časť západného Balkánu. Komisia na jeseň 2009 predloží štúdiu uskutočniteľnosti, ktorá posúdi možnosti posilnenia politického a sociálno-ekonomického vývoja Kosova a preskúma, ako môže Kosovo najlepšie napredovať, spolu s daným regiónom, smerom k integrácii s EÚ v rámci stabilizačného a asociačného procesu.
13. Komisia prijíma opatrenia, ktoré majú viesť k tomu, aby sa európska perspektíva stala pre občanov západného Balkánu reálnou záležitosťou. Za podmienky, že budú splnené kritériá stanovené v plánoch na liberalizáciu vízového režimu, Komisia potom môže navrhnúť pre každú krajinu osobitne zrušenie vízovej povinnosti v priebehu roku 2009. Množstvo finančných prostriedkov na štipendia pre študentov z krajín západného Balkánu sa v roku 2009 zdvojnásobí. Rokovania týkajúce sa

dopravného spoločenstva s krajinami západného Balkánu budú pokračovať s cieľom podpísania dohody v priebehu roku 2009.

14. Pomoc poskytnutá na základe nástroja predvstupovej pomoci (IPA) sa bude aj naďalej zameriavať na otázky spojené s hlavnými reformami. To sa odráža v revidovanom viacročnom orientačnom finančnom rámci na obdobie rokov 2010 – 2012, ktorý dnes Komisia predkladá. Uplatňovanie nového nástroja pre občiansku spoločnosť bude v roku 2009 pokračovať. Partnerské krajiny sa budú podnecovať k väčšej účasti na programoch Spoločenstva a na práci jeho agentúr.
15. Koordinácia s medzinárodnými finančnými inštitúciami a s ostatnými darcami zvýši výsledný efekt podpory poskytnutej na základe IPA. Komisia prikróčí k vytvoreniu investičného rámca pre západný Balkán, ktorý sa má zaviesť do roku 2010 v súlade s dohodou s Európskou investičnou bankou, Európskou bankou pre obnovu a rozvoj a s Rozvojovou bankou Rady Európy.
16. Medzinárodná finančná kríza mala doposiaľ iba obmedzený priamy účinok na krajiny západného Balkánu a na Turecko. Komisia je pripravená pomáhať orgánom v krajinách, ktoré sú zahrnuté do procesu rozširovania, pri zvládaní finančných a hospodárskych dôsledkov tejto krízy.
17. V máji 2009, počas českého predsedníctva, si EÚ pripomenie piate výročie rozšírenia v roku 2004. Komisia pri tejto príležitosti predloží štúdiu o vplyve piateho rozšírenia na hospodárstvo EÚ.
18. Zásadný význam má verejná podpora procesu rozširovania. Je dôležité, aby orgány v členských štátoch a inštitúcie EÚ urobili potrebné opatrenia, aby verejnosť pochopila záujem Únie o rozširovanie.

PRÍLOHA 1

Plán na dosiahnutie záverečnej fázy prístupových rokovaní s Chorvátskom

V súlade s rokovacím rámcom a so závermi zo zasadnutia Európskej rady z decembra 2006 tempo prístupových rokovaní závisí od toho, ako bude Chorvátsko plniť stanovené podmienky. Pokrok pri rokovaní závisí – v súlade so zásadou vlastných zásluh – od uskutočňovania potrebných politických, hospodárskych, legislatívnych a administratívnych reforiem v Chorvátsku. Chorvátsko musí pokračovať v úsilí o uskutočňovanie reforiem predovšetkým v oblasti justície a verejnej správy, boja proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti, práv menšín, vrátane návratu utečencov, procesov s vojnovými zločincami a umožnenia prístupu Medzinárodného trestného tribunálu pre bývalú Juhosláviu k dokumentom v Chorvátsku, ako aj v oblasti reštrukturalizácie lodeníc.

Vzhľadom na úzku spojitosť týchto otázok s prístupovými rokovaniami Chorvátsko bude musieť preukázať konkrétne výsledky pri plnení povinností vyplývajúcich z Dohody o stabilizácii a pridružení, pri splňaní všeobecných podmienok v súlade so stabilizačným a asociačným procesom a pri zlepšovaní správy predvstupových fondov EÚ.

Otvorenie ostávajúcich kapitol:

- *voľný pohyb kapitálu*
- *verejné obstarávanie*
- *politika hospodárskej súťaže*
- *poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka*
- *politika v oblasti bezpečnosti potravín a politika vo fytozoošitarnej a veterinárnej oblasti*
- *rybné hospodárstvo*
- *dane*
- *regionálna politika*
- *justícia a základné práva*
- *spravodlivosť, sloboda a bezpečnosť*
- *životné prostredie*
- *zahraničná, bezpečnostná a obranná politika.*

Komisia navrhuje, aby sa na konferencii o pristúpení vynaložilo maximálne úsilie na to, aby sa ostávajúce kapitoly otvorili do konca roku 2008, za podmienky, že Chorvátsko splní stanovené podmienky a že zvyšné podmienky splní začiatkom roku 2009.

Pokiaľ ide o kritériá pre otvorenie kapitoly *politika hospodárskej súťaže*, Chorvátsko musí zvýšiť svoje úsilie, predovšetkým vo veci lodeníc. Pokiaľ ide o kapitolu o *justícii a*

základných právach, Chorvátsko musí vyvinúť rozhodujúce úsilie, aby splnilo zvyšné prvky kritérií pre otvorenie tejto kapitoly.

Predbežné uzavretie ostávajúcich kapitol:

Treba ešte uzavrieť 31 kapitol. Závisí to od toho, ako bude Chorvátsko plniť stanovené kritériá pre zatvorenie týchto kapitol.

Chorvátsko požiadalo o značné množstvo prechodných opatrení v určitých kapitolách, z čoho vyplýva potreba ďalších rokovaní a čím sa môže oddialiť predbežné uzavretie kapitoly.

Aby Chorvátsko dosiahlo záverečnú fázu prístupových rokovaní do konca roka 2009, malo by zaviesť prácu na splňaní kritérií pre zatvorenie týchto kapitol dostatočne včas, aby sa kapitoly mohli uzavrieť v súlade s týmto harmonogramom priorit:

Harmonogram priorit do konca roka 2008

- *práva duševného vlastníctva*
- *hospodárska a menová politika*
- *transeurópske siete*
- *colná únia*

Harmonogram priorit pre prvú polovicu roku 2009

- *právo usadiť sa a sloboda poskytovať služby*
- *právo obchodných spoločností*
- *finančné služby*
- *informačná spoločnosť a médiá*
- *dopravná politika*
- *energetika*
- *štatistika*
- *sociálna politika a zamestnanosť*
- *ochrana spotrebiteľov a zdravia*
- *zahraničná, bezpečnostná a obranná politika*
- *finančná kontrola*

Harmonogram priorit pre druhú polovicu roku 2009

- *voľný pohyb tovaru*
- *voľný pohyb pracovníkov*

- *voľný pohyb kapitálu*
- *verejné obstarávanie*
- *politika hospodárskej súťaže*
- *poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka*
- *politika v oblasti bezpečnosti potravín a politika vo fytoosanitárnej a veterinárnej oblasti*
- *rybné hospodárstvo*
- *dane*
- *regionálna politika a koordinácia štrukturálnych nástrojov*
- *justícia a základné práva*
- *spravodlivosť, sloboda a bezpečnosť*
- *životné prostredie*
- *finančné a rozpočtové ustanovenia*
- *inštitúcie*
- *d'alšie problematiky.*

Ak si Chorvátsko udrží tempo celkového postupu príprav, Komisia predloží v priebehu roku 2009 oznámenie o finančnom balíku pre pristúpenie tejto krajiny.

Komisia ďalej odporúča, aby Rada vytvorila ad-hoc odbornú pracovnú skupinu na vypracovanie zmluvy o pristúpení na základe textov pripravených Komisiou. Táto skupina môže pracovať súbežne s rokovaniami a preto by mohla začať svoju činnosť v priebehu prvej polovice roku 2009. Chorvátsko zároveň musí zabezpečiť, aby bol včas dostupný preklad *acquis* do jeho úradného jazyka.

Je možné, že orientačný časový plán predložený v tomto pláne bude treba upraviť v závislosti od pokroku dosiahnutého Chorvátskom. Komisia bude naďalej podporovať Chorvátsko v jeho prípravách na pristúpenie a naďalej mu bude nápomocná svojimi poznatkami a skúsenosťami, pričom plne využije nástroje ako je TAIEX a twinning, ako aj dobre ciele finančnú pomoc.

Komisia bude pozorne sledovať plnenie záväzkov, ktoré prijalo Chorvátsko v priebehu rokovaní, a podá správu o svojich zisteniach. Využije pravidelné misie zamerané na vzájomné hodnotenie, a to aj vo vzťahu ku právnomu štátu, ako aj ďalšie dostupné nástroje.

PRÍLOHA 2

Závery týkajúce sa Albánska, Bosny a Hercegoviny, Chorvátska, Bývalej juhoslovenskej republiky Macedónsko, Čiernej Hory, Srbska, Kosova⁷ a Turecka

Albánsko

Pokiaľ ide o **politické kritériá**, Albánsko naďalej dosahovalo pokrok v oblasti demokracie a právneho štátu. Vďaka zhody medzi zainteresovanými subjektmi reformy v hlavných oblastiach napredovali. Treba však ešte viac upevniť kultúru dialógu medzi politickými stranami a správne fungovanie štátnych inštitúcií. Treba náležite pripraviť parlamentné voľby v roku 2009, aby sa preukázalo, že krajina je v oblasti demokracie vyspelá. Albánsko musí ešte posilniť svoje kapacity v administratívnej oblasti. Napriek dosiahnutiu určitého pokroku zostáva naďalej hlavnou výzvou boj proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti **demokracie a právneho štátu**. Albánsky parlament na základe širokej zhody medzi dvomi najväčšími stranami prijal zásadné ústavné zmeny a doplnenia vrátane ustanovení o reforme volebného systému. Treba ešte včas prijať nový volebný zákon pre parlamentné voľby v roku 2009. Albánsko dosiahlo určitý pokrok pri posilňovaní svojich *vládných* štruktúr na účel plnenia záväzkov vyplývajúcich z Dohody o stabilizácii a pridružení a koordinácie činností zameraných na integráciu do EÚ. Je však potrebné ďalej posilňovať kapacity a strategické plánovanie. V oblasti *verejnej* správy treba vyvinúť veľké úsilie na vytvorenie nezávislej a efektívnej štátnej služby založenej na dosiahnutých zásluhách. Ešte stále dochádza k prípadom, že pri menovaní do funkcie dochádza k porušeniu zákona o štátnej službe. Zásadný význam pre dosiahnutie pokroku bude mať dôsledné uplatňovanie zákona o štátnej službe vrátane štruktúry služobného postupu.

V reforme *justičného systému* sa dosiahol určitý pokrok. Prijali sa významné právne predpisy o organizácii justície. Začala sa zlepšovať súdna infraštruktúra, ešte stále však nepostačuje. Justícii chýba komplexná reformná stratégia. Ešte neboli prijaté dôležité právne predpisy upravujúce fungovanie Vysokej súdnej rady a prokuratúry. Výkon rozsudkov predovšetkým v občianskoprávných veciach je aj naďalej pomalý. Pretrváva problém nevyriešených prípadov a súdna infraštruktúra je ešte stále nedostatočná. Justícia aj naďalej funguje zle a je potrebné ešte veľa urobiť na zabezpečenie jej nezávislosti, transparentnosti a efektívnosti.

Vláda naďalej vyvíja úsilie v oblasti *boja proti korupcii*, ktorý predstavuje hlavnú prioritu európskeho partnerstva. Bola prijatá celková stratégia boja proti korupcii aj s akčným plánom, nezačali sa však ešte realizovať. Treba ešte posúdiť príslušné kontrolné mechanizmy. Zaviedli sa elektronické postupy v oblasti daní a verejného obstarávania. Vyšetrenia korupcie viedli k prepusteniu a v niektorých prípadoch k zatknutiu niekoľkých úradníkov. Verejná mienka o zaobchádzaní s prípadmi korupcie sa zlepšila. Korupcia je však stále rozšírená a predstavuje obzvlášť závažný problém. Inštitucionálne opatrenia a koordinácia medzi jednotlivými orgánmi v boji proti korupcii však naďalej nepostačujú. Boj proti korupcii v justícii zostáva otázkou prvoradého významu. Je potrebné dôkladne vyšetriť explóziu v obci Gerdec. Treba ešte veľa urobiť pre objasnenie všetkých aspektov tohto problému vrátane súdnej zodpovednosti a transparentnosti financovania politických strán.

⁷ Podľa rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1244/99.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *ľudských práv a ochrany menšín*. Legislatívny rámec už do značnej miery existuje. Vynaložilo sa určité úsilie na trestné stíhanie prípadov *zlého zaobchádzania* vo vyšetrovacej väzbe. Postavili sa nové väznice a zariadenia na výkon vyšetrovacej väzby. Treba však ešte vyvinúť značné úsilie na ochranu ľudských práv a na stíhanie osôb obvinených z porušovania týchto práv. Pokiaľ ide o *prístup k spravodlivosti*, existujú právne predpisy o poskytovaní bezplatnej právnej pomoci, neuplatňujú sa však účinne. Vážne obavy ešte stále vzbudzujú veľmi zlé podmienky vo väzbe, ktoré ešte viac zhoršuje preplnenie väzníc.

Albánsko dosiahlo ďalší pokrok v oblasti *slobody prejavu*. Právny rámec pre mediálnu politiku sa zlepšil, je však potrebné lepšie vykonávať existujúce právne predpisy. Treba vyvinúť ďalšie úsilie na dosiahnutie dekriminalizácie nactiutfrhania a na zabezpečenie slobody informácií a nezávislosti regulačného orgánu verejnoprávneho vysielania.

Existujúci právny rámec je priaznivý pre organizácie *občianskej spoločnosti*. Vytvoril sa Fond občianskej spoločnosti na podporu mimovládnych organizácií, ale ešte nie sú zavedené príslušné vykonávacie mechanizmy. Organizácie občianskej spoločnosti sú naďalej slabé a treba viac posilniť ich účasť na tvorbe politiky.

Dosiahol sa ďalší pokrok pri posilňovaní *práv žien*. Prijali sa nové právne predpisy o rodovej rovnosti. Bola prijatá stratégia na zabránenie domácemu násiliu, zatiaľ sa však neuplatňuje. Ochrana žien proti všetkým formám násillia je nedostatočná, čo aj naďalej vzbudzuje vážne obavy. V oblasti *práv detí* sa dosiahol ďalší pokrok. Prijali sa zmeny a doplnenia trestného zákonníka týkajúce sa zneužívania detí, ale treba ešte vynaložiť viac úsillia na riešenie otázky detskej práce. Mladistvým môže byť teraz uložený trest vo forme verejnoprospešnej práce alebo podmienený trest. Miera školskej dochádzky rómskych detí sa o čosi zvýšila. Úplnému vykonávaniu predpisov však bráni nedostatok zdrojov. Prijala sa stratégia sociálnej ochrany na obdobie rokov 2008 – 2013, zatiaľ však ešte nie sú zavedené mechanizmy jej uplatňovania. Mechanizmy na podporu *sociálne slabých skupín obyvateľstva a osôb so zdravotným postihnutím* však sú stále obmedzené. Treba zlepšiť koordináciu vládnych agentúr. Pokiaľ ide o právny rámec pre antidiskriminačnú politiku, v tejto oblasti sa dosiahol len malý pokrok. Skutočnosť, že nedošlo k pokroku pri prijímaní zmien a doplnení pracovno-právnych predpisov, je prekážkou rozvoja sociálneho dialógu.

Pokrok sa dosiahol pri konsolidácii *vlastníckych práv*. Prvá registrácia nehnuteľností je už takmer ukončená a prebieha proces oceňovania majetku na účely posúdenia nárokov na reštitúcie a žiadostí o odškodnenie. Nevyriešené otázky vlastníctva hatili úsilie o vytvorenie funkčného trhu s pozemkami a viedli k tomu, že sa nevyužil potenciál zahraničných investícií.

Albánsko prijalo určité opatrenia s cieľom splniť svoje záväzky v súvislosti s ochranou *menšín* a zameralo sa hlavne na podporu používania jazykov menšín. Je potrebné dosiahnuť zlepšenie, predovšetkým v oblasti zberu spoľahlivých údajov o veľkosti a postavení menšín. Uskutočnili sa určité kroky s cieľom zlepšiť postavenie *Rómov*, predovšetkým v oblasti zápisu do škôl, ale tieto opatrenia mali len obmedzený účinok. Je potrebná lepšia koordinácia a dostatočné zdroje na zabezpečenie účasti na iniciatíve Dekáda začleňovania Rómov (Roma Decade) a na uplatňovanie existujúcich stratégií. Rómska menšina stále čelí veľmi ťažkým životným podmienkam a diskriminácii, má zlé podmienky na získanie vzdelania, sociálnej ochrany, zdravotnej starostlivosti, bývania a pracovného uplatnenia.

Pokiaľ ide o *regionálne otázky a medzinárodné záväzky*, Albánsko aj naďalej zohráva konštruktívnu úlohu pri udržiavaní regionálnej stability a posilňovaní dobrých vzťahov

s ostatnými krajinami západného Balkánu a so susednými členskými štátmi EÚ. Aktívne sa zapájalo do regionálnej spolupráce, vrátane činnosti v nedávno vytvorenej Rade pre regionálnu spoluprácu (RCC) a Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode (CEFTA). Pokiaľ ide o Medzinárodný trestný súd, bilaterálna dohoda o imunitě so Spojenými štátmi americkými nie je v súlade s príslušným spoločným stanoviskom EÚ a s jej hlavnými zásadami.

Hospodárstvo Albánska naďalej zaznamenáva pomerne rýchle tempo rastu. Inflačné tlaky pretrvávali, ale vonkajšia nerovnováha sa zväčšila a fiškálna pozícia sa uvoľnila. Do značnej miery sa udržala makroekonomická stabilita Albánska, ktorú podporila široká škála štrukturálnych reforiem. Zlepšilo sa podnikateľské prostredie. Hospodárskemu rozvoju však aj naďalej bránia nespoľahlivé dodávky energie, slabá infraštruktúra, nedostatočné dodržiavanie princípov právneho štátu a nedostatočné plnenie zmlúv.

Pokiaľ ide o **hospodárske kritériá**, Albánsko urobilo ďalší pokrok na ceste k vytvoreniu funkčného trhového hospodárstva. Je nevyhnutné pokračovať so štrukturálnymi reformami a veľkými investíciami do infraštruktúry a vzdelávania, aby mohlo hospodárstvo dlhodobo odolávať konkurenčným tlakom a trhovým silám v rámci Únie.

Udržala sa politická zhoda o zásadách trhovu orientovaných hospodárskych politík a makroekonomickej stabilite. Hospodárstvo dobre odolávalo silným tlakom vyplývajúcim z rastu cien potravín vo svete a dosiahlo sa zlepšenie výkonnosti trhu práce. Zlepšila sa správa verejných financií, čo viedlo k vyšším príjmom z daní. Pokročila privatizácia veľkých štátnych podnikov a značne sa zjednodušili postupy registrácie podnikateľských subjektov.

Prijali sa opatrenia na zlepšenie kvalifikácie pracovných síl a na podporu investícií do infraštruktúry a pokročila reštrukturalizácia podnikov.

Vláda zintenzívnila boj proti korupcii a daňovým únikom.

Finančný sektor zostal stabilný, pričom sa zvyšovala transparentnosť trhu s úvermi. K narušeniu hospodárskej súťaže spôsobenému štátom dochádzalo v obmedzenej miere.

Makroekonomické riziká sa však zvýšili v dôsledku nárastu deficitu bežného účtu, ktorý bol spôsobený najmä zvýšeným dopytom po dovoze energie a strojných zariadení. Vývoz bol aj naďalej obmedzený a zostal výrazne pod úrovňou dovozu. Pokiaľ ide o problematiku financovania, príliv kapitálu zostal na relatívnej nízkej úrovni. Oneskorená fiškálna konsolidácia takisto prispela, vzhľadom na nárast verejných investícií do infraštruktúr, k zväčšeniu existujúcej celkovej nerovnováhy medzi úsporami a investíciami. Nedokončená reštrukturalizácia stratovej štátnej elektrárnskej spoločnosti aj naďalej predstavuje fiškálne riziko.

Nespoľahlivé dodávky energie aj naďalej bránili hospodárskemu rozvoju. Konkurencieschopnosť hospodárstva aj naďalej zhoršoval nedostatok kvalifikovaných pracovných síl a obmedzený akciový kapitál, vrátane zlej infraštruktúry. Miera zamestnanosti v poľnohospodárskom odvetví zostala neprimerane vysoká. Rozsiahly tieňový sektor ťaží z nedostatkov v daňovej a vo výdavkovej politike, ako aj z nedostatočného presadzovania práva, a to aj v oblasti boja proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti. Tento tieňový sektor aj naďalej predstavuje veľký problém, pretože sa tým znižuje základ dane a efektívnosť hospodárskych politík.

Albánsko urobilo pokrok v oblasti zosúlad'ovania svojich právnych predpisov, politík a kapacít s **európskymi normami** a plní svoje záväzky vyplývajúce z dočasnej dohody. V oblasti cieľ a hospodárskej súťaže sa pokrok udržal. V ďalších oblastiach, ako je napríklad

energetika, doprava a práva duševného vlastníctva, je pokrok obmedzený. Je nevyhnutné dosiahnuť ďalší pokrok v oblasti veterinárnej a fytosanitárnej kontroly, aby bolo možné plne využívať obchodné koncesie poskytované na základe Dohody o stabilizácii a pridružení (SAA). Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie na zlepšenie administratívnych kapacít na uplatňovanie ustanovení SAA, ktoré nesúvisia s obchodom, a na účinné vykonávanie právnych predpisov.

V niektorých oblastiach *vnútorného trhu* sa dosiahol pokrok, je však potrebné vynaložiť viac úsilia nato, aby Albánsko splnilo záväzky vyplývajúce z SAA. Pri prijímaní európskych technických noriem a v oblasti akreditácie sa dosiahol ďalší pokrok. Nastalo určité zlepšenie v oblasti metrológie a dohľadu nad trhom, aj v tejto sfére však treba vynaložiť viac úsilia. Zlepšil sa legislatívny rámec pre *ochranu spotrebiteľa*. V oblasti *práva usadiť sa* nebol zaznamenaný výrazný pokrok. Pretrvávajú určité obmedzenia v oblasti liberalizácie *pohybu kapitálu*.

Dosiahol sa ďalší pokrok týkajúci sa administratívnych kapacít v *colnej oblasti*. Infraštruktúra na hraničných priechodoch sa zlepšuje. Colné príjmy sa naďalej zvyšovali, pričom zníženie colných sadzieb na základe dočasnej dohody sa uskutočnilo včas. Treba však ešte stanoviť stratégie pre informačné technológie a odbornú prípravu a je nevyhnutné ďalej zlepšiť infraštruktúru a dosiahnuť zosúladenie s postupmi EÚ. Pokrok sa dosiahol aj v oblasti *daní*.

Zvýšili sa tržby z dane z príjmov fyzických a právnických osôb.

Výber daní však zostáva nízky, a to najmä na úrovni miestnej správy. Ešte viac treba posilniť výber daní, stratégiu kontroly a ďalšie zosúladenie s právnymi predpismi a praxou EÚ.

Ďalší pokrok sa dosiahol v oblasti *hospodárskej súťaže*. Orgán hospodárskej súťaže bol ešte viac posilnený, a to uložením sankcií za porušenie protimonopolných predpisov v kľúčových odvetviach. Legislatívny rámec je v prevažnej miere v súlade s *acquis*, je však potrebné vynaložiť ďalšie úsilie na jeho uplatňovanie. Albánsko dosiahlo ďalší pokrok na ceste k splneniu svojich záväzkov týkajúcich sa štátnej pomoci, ktoré sú stanovené v SAA. Dokončil sa súpis schém pomoci.

Pokiaľ ide o *verejné obstarávanie*, v tejto oblasti možno zaznamenať len dosiahnutie obmedzeného pokroku. Zaviedli sa postupy elektronického verejného obstarávania, je však potrebná ďalšia aproximácia právnych predpisov, a to predovšetkým v oblastiach koncesií a verejných služieb. Kapacita Agentúry pre verejné obstarávanie sa zvýšila, treba ju však ešte posilniť. Je potrebné zaistiť nestrannosť kontrolných postupov. Terajšie postupy na vybavovanie sťažností nespĺňajú medzinárodné normy. Prijali sa zmeny a doplnenia colného zákonníka týkajúce sa *práv duševného vlastníctva* a zákon o právach priemyselného vlastníctva. Práva duševného vlastníctva sa však presadzujú nedostatočne a len malý počet prípadov porušenia týchto práv bol predložený súdu. Kapacity patentového úradu a úradu pre autorské práva sú ešte stále slabé. Je potrebné značne zvýšiť úsilie, aby sa splnili záväzky týkajúce sa práv duševného vlastníctva, ktoré sú stanovené v dočasnej dohode.

Určitý pokrok nastal v oblasti aproximácie *politiky zamestnanosti a sociálnej politiky* s európskymi normami. Boli zavedené programy na posilnenie zamestnanosti zraniteľných skupín. Inšpektorát práce bol posilnený, ale jeho kapacita na presadzovanie pracovných práv je obmedzená. Normy bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci sú aj naďalej nedostatočné. Naďalej sa dosahoval pokrok v oblasti *verejného zdravia*. Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *vzdelávania*. Rozpočet na vzdelávanie sa opäť zvýšil. Zaviedol sa nový digitalizovaný centrálny systém prijímania na univerzity. Zlepšili sa možnosti prístupu pre študentov so zdravotným postihnutím. Počet študentov zapísaných na stredné školy vo vidieckych

oblastiach však zostáva nízky. Dosiahol sa určitý pokrok vo *výskume*, treba však ešte viac posilniť kapacity v tejto oblasti.

Pokrok je možné pozorovať v niektorých **sektorových politikách**. Pokiaľ ide o *priemysel a o malé a stredné podniky*, pokrok sa dosiahol pri uplatňovaní Európskej charty pre malé podniky. Určitý pokrok bol zaznamenaný v *poľnohospodárstve*, najmä v súvislosti s legislatívnym rámcom a s vytváraním štruktúr pre rozvoj vidieka. Právny rámec politiky v oblasti *bezpečnosti potravín a vo veterinárnej a fytosanitárnej oblasti* sa zlepšil, ešte stále sa však nedosiahol súlad s normami EÚ a je potrebné vynaložiť ďalšie úsilie na posilnenie inštitucionálnych kapacít. Dosiahol sa určitý pokrok v oblasti *rybného hospodárstva* týkajúci sa inšpekcií, kontroly a medzinárodnej spolupráce. Viac pozornosti treba venovať problematike presadzovania a uplatňovania práva.

Pokiaľ ide o *životné prostredie*, zlepšili sa horizontálne právne predpisy, ale ich uplatňovanie a presadzovanie zaostáva. Treba posilniť administratívne kapacity pre tvorbu a presadzovanie environmentálnej politiky.

Určitý pokrok je možné pozorovať v oblasti *dopravy*. Albánsko naďalej aktívne pôsobí v rámci pozorovacieho výboru pre dopravu v juhovýchodnej Európe. Vo všetkých oblastiach dopravy je však ešte stále potrebné dosiahnuť zásadné zlepšenie.

V sektore *energetiky* sa dosiahol malý pokrok. Albánsko v súlade so svojimi záväzkami vyplývajúcimi zo Zmluvy o založení Energetického spoločenstva dosiahlo pokrok pri uplatňovaní právnych predpisov EÚ. Naďalej sa dosahoval pokrok pri reštrukturalizácii elektrárenskej spoločnosti, pričom sa vyvíja úsilie na zlepšenie jej finančnej situácie. Odvetvie energetiky je však naďalej v kritickom stave. Dodávky elektrickej energie nie sú zabezpečené, pretože kapacity na jej výrobu nepostačujú na pokrytie domácej potreby a dovoz je aj naďalej sťažený v dôsledku obmedzenej kapacity prepojujúcich vedení.

Určitý pokrok možno pozorovať v oblasti *informačnej spoločnosti a médií*. Prijali sa nové právne predpisy o elektronickej komunikácii a o elektronickej podpise a začala sa liberalizácia trhu. Regulačný rámec však ešte stále nie je v súlade s *acquis* a kapacita regulačného orgánu pre telekomunikácie nepostačuje. Pokiaľ ide o audiovizuálnu politiku, administratívne kapacity orgánu pre vysielanie boli posilnené, ale technické zdroje zostali obmedzené. V oblasti *finančnej kontroly* bol prijatý nový zákon o rozpočte. Zodpovednosť riadiacich pracovníkov a finančná kontrola sa však ešte len začínajú rozvíjať. Dostatočný pokrok sa dosiahol v oblasti *štatistiky*. Kapacity albánskeho štatistického úradu sa zlepšili. Uplatňuje sa väčšina štatistických klasifikácií, a to v súlade s normami EÚ. V procese zosúladovania sa dosiahol mierny pokrok.

Vo väčšine oblastí v rámci **spravodlivosti, slobody a bezpečnosti** sa dosiahol pokrok, hoci nerovnomerný. Vo všeobecnosti je však potrebné ich ďalšie zlepšenie. Pokiaľ ide o *víza*, vytvára sa spoľahlivý systém evidencie obyvateľov a ich bydlísk, aby sa zvýšila bezpečnosť dokumentov. Prijal sa zákon o cudzincoch. Od roku 2006 sa uplatňuje readmisionná dohoda medzi ES a Albánskom. Platnosť nadobudla dohoda medzi ES a Albánskom o zjednodušení vízového režimu a začal sa dialóg o liberalizácii vízového režimu. Je potrebné v súlade s normami EÚ začať vydávať pasy s biometrickými znakmi. Režim udeľovania víz ešte nie je v súlade s normami EÚ.

V dôsledku existencie nového zákona o riadení hraníc, lepšej infraštruktúry a spolupráce medzi jednotlivými orgánmi sa zlepšila *kontrola hraníc*. Začala sa realizovať stratégia

integrovaného riadenia hraníc. Treba však posilniť personálne obsadenie a zlepšiť odbornú prípravu hraničnej polície. Je potrebné zlepšiť cezhraničnú spoluprácu. V oblasti *azylovej politiky* možno hovoriť len o malom pokroku. Ešte sa neukončilo preskúmanie právneho rámca pre aproximáciu s normami EÚ. Implementačné kapacity sú ešte stále malé a treba posilniť spoluprácu medzi jednotlivými orgánmi. Určitý pokrok je možné pozorovať v oblasti *migrácie*. Bola zriadená centrálna jednotka pre návrat a readmisiu osôb, ktorá bude vykonávať dohľad nad regionálnymi readmisnými centrami. Kontroly migrantov na hraniciach sú už účinnejšie, ale je ešte potrebné vyvinúť značné úsilie v tejto veci.

V predchádzaní *prania špinavých peňazí* sa dosiahol malý pokrok. Právny rámec a spolupráca medzi bankami a finančnými inštitúciami vo veci boja proti praniu špinavých peňazí sa zlepšili. Kapacity potrebné na vymáhanie konfiškácie majetku však ešte nepostačujú. Treba ešte zlepšiť vyšetrovacie kapacity, spoluprácu medzi jednotlivými orgánmi a kapacity na presadzovanie práva.

Určitý pokrok sa zaznamenal v boji proti *drogám*, ale obchodovanie s drogami je stále dôvodom na vážne obavy. Počet prípadov trestného stíhania činov týkajúcich sa drog sa zvýšil. Vybuďovala sa lepšia infraštruktúra na predsúdne uskladňovanie zadržaných drog. Je potrebné rozhodne sa zasadzovať o to, aby sa v tejto oblasti dosiahli dostatočné výsledky. Zároveň treba zlepšiť detekčné opatrenia a zariadenia využívané na hraniciach.

Vďaka vykonávaniu nového zákona o *polícii* sa dosiahol ďalší pokrok v tejto oblasti. Začala sa uplatňovať strategická dohoda s Europolom a dohovor o policajnej spolupráci v juhovýchodnej Európe. Treba však posilniť riadenie polície, personálne obsadenie, odbornú prípravu a štruktúry vnútornej kontroly. Je potrebné vyvinúť viac úsilia na vytvorenie spoľahlivej štatistiky o trestnej činnosti.

Malý pokrok sa zaznamenal v boji proti *organizovanej trestnej činnosti*, ktorá zostáva vážnym problémom a má vplyv na právny štát a na podnikateľské prostredie. Prijala sa národná stratégia boja proti organizovanej trestnej činnosti. Zlepšil sa právny rámec v tejto oblasti. Zlepšila sa spolupráca s Interpolom, čo umožnilo vykonať viacero medzinárodných zatýkacích rozkazov. Úsilie vynaložené na boj proti organizovanej trestnej činnosti však narušuje korupcia a nedostatočná ochrana svedkov. Účinnosť vyšetrovania aj naďalej znižovali ťažkosti v spolupráci medzi políciou a prokurátormi.

Prijala sa stratégia boja proti *obchodovaniu s ľuďmi*. V tejto oblasti je potrebné ešte veľa vykonať, predovšetkým pokiaľ ide o ochranu obetí. Na realizáciu stratégie proti obchodovaniu s ľuďmi, predovšetkým vo veci ochrany svedkov, treba viac politickej vôle a lepšiu koordináciu. Pokiaľ ide o obchodovanie s ľuďmi, či už na účel pohlavného zneužívania žien a dievčat, alebo na nútenú prácu, Albánsko naďalej zostáva významnou krajinou pôvodu. Narastá medzinárodné obchodovanie so ženami a s deťmi.

Výrazný pokrok sa zaznamenal v oblasti ochrany *osobných údajov*. Právny rámec sa tu už uplatňuje a bol vymenovaný nezávislý dozorný orgán na ochranu údajov. Na náležité uplatňovanie jeho mandátu sú však potrebné dostatočné zdroje.

Bosna a Hercegovina

Bosna and Hercegovina dosiahla čiastočný pokrok pri plnení **politických kritérií** v rámci európskeho partnerstva. Po dosiahnutí pokroku v štyroch hlavných oblastiach stanovených

Komisiou a Radou v roku 2005⁸ bola v júni 2008 podpísaná Dohoda o stabilizácii a pridružení. Nedostatočná zhoda o hlavných aspektoch budovania štátu, časté ťažkosti, ktorým bolo treba čeliť pri výkone Daytonskej/Parížskej mierovej dohody a štvavá rétorika mali nepriaznivý vplyv na fungovanie inštitúcií a spomalili reformu. Pre ďalšie napredovanie krajiny smerom k Európskej únii má zásadný význam jednotná predstava politických vodcov o ďalšom smerovaní krajiny a o hlavných reformách vo vzťahu k EÚ, ako aj schopnosť hovoriť jednohlasne o záležitostiach EÚ aj o medzinárodných otázkach. Bosna a Hercegovina musí ešte posilniť svoje kapacity v administratívnej oblasti, a to najmä na úrovni štátu, a zintenzívniť svoje úsilie zamerané na boj proti korupcii.

Pokiaľ ide o **demokraciu a o právny štát**, dosiahol sa len malý pokrok na ceste k vytvoreniu lepšie fungujúcich a účinnejších štátnych štruktúr a žiadny pokrok nenastal v *ústavnej* reforme. Súčasťou systému správy Bosny a Hercegoviny je aj naďalej prítomnosť medzinárodných síl. Predpokladom zatvorenia Úradu vysokého predstaviteľa je, aby Bosna a Hercegovina dosiahla pokrok pri plnení špecifických požiadaviek⁹.

Komunálne voľby v októbri 2008 sa konali v súlade s medzinárodnými normami. Dosiahol sa určitý pokrok v zvyšovaní účinnosti práce *parlamentného* zhromaždenia Bosny a Hercegoviny. Zhromaždenie v prvej polovici roku 2008 prijalo viacero dôležitých zákonov vychádzajúcich z európskeho partnerstva, ale na jeho prácu malo nepriaznivý vplyv politické ovzdušie, systematické hlasovanie na etnickom základe a nepostačujúce administratívne zdroje. Pokiaľ ide o *vládu* na úrovni štátu, zhoda o európskej integrácii umožnila predložiť legislatívnu agendu už na jar 2008. V posledných mesiacoch však reformy stagnovali. Napätie v krajine a roztrieštená a nekoordinovaná tvorba politik medzi štátom a jednotlivými entitami boli aj naďalej hlavnými prekážkami účinnej práce ústrednej vlády. Nedostatok politickej vôle a kapacitné problémy vo vláde a v parlamente stále oddŕaľujú prijímanie právnych predpisov. Riaditeľstvo pre európsku integráciu naďalej hralo významnú úlohu pri podpore európskej integrácie, na jeho prácu však mali nepriaznivý vplyv obmedzené zdroje na personál a ťaživé politické ovzdušie. Skutočnosť, že v poslednom období sa nerobilo sčítanie obyvateľstva, predstavuje vážnu prekážku plánovania politiky v Bosne a Hercegovine ako celku.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *verejnej správy*, treba tu však vyvinúť viac úsilia. Úrad koordinátora reformy verejnej správy bol posilnený.

Realizuje sa stratégia reformy verejnej správy, ktorá je jednou z hlavných priorít európskeho partnerstva.

Začal fungovať fond na reformu verejnej správy. Zlepšila sa koordinácia medzi orgánmi štátnej služby na úrovni štátu aj na úrovni jednotlivých entít, ktoré sa spoločne zapojili do organizácie niekoľkých rozsiahlych vzdelávacích programov. Napriek tomu však treba neprestajne vynakladať úsilie, aby sa zabránilo politickému zasahovaniu, aby sa obmedzila

⁸ 1) Realizácia reformy polície v súlade s dohodou o reštrukturalizácii polície z októbra 2005; 2) plná spolupráca s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu; 3) prijatie a vykonanie všetkých potrebných právnych predpisov o verejnoprávnom vysielaní; a 4) rozvoj legislatívneho rámca a administratívnych kapacít umožňujúcich náležité vykonávanie Dohody o stabilizácii a pridružení.

⁹ Medzi tieto požiadavky patrí päť cieľov 1) prijateľné a udržateľné riešenie otázky rozdelenia majetku medzi štát a ďalšie úrovne správy; 2) prijateľné a udržateľné riešenie otázky vojenského majetku; 3) vynesenie konečného rozhodnutia arbitrážneho tribunálu vo veci distriktu Brčko; 4) fiškálna udržateľnosť (podporovaná dohodou o stálej metodike výpočtu koeficientu ITA a zriadením Národnej fiškálnej rady); a 5) upevnenie právneho štátu (preukázané prijatím národnej stratégie týkajúcej sa vojnových zločinov, zákona o cudzincoch a o azyle a národnej stratégie pre reformu justičného sektoru), ako aj dve špecifické podmienky: 1) podpísanie Dohody o stabilizácii a pridružení a 2) stabilná politická situácia.

úloha etnickej príslušnosti pri menovaní do funkcie a aby sa zriadila profesionálna a efektívna štátna služba založená na výsledkoch a na schopnostiach. Príprava návrhu zákona o štátnom vlastníctve, ktorý je podmienkou pre zatvorenie Úradu vysokého predstaviteľa, postupovala veľmi pomaly. Vymenovanie štyroch štátnych ombudsmanov a presun ich právomocí na štátnu úroveň sa oneskorili.

Bosna a Hercegovina dosiahla ďalší pokrok v zlepšovaní *justičného systému*. Prijala sa národná stratégia pre rozvoj justície, ktorej cieľom je ďalšie posilnenie nezávislosti, zodpovednosti, efektívnosti, profesionálnosti a zosúladenia justičného systému. Vysoká rada pre sudcov a prokuratúru naďalej vyvíjala úsilie o zlepšenie situácie v oblasti justície. Nejednotnosť justičného systému a zložitosť právneho rámca aj naďalej narúšajú fungovanie justície. Pretrvávajú problémy s trestným stíhaním organizovanej trestnej činnosti a vojnových zločinov v jednotlivých entitách a v kantónoch. Je potrebné ďalej posilniť nezávislosť, zodpovednosť a efektívnosť justičného systému. Vážnym dôvodom na obavy je skutočnosť, že vláda Srbskej republiky spochybnila jurisdikciu súdnych inšancií na úrovni štátu a ich právomoc slobodne pôsobiť v Srbskej republike.

Bosna a Hercegovina dosiahla len malý pokrok v *boji proti korupcii*, ktorá je aj naďalej rozšírená a predstavuje vážny problém. Národná stratégia boja proti korupcii sa nerealizuje riadne. Počet osôb odsúdených za korupciu je naďalej nízky. Transparentnosť činností verejnej správy zhoršujú politické tlaky na verejné inštitúcie externého auditu a na orgány dohľadu nad korupciou. Bosna a Hercegovina sa musí viac angažovať v tejto oblasti a rozhodne zasiahnuť proti korupcii.

V oblasti *ľudských práv a ochrany menšín* sa dosiahol obmedzený pokrok. Bosna a Hercegovina ratifikovala všetky najdôležitejšie dohovory OSN a ďalšie medzinárodné dohovory o ľudských právach, vrátane Európskej sociálnej charty (revidovanej), ktorú ratifikovala v júli 2008. Vykonávanie medzinárodných dohovorov o ľudských právach sa však musí zlepšiť. Rozhodnutia komisie pre ľudské práva Ústavného súdu Bosny a Hercegoviny neboli v celom rade prípadov riadne vykonané.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *občianskych a politických práv*. Prijali sa opatrenia na podporu rozvoja *občianskej spoločnosti*. Zriadenie Rady pre občiansku spoločnosť je pozitívnym opatrením, a to aj napriek skutočnosti, že organizácie *občianskej spoločnosti* sú ešte stále celkove slabé a ich účasť na tvorbe politiky treba posilniť. Zabezpečili sa finančné prostriedky na výstavbu celoštátnej *väznice*. Štát a jednotlivé entity však ešte stále nezjednotili prax udeľovania trestných sankcií. Problémom zostáva *zlé zaobchádzanie* s väzňami a so zadržanými osobami. V málo prípadoch dochádza k trestnému stíhaniu páchatel'ov. Aj naďalej vzbudzuje obavy nedostatočný *prístup k spravodlivosti* v občianskoprávných a trestných konaniach a nie vždy je zaručená rovnosť pred zákonom.

Ústavy štátu a entít ustanovujú *slobodu prejavu* a médií, *slobodu zhromažďovania a združovania* a *slobodu náboženského vyznania*. V týchto oblastiach sa však ďalší pokrok dosiahol len v obmedzenej miere a treba tu lepšie uplatňovať existujúce právne predpisy. Prijal sa federatívny zákon o verejnoprávnom vysielaní, hoci je ešte stále potrebné plne ho harmonizovať s príslušnými právnymi predpismi na štátnej úrovni. Všetky zákony o verejnoprávnom vysielaní bude treba správne uplatňovať, aby sa táto kľúčová priorita európskeho partnerstva splnila. Vyskytli sa pokusy odoprieť finančné zdroje systému verejnoprávneho vysielania. Došlo k ďalším prípadom fyzických útokov na novinárov a vydavateľov.

V oblasti *hospodárskych a sociálnych práv* sa dosiahol obmedzený pokrok. Treba vyvíjať trvalé úsilie vo veci ochrany *žien* proti všetkým formám násilia. Hoci sa uplatňuje akčný plán týkajúci sa *detí*, pretrvávajú problémy v oblasti zdravia, sociálnej ochrany, vzdelávania a domáceho násilia voči deťom. Nedostatky v systémoch sociálneho zabezpečenia majú nepriaznivý vplyv na životné podmienky *zraniteľných skupín* vrátane mentálne chorých. Ratifikácia Európskej sociálnej charty (revidovanej) znamená pokrok, ale zložitý vládny systém a nejednotnosť právnych predpisov aj naďalej narúšajú sociálny dialóg v celej krajine. Pokročilo sa v oblasti *vlastníckych práv* a reformy správy pozemkov. Mandát Komisie pre právne nároky vysídlených osôb a utečencov na majetok sa rozšíril, aby sa vzťahoval aj na prípady reštitúcie zvyšného majetku. V právnom rámci Bosny a Hercegoviny sú síce zahrnuté ustanovenia na ochranu hospodárskych a sociálnych práv, ale ich uplatňovanie vo všeobecnosti zaostáva.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *kultúrnych práv a práv menšín*. Na štátnej úrovni sa ustanovila Rada pre národnostné menšiny a v Srbskej republike funguje samostatná Rada pre národnostné menšiny. Treba podniknúť ďalšie kroky na zlepšenie uplatňovania Zákona o národnostných menšinách a je potrebné zmeniť ústavu na úrovni štátu, aby sa menšinám umožnil prístup ku všetkým politickým funkciám. Aj naďalej zostáva problémom rozdeľovanie detí v školách podľa etnických kritérií. Bosna a Hercegovina sa pripojili k iniciatíve Dekáda začleňovania *Rómov* na roky 2005 – 2015. Bol vypracovaný akčný plán pre bývanie, zdravie a zamestnanosť Rómov a koordinačný mechanizmus. *Rómska menšina* však ešte stále čelí veľmi ťažkým životným podmienkam a diskriminácii, má zlé podmienky na získanie vzdelania, sociálnej ochrany, zdravotnej starostlivosti, bývania a pracovného uplatnenia. Možnosti tejto menšiny využívať základné sociálne a hospodárske práva sú aj naďalej sťažené v dôsledku nedostatočnej evidencie obyvateľov.

Pokiaľ ide o *utečencov a osoby vysídlené v rámci krajiny*, zaznamenalo sa ďalšie zlepšenie ich bezpečnostnej situácie, avšak iba v malom rozsahu došlo k ďalšiemu pokroku v zlepšovaní sociálno-ekonomickej integrácie navrátilcov.

Pokiaľ ide o *regionálne záležitosti a o medzinárodné záväzky*, Bosna a Hercegovina sa aj naďalej aktívne zapája do iniciatív regionálnej spolupráce, vrátane činnosti Rady pre regionálnu spoluprácu (RCC), ktorej ústredie bolo vytvorené v Sarajeve vo februári 2008, a Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode (CEFTA). Bosna a Hercegovina vyvíjala uspokojivú spoluprácu s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu, čo je jednou z hlavných priorít európskeho partnerstva. Pokiaľ ide o Medzinárodný trestný súd, dvojstranná dohoda o imunitě s USA nie je v súlade so spoločným stanoviskom EÚ ani s jej zásadami. Bosna a Hercegovina ešte stále podlieha kontrole vo veci dodržiavania povinností a záväzkov týkajúcich sa jej členstva v Rade Európy.

Vzťahy Bosny a Hercegoviny so susednými krajinami sú vo všeobecnosti dobré, ale len veľmi malý pokrok sa dosiahol v riešení zostávajúcich otázok, vrátane vecí týkajúcich sa obchodu a hraníc s Chorvátskom a so Srbskom.

Hospodárstvo Bosny a Hercegoviny aj naďalej rýchlo rástlo. V dôsledku zväčšenia vonkajšieho deficitu, vyššej inflácie a expanzívnej fiškálnej politiky sa oslabila makroekonomická stabilita. Značné znepokojenie aj naďalej vzbudzuje pretrvávanie veľmi vysokej nezamestnanosti a nízka účasť na trhu práce v krajine, rovnako ako aj odlišné spôsoby reformy v jednotlivých entitách.

Pokiaľ ide o **hospodárske kritériá**, Bosna a Hercegovina pri vytváraní funkčného trhového hospodárstva dosiahla nerovnomerný pokrok. V súvislosti s reformami je potrebné rozhodne sa zasadzovať o to, aby bola krajina schopná z dlhodobého hľadiska odolávať konkurenčnému a trhovému tlaku v rámci Európskej únie.

Určitý pokrok sa dosiahol pri dosahovaní zhody o základných otázkach hospodárskej politiky a zlepšila sa spolupráca medzi jednotlivými entitami v oblasti hospodárskej politiky. Prijatím zákona o Národnej fiškálnej rade a ustanovením fiškálnej rady v súlade s novým zákonom začiatkom septembra sa Bosna a Hercegovina zaviazala zlepšiť fiškálnu koordináciu. Dosiahla sa dohoda o alokácii nepriamych daní. Úprava vo forme režimu menovej rady aj naďalej fungovala dobre a finančná stabilita sa do značnej miery udržala aj napriek medzinárodnej volatilitate a vysokej miere rastu domácich úverov. Zlepšili sa niektoré ukazovatele trhu práce. Vysoké sadzby dane z príjmov právnických a fyzických osôb vo federácii sa znížili a prijali sa legislatívne opatrenia na zamedzenie dvojitému zdaneniu v krajine.

Podnikateľské prostredie sa do istej miery zlepšilo v oblasti registrácie podnikateľských subjektov, konkurzných konaní a evidencie pozemkov. Oblasti malého a stredného podnikania prospieva lepší prístup k finančným zdrojom. V roku 2007 v dôsledku rozsiahlej privatizácie v Srbskej republike výrazne vzrástli priame zahraničné investície a plne sa tak pokryl deficit bežného účtu. Urýchlilo sa zvyšovanie fyzického kapitálu, k čomu prispel aj prudký nárast verejných investícií v Srbskej republike.

Fiškálny pokles, ku ktorému došlo v roku 2006, pokračoval aj v rokoch 2007 a 2008. Fiškálne riziká sa vo federácii zvýšili v dôsledku značných záväzkov, ktoré sa napriek zníženiu rozpočtových príjmov prijali v oblasti sociálnych výdavkov. Navyše, mzdová politika vo verejnom sektore sa na všetkých úrovniach štátnej správy uvoľnila, a to pre nárast miezd a mechanizmov indexácie, ktorými sa oslabil fiškálna udržateľnosť a konkurencieschopnosť súkromného sektora. Reštrukturalizácia a likvidácia podnikov vo vlastníctve štátu pokračovala pomalým tempom a pri privatizácii sa vo federácii dosiahol len nepatrný pokrok. Nezamestnanosť je ešte stále veľmi vysoká.

Zmena štruktúry výroby smerom k činnostiam s vyššou pridanou hodnotou sa dostavuje pomaly.

Vytváranie pracovných miest brzdí slabá výrobná kapacita a štrukturálna nepružnosť – vysoké odvody do systému sociálneho zabezpečenia, narušený mechanizmus stanovovania miezd, vysoké a zle nasmerované sociálne transfery a nízka pracovná mobilita. Na podnikateľské prostredie má ešte stále vplyv neefektívna administratíva. Rozsiahlemu tieňovému sektoru napomáha slabý regulačný rámec, nevhodná daňová politika a politika výdavkov a nedostatky v presadzovaní práva, vrátane boja proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti. Naďalej to predstavuje vážny problém, pretože sa tým znižuje základ dane a efektívnosť hospodárskych politík.

Bosna a Hercegovina dosiahla určitý pokrok v oblasti zosúladovania svojich právnych predpisov a politík s **európskymi normami**. Ustanovenia týkajúce sa colných záležitostí po nadobudnutí platnosti dočasnej dohody 1. júla 2008 sa vo všeobecnosti uplatňujú uspokojivo. Treba však, aby Bosna a Hercegovina posilnila svoje administratívne kapacity a urobila bilanciu výsledkov dosiahnutých pri uplatňovaní Dohody o stabilizácii a pridružení.

Bosna a Hercegovina dosiahla určitý pokrok pri plnení priorít európskeho partnerstva v oblasti **vnútorného trhu**. Pokiaľ ide o *voľný pohyb tovaru*, v oblasti štandardizácie, certifikácie a dohľadu nad trhom sa dosiahol obmedzený pokrok. Naďalej je potrebné vyvíjať úsilie, aby sa právny rámec aproximoval s právnymi predpismi EÚ v tejto oblasti a rozvíjali

sa potrebné administratívne kapacity. Bol prijatý Zákon o liekoch a zdravotníckych pomôckach, ktorý prispeje k vytvoreniu jednotného vnútorného trhu v Bosne a Hercegovine v tejto oblasti. Rada na *ochranu spotrebiteľov* sa stala plne funkčnou.

Obmedzený pokrok sa dosiahol v oblasti *služieb, práva usadiť sa a práva obchodných spoločností*.

Pokrok sa dosiahol v oblasti registrácie podnikateľských subjektov. Vôbec sa však nepokročilo vo veci zriadenia jedinej celoštátnej agentúry na dohľad nad bankovým sektorom ani pri prijímaní celoštátnych právnych predpisov o prenájme a o záväzkoch.

V oblasti *voľného pohybu kapitálu* nedošlo k žiadnemu novému vývoju, prípravy Bosny a Hercegoviny však už v tejto oblasti prebiehajú. Dosiahol sa pokrok v *colnej* oblasti, a to tak pri zosúladaovaní právnych predpisov, ako aj v súvislosti s administratívnymi kapacitami. Treba ešte stanoviť colné stratégie, najmä týkajúce sa odbornej prípravy, informačných technológií a ďalších oblastí. Pokrok sa dosiahol aj pri plnení priorit európskeho partnerstva týkajúcich sa *daní*. V septembri 2008 bola ustanovená Národná fiškálna rada. V dôsledku rastu hospodárskej činnosti a zvyšovania počtu registrovaných platcov DPH sa zlepšil odvod DPH.

Pokiaľ ide o *hospodársku súťaž*, Bosna a Hercegovina dosiahla určitý pokrok v oblasti protimonopolnej kontroly. Rada pre hospodársku súťaž rozšírila svoje činnosti, a to aj napriek tomu, že nedochádza k ďalšiemu zosúladaovaniu právnych predpisov s *acquis*. V oblasti štátnej pomoci nenastal žiadny pokrok. Treba ešte vyriešiť otázku právnych predpisov a zriadenia funkčne nezávislého orgánu na dohľad nad štátnou pomocou. V oblasti *verejného obstarávania* sa dosiahol iba obmedzený pokrok. Ešte sa nezabezpečilo riadne uplatňovanie postupov verejného obstarávania v celej krajine. Malý pokrok sa dosiahol v súvislosti s presadzovaním *práv duševného vlastníctva*. Legislatívny rámec je neúplný a treba posilniť kapacity potrebné na jeho uplatňovanie.

V oblasti *sociálnej politiky a politiky zamestnanosti* sa dosiahol len obmedzený pokrok. Zlepšila sa koordinácia a strategické plánovanie v oblasti verejného zdravia. Ustanovila sa konferencia ministrov zdravotníctva, ktorá sa pravidelne schádza. Podnikli sa určité kroky na účel vykonávania rámcového dohovoru Svetovej zdravotníckej organizácie, hoci jeho uplatňovanie treba zlepšiť. Právne predpisy a politiky v sociálnej oblasti a v oblasti zamestnanosti sú však aj naďalej mimoriadne nesúrodé. Inštitucionálne usporiadanie krajiny je aj naďalej vážnou prekážkou rozvoja potrebných koordinovaných prístupov.

V súvislosti s európskymi normami v oblasti *vzdelávania* sa dosiahol určitý pokrok. V dôsledku ustanovenia konferencie ministrov sa koordinácia medzi štrnástimi ministerstvami vzdelávania v krajine nepatrne zlepšila. Na úrovni štátu sa prijal zákon o odbornom vzdelávaní. Bosna a Hercegovina podnikla ďalšie kroky vedúce k realizácii bolonských reforiem. Harmonizácia právnych predpisov na úrovni jednotlivých entít a kantónov sa však ešte nezavŕšila a ich uplatňovanie v rámci krajiny nie je jednotné. Pokiaľ ide o výskum, začal sa proces pridružovania tejto krajiny k siedmemu rámcovému programu pre výskum, čím by sa mali zlepšiť možnosti výskumu s partnermi z EÚ. Aj napriek tomu však treba vyvinúť značné úsilie, aby sa zväčšili výskumné kapacity v krajine.

Bosna a Hercegovina relatívne pokročila v prípravách na vstup do WTO, je však potrebné, aby zintenzívnila svoje úsilie o splnenie cieľa skorého prístúpenia k tejto organizácii, ktorý si sama stanovila.

Bosna a Hercegovina dosiahla určitý pokrok pri plnení európskych noriem vo viacerých **sektorových politikách**. Malý pokrok sa dosiahol v oblasti *priemyslu a malých a stredných podnikov (MSP)*. Na národnej úrovni sa neprijala žiadna stratégia týkajúca sa MSP. Podobne ešte treba prijať stratégiu týkajúcu sa priemyselnej politiky.

Určitý pokrok sa dosiahol pri aproximácii s politikami EÚ v oblasti *poľnohospodárstva a rybného hospodárstva*. Prijal sa celoštátny zákon o poľnohospodárstve, potravinách a rozvoji vidieka. Nedosiahol sa však žiadny pokrok v súvislosti so zriadením ministerstva poľnohospodárstva na úrovni štátu. Príprava komplexnej poľnohospodárskej stratégie sa oneskorila. Čiastočný pokrok sa dosiahol v oblasti bezpečnosti potravín a politiky vo veterinárnej a fytozdravotnej oblasti. V dôsledku nedostatočných ľudských a finančných zdrojov a slabej koordinácie medzi útvarmi na úrovni štátu a entít problémy pretrvávajú. Prípravy Bosny a Hercegoviny v oblasti *životného prostredia* sú ešte len v počiatočnom štádiu. Zákon o životnom prostredí na úrovni štátu, ktorý by vytváral rámec pre národnú harmonizovanú ochranu životného prostredia, ešte nebol prijatý. Podobne ešte nebola zriadená štátna agentúra pre životné prostredie.

Bosna a Hercegovina dosiahla určitý pokrok v odvetví *dopravy*, a to tak posilnením jej inštitucionálneho základu, ako aj prispôbením regulačného rámca. Dosiahol sa pokrok vo vytváraní transeurópskych dopravných sietí, ale v oblasti železničnej dopravy sú ešte stále potrebné zásadné reformy a zosúladovanie. Krajina naďalej aktívne pôsobí v pozorovacom výbore pre dopravu v juhovýchodnej Európe. Trh pre komerčných leteckých dopravcov sa otvoril po ratifikácii Dohody o spoločnom európskom leteckom priestore (ECAA). Túto dohodu však treba uplatňovať konzistentne. Ďalšie úsilie je potrebné na zavŕšenie transformácie inštitucionálneho usporiadania a na zabezpečenie podmienok pre otvorenie trhu pre všetky druhy dopravy.

V oblasti *energetiky* sa dosiahol obmedzený pokrok. Keďže Bosna a Hercegovina je zmluvnou stranou Zmluvy o založení Energetického spoločenstva, musí vykonávať príslušné právne predpisy EÚ týkajúce sa energetiky; v celom rade oblastí súvisiacich s energetikou však výrazne zaostáva. K odkladu reforiem dochádza najmä v plynárenskom odvetví. V odvetví elektrickej energie došlo k odčleneniu prenosu energie a začal fungovať nezávislý systémový operátor (ISO) a prenosová spoločnosť (Transco). Pokrok dosiahnutý v odvetví elektrickej energie je ohrozený vzhľadom na vývoj týkajúci sa prenosovej spoločnosti Transco, a najmä na návrh Srbskej republiky rozdeliť túto spoločnosť podľa jednotlivých entít. Nevytvorila sa žiadna komplexná stratégia týkajúca sa energetiky.

Bosna a Hercegovina dosiahla určitý pokrok v oblasti *informačnej spoločnosti a médií*. Právny rámec verejnoprávneho vysielania v Bosne a Hercegovine sa po prijatí federatívneho zákona o verejnoprávnom vysielaní skompletizoval, avšak ešte stále je potrebné určité zosúladenie s príslušnými právnymi predpismi na úrovni štátu. Nezávislosť regulačného orgánu pre oblasť komunikácií aj naďalej ohrozovali nové pravidlá o mzdovom systéme a ťažkosti s vymenovaním generálneho riaditeľa. Pri zriaďovaní celoštátnej informačnej agentúry sa nedosiahol žiadny pokrok. V oblasti *finančnej kontroly* došlo k určitému nevelkému pokroku.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *štatistiky*. Nedošlo však k riadnemu vykonávaniu dohody o spolupráci medzi štatistickými inštitúciami na celoštátnej úrovni a na úrovni entít. V dôsledku politických sporov sa ešte stále neprijalo rozhodnutie potvrdzujúce, že sčítanie obyvateľstva sa uskutoční v roku 2011. Je potrebné vynaložiť značné úsilie s cieľom vytvoriť v Bosne a Hercegovine účinný štatistický systém, ktorý bude v súlade so systémom v EÚ.

V oblasti *spravodlivosti, slobody a bezpečnosti* sa dosiahol ďalší pokrok, pokiaľ ide o udeľovanie *víz, riadenie hraníc, azyl a migráciu*. Napriek tomu však treba vyvíjať úsilie zamerané na ďalšie zlepšenie vo všetkých týchto oblastiach. V januári 2008 nadobudla platnosť Dohoda o zjednodušení vízového režimu medzi ES a Bosnou a Hercegovinou. Začal sa dialóg s Európskou komisiou o liberalizácii vízového režimu. Podnikli sa ďalšie kroky smerujúce k vydávaniu pasov s biometrickými znakmi. Je však potrebné ďalšie zdokonalenie systému ochrany občianskeho registra (CIPS), vrátane bezpečnej a účinnej správy tohto systému. Prijala sa nová stratégia integrovaného riadenia hraníc. V júli 2008 bola vytvorená štátna komisia na riadenie hraníc, ktorá má na starosti koordináciu a realizáciu integrovaného riadenia hraníc. Je potrebné prijať ďalšie opatrenia na zlepšenie spolupráce medzi jednotlivými orgánmi, ktoré sa zaoberajú problematikou hraníc. Ďalší pokrok sa dosiahol pri zriaďovaní funkčného azylového systému. Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti migrácie. V máji sa otvorilo dočasné stredisko na prijímanie nelegálnych migrantov, treba však ešte prijať novú stratégiu v oblasti migrácie. Bosna a Hercegovina riadne vykonáva Readmisnú dohodu s Európskymi spoločenstvami, ktorá nadobudla platnosť v januári 2008.

Obmedzený pokrok sa dosiahol v predchádzaní *praniu špinavých peňazí*. Zlepšila sa spolupráca na medzinárodnej úrovni a platnosť nadobudol Dohovor Rady Európy o praní špinavých peňazí, vyhľadávaní, zhabaní a konfiškácii ziskov z trestnej činnosti a o financovaní terorizmu. S týmto dohovorom však treba zosúladiť vnútroštátne právne predpisy. Navyše, finančná spravodajská jednotka (FIU) v Ústrednej agentúre pre vyšetrovanie a ochranu nebola výraznejšie personálne posilnená. Treba vyvinúť zvýšené úsilie na posilnenie administratívnych kapacít na predchádzanie praniu špinavých peňazí. Prijali sa určité opatrenia v rámci boja proti *drogám* a vytvorila sa komisia pre omamné látky. Bosna a Hercegovina však zatiaľ neprijala stratégiu pre boj proti nezákonným drogám ani príslušný akčný plán. Obchodovanie s drogami ostáva aj naďalej závažným problémom, ktorého riešenie si vyžaduje vynakladanie trvalého úsilia.

Pokrok sa dosiahol v súvislosti s činnosťou *polície*. Kladne treba hodnotiť prijatie príslušných právnych predpisov o polícii, ktoré ustanovia sedem nových agentúr na štátnej úrovni. Tieto právne predpisy je teraz potrebné bezodkladne uplatňovať a treba vymenovať riaditeľov uvedených nových agentúr. Prijali sa určité opatrenia na uľahčenie činnosti Štátnej agentúry pre vyšetrovanie a ochranu. Policajné sily Bosny a Hercegoviny sú však aj naďalej roztrieštené a právomoci týkajúce sa komunikačných systémov, databáz, vyšetrovania za pomoci počítačových informačných technológií, systémov kriminalistickej analýzy a súdnej analýzy zostali rozdelené.

Bosna a Hercegovina dosiahla len malý pokrok v boji proti *organizovanej trestnej činnosti*, ktorá naďalej vzbudzuje vážne obavy a má negatívny vplyv na právny štát a na podnikateľské prostredie. Stratégia na boj proti organizovanej trestnej činnosti sa nerealizuje v dostatočnej miere. Bol vytvorený právny rámec, ale treba zlepšiť vykonávanie práva. Prijalo sa málo opatrení v nadväznosti na stratégiu boja proti terorizmu z roku 2006. Bosna a Hercegovina prijala nový národný akčný plán na roky 2008 – 2012 pre boj proti *obchodovaniu s ľuďmi*. Platnosť nadobudol Dohovor Rady Európy proti obchodovaniu s ľuďmi. Jeho realizáciu však treba zlepšiť. Bosna a Hercegovina je krajinou pôvodu, tranzitu i cieľovou krajinou obchodovania s ľuďmi. Táto skutočnosť aj naďalej vzbudzuje obavy. Štátna agentúra na *ochranu údajov* ešte nevyvíja činnosť.

Chorvátsko

Chorvátsko aj naďalej splňa **politické kritériá**. Vo všeobecnosti sa dosiahol pokrok, ale v mnohých oblastiach je potrebné neprestajne vynakladať ďalšie úsilie. To napríklad platí pre reformu súdnictva a administratívneho systému, pre boj proti korupcii, práva menšín a návrat utečencov. Priority prístupového partnerstva boli splnené len čiastočne.

Došlo k ďalšiemu posilneniu **demokracie a právneho štátu**. Vláda aj parlament stále fungujú dobre. Ešte vždy je tu však značný priestor na ďalšie zlepšenie v oblasti justície, verejnej správy a boja proti korupcii. Značný pokrok v týchto oblastiach je predpokladom na vytvorenie pevného základu pre úplné uplatňovanie *acquis*.

Určitý pokrok sa dosiahol v reforme *verejnej správy*. Vláda prijala stratégiu reformy verejnej správy, návrh revidovaného zákona o všeobecných administratívnych postupoch a prijali sa úpravy zákona o štátnej službe. Posilnila sa kapacita Ústredného orgánu pre správu. Realizovali sa rôzne iniciatívy týkajúce sa elektronickej štátnej správy. Právny základ pre budovanie modernej a profesionálnej štátnej služby je však ešte stále neúplný. Neprijali sa ešte všetky nariadenia potrebné na vykonávanie zákona o štátnej službe. Tento zákon sa v rámci štátnej správy neuplatňuje konzistentným spôsobom. Zatiaľ sa neurobila revízia právnych predpisov o administratívnych postupoch. Systém správy ešte stále nie je efektívny. V oblasti riadenia ľudských zdrojov pretrvávajú nedostatky a štátna služba aj naďalej trpí vysokou fluktuáciou zamestnancov a nedostatkom kvalifikovaného personálu. Decentralizácia značne zaostáva. Vo všetkých oblastiach je potrebné vynakladať trvalé zvýšené úsilie.

Pri reforme *justičného systému* sa dosiahol určitý pokrok. Prijali sa nové právne predpisy a v júni 2008 bol schválený revidovaný akčný plán, v ktorom sa riešia všetky hlavné otázky súvisiace s reformou. Začínajú sa dostavovať výsledky zavedenia systému justičnej inšpekcie. Pomaly sa začínajú prejavovať účinky vyváženejšieho prístupu ku procesom týkajúcim sa vojnových zločinov, ako aj väčšia ochota trestne stíhať páchatel'ov bez rozdielu ich etnickej príslušnosti. Počet nevyriešených prípadov na súdoch však ostáva veľmi vysoký a súdne konania sa neúmerne predlžujú. Zatiaľ ešte nedošlo k skutočnej racionalizácii siete súdov. Je potrebné ďalej zlepšovať zodpovednosť, profesionalitu a právomoci justície. Všeobecné normy trestnej zodpovednosti za vojnové zločiny sa neuplatňujú jednotne, bez rozdielu etnickej príslušnosti. Mnoho týchto zločinov zostalo bez trestného postihu. Otázka rozsudkov vynesených *in absentia* v deväťdesiatych rokoch minulého storočia sa ešte nevyriešila primeraným spôsobom. Celkove vzaté, reformy v justícii pokračujú, ich tempo je však relatívne pomalé a je potrebné dosiahnuť konkrétne výsledky. Nie je vždy zabezpečený účinný výkon spravodlivosti pre chorvátskych občanov.

V *boji proti korupcii* sa dosiahol určitý pokrok. Právny rámec sa ďalej zlepšoval a prijala sa revidovaná stratégia boja proti korupcii a príslušný akčný plán. Zaviedol sa nový systém medzirezortnej koordinácie kontroly uplatňovania protikorupčných opatrení. Úrad na boj proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti (USKOK) ďalej zintenzívňuje svoju činnosť. Korupcia však zostáva veľmi rozšírená aj naďalej. Ešte stále neexistuje dostatočná koordinácia a účinný, nestranný kontrolný systém realizácie opatrení zameraných na boj proti korupcii. Okrem toho treba posilniť inštitucionálne kapacity v tejto oblasti. Polícia musí dosiahnuť väčšiu účinnosť v boji proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti. Zvýšil sa celkový počet trestne stíhaných prípadov korupcie, ale počet prípadov, keď boli páchatelia skutočne odsúdení za korupciu, je naďalej nízky. Treba vynaložiť ďalšie úsilie na vyriešenie otázky korupcie vysokopostavených činiteľov. Pri predchádzaní konfliktom záujmov sa dosiahol len malý pokrok. Chýba kultúra politickej zodpovednosti.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *Ľudských práv a ochrany menšín*. Ochrana ľudských práv je do značnej miery zabezpečená, ale v súvislosti s ich vykonávaním existujú ešte stále určité závažné problémy. Je potrebné neustále vyvíjať úsilie v oblasti práv menšín a návratu utečencov.

Prijal sa nový zákon o právnej pomoci, ako aj právne predpisy o odmenách za služby právnych zástupcov. Ich cieľom je zlepšenie *prístupu* k spravodlivosti, ktorý bol v minulosti obmedzený v dôsledku nedostatkov v existujúcich právnych predpisoch a v justičnom systéme. Prijali sa určité opatrenia na odstránenie nedostatkov v súvislosti s *podmienkami vo väzniciach*. Pretrváva však nedostatok väzenských priestorov aj personálu a ešte sa nezačal uplatňovať nový systém právnej pomoci.

Sloboda prejavu vrátane slobody a pluralizmu médií je v chorvátskom práve ustanovená a vo všeobecnosti sa dodržiava. Vyskytli sa však prípady vyhrážok a útokov na novinárov, najmä tých, ktorí sa venovali prípadom korupcie alebo organizovanej trestnej činnosti. Dvaja novinári boli nedávno zavraždení. Vydavatelia aj novinári ešte stále prinášajú správy o prípadoch vyvíjania neprimeraného politického nátlaku.

Politikami zameranými na posilňovanie *práv žien a detí* sa naďalej zvyšovalo povedomie verejnosti. Je však potrebné ďalej zlepšovať ich uplatňovanie. Takisto je potrebné urýchliť realizáciu opatrení týkajúcich sa ochrany práv detí.

Bol zriadený úrad ombudsmana pre ľudí so zdravotným postihnutím a vypracoval sa národný vykonávací plán pre oblasť sociálnej inklúzie na roky 2007 – 2008. Je však potrebné vyvíjať sústavné úsilie vo vzťahu k *sociálne slabým skupinám obyvateľstva a ľuďom so zdravotným postihnutím*. Pokiaľ ide o oblasť duševného zdravia, politika prechodu od ústavnej starostlivosti ku komunitným službám zatiaľ nepriniesla hmatateľné výsledky.

V júli 2008 bol prijatý komplexný *antidiskriminačný* zákon, ktorý predstavuje výrazný pokrok. Úroveň ochrany pred diskrimináciou a súdneho stíhania diskriminácie však v praxi ešte nie je v súlade s normami EÚ. Určité nedostatky sa zistili v činnosti polície a inštitúcií systému zdravotnej a sociálnej starostlivosti.

Vo vzťahu k *menšinám* sa dosiahol určitý pokrok. Prijal sa akčný plán na vykonávanie Ústavného zákona o národnostných menšinách, ako aj plán prijímania príslušníkov menšín do štátnej správy na rok 2008. Vyčlenilo sa viac finančných prostriedkov pre menšiny. Naďalej sa venovala pozornosť rómskej menšine, pričom došlo k zlepšeniu v oblasti predškolského vzdelávania. Za jedného z podpredsedov vlády bol vymenovaný etnický Srb.

Príslušníci menšín však aj naďalej čelia mnohým problémom. Chorvátsko musí podporovať atmosféru tolerancie voči srbskej menšine a prijať príslušné opatrenia na ochranu osôb, ktoré by mohli byť vystavené hrozbám alebo prejavom diskriminácie, neznášanlivosti či násilia. Pokiaľ ide o zamestnanosť, príslušníci menšín tu ešte stále čelia osobitným ťažkostiam. Z toho sa odvíja aj ich nedostatočné zastúpenie v štátnej správe, v justícii a v polícii, ale aj v oblasti verejného sektora v širšom slova zmysle. Rómska menšina je vystavená ťažkým životným podmienkam, pričom problémy pretrvávajú predovšetkým v oblasti vzdelávania, sociálnej ochrany, zdravotnej starostlivosti, bývania a zamestnanosti. Právne ustanovenia a programy sa musia uplatňovať s väčším odhodlaním a popritom treba zabezpečiť primerané monitorovanie, a to najmä v oblasti zamestnanosti.

Určitý pokrok sa dosiahol v otázkach *návratu utečencov*. Prijal sa akčný plán na urýchlenú realizáciu programov na zabezpečenie bývania, s cieľom ich uskutočnenia do konca roku

2009. Prijali sa významné rozhodnutia, ktoré umožňujú uznávanie dôchodkových nárokov. Pokračovalo sa v procese rekonštrukcie obytných domov. Cieľ stanovený na rok 2007, t.j. poskytnúť 1400 ubytovacích jednotiek z celkového počtu 12 500 žiadostí v rámci programov na zabezpečenie bývania pre bývalých držiteľov nájomných práv, sa do značnej miery splnil. Realizácia týchto programov je však naďalej nedostatočná. V mestských oblastiach sa vyhovelo iba 12 % žiadateľov. Hoci v posledných mesiacoch sa realizácia uvedených programov zlepšila, plnenie cieľov stanovených vládou zaostáva oproti časovému harmonogramu. Medzi ďalšie výrazné problémy, s ktorými sa musia vysporiadať navrátení, patrí v určitých lokalitách pretrvávajúca nevráživosť a nezamestnanosť. Je potrebné zintenzívniť úsilie o vytváranie hospodárskych a sociálnych podmienok nevyhnutných pre zabezpečenie trvalého návratu utečencov.

Pokiaľ ide o **regionálne záležitosti a o medzinárodné záväzky**, Chorvátsko ďalej rozvíjalo spoluprácu s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ICTY). Aj tu sa však ešte vyskytujú problémy, ktoré je potrebné vyriešiť: treba umožniť prístup Medzinárodného trestného tribunálu pre bývalú Juhosláviu k určitým dokumentom nachádzajúcim sa v Chorvátsku. Zabezpečil sa celkový súlad s Daytonskou/Parížskou mierovou dohodou a s Erdutskou dohodou. Je potrebné zabezpečiť nestranné trestné stíhanie vo veciach, ktoré boli presunuté z ICTY do právomoci Chorvátska, ako aj vo veciach, v ktorých začali konať vnútroštátne súdy.

Všeobecný pokrok sa aj naďalej dosahoval v oblasti regionálnej spolupráce. Chorvátsko sa aj naďalej aktívne zapája do regionálnej spolupráce, a to aj v rámci Rady pre regionálnu spoluprácu a Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode. Významný pokrok sa dosiahol, keď Chorvátsko v súlade so svojimi predchádzajúcimi záväzkami opäť prerušilo uplatňovanie ekologickej a rybolovnej ochrannej zóny na plavidlá EÚ. Určitý pokrok sa dosiahol v súvislosti s určitými otvorenými bilaterálnymi otázkami medzi Chorvátskom a susednými krajinami. Je však potrebné pokročiť pri hľadaní konečného riešenia tých bilaterálnych otázok, ktoré sú naďalej otvorené, a to predovšetkým v súvislosti s hranicami. Zvýšené úsilie treba venovať aj na ďalšie rozvíjanie spolupráce a dobrých susedských vzťahov.

Hospodárstvo Chorvátska aj naďalej vykazovalo dobré výsledky. Hospodársky rast sa spomalil, pretože domáci dopyt začal klesať. Zachovala sa makroekonomická stabilita, ale inflácia sa výrazne zvýšila, čo bolo do značnej miery spôsobené vyššími cenami energií a potravín. Finančné otrasy doposiaľ iba mierne postihli chorvátske hospodárstvo, avšak vyšší vonkajší deficit a vyššia úroveň zadlženosti viedli k väčšej zraniteľnosti krajiny voči vonkajším vplyvom. Štrukturálne reformy vo všeobecnosti postupovali pomalým tempom. Je bezpodmienečne nutné stavať na dosiahnutom pokroku a zároveň zlepšovať podnikateľské prostredie.

Pokiaľ ide o **hospodárske kritériá**, Chorvátsko má funkčné trhové hospodárstvo. Zo strednodobého hľadiska by malo byť schopné odolávať konkurenčnému a trhovému tlaku v rámci Európskej únie za predpokladu, že bude ďalej s dostatočným odhodlaním uskutočňovať svoj komplexný program reforiem zameraný na obmedzenie štrukturálnych nedostatkov.

Pretrváva politická zhoda o základných princípoch trhového hospodárstva. V podmienkach čoraz viac neistého medzinárodného prostredia sa zachovali makroekonomické politiky orientované na dosiahnutie stability. Politika stabilného výmenného kurzu krajine prospela a zostala faktorom finančnej stability. Fiškálna konsolidácia viedla k ďalšiemu zníženiu celkového deficitu verejných financií, ale z existencie kvázifiškálnych operácií môžu vyplynúť ďalšie fiškálne riziká a zhoršenie transparentnosti rozpočtu. Hospodársky rast aj

napriek určitej zmene rovnováhy zostal stabilný, pretože spotreba sa spomalila a súkromné investície sa ďalej zvyšovali.

Na trh práce mal priaznivý vplyv vysoký rast zamestnanosti, pričom nezamestnanosť sa ďalej znižovala. Technické a inštitucionálne kapacity v sektore verejných financií sa ešte viac posilnili. Prijatie ďalších obozretných opatrení viedlo k posilneniu bankového sektoru, ktorý bol celkovo v dobrom stave, a k zníženiu makrofinančných rizík. Hospodárstvo Chorvátska je dobre integrované do EÚ.

Hospodárskej politike vlády však niekedy chýba jasná strednodobá orientácia. Program štrukturálnej reformy napreduje pomaly a často dochádza k rozporu medzi prijatím politických stratégií a ich skutočným uplatňovaním. Komunikácia vlády s centrálnou bankou bola v niektorých prípadoch nedostatočná, čo malo nepriaznivý vplyv na úroveň koordinácie politiky. Vyššia inflácia a rastúca vonkajšia nerovnováha predstavujú riziko pre makroekonomickú stabilitu a vyvolávajú potrebu lepšej fiškálnej konsolidácie. Neveľký pokrok sa dosiahol pri zvyšovaní efektívnosti verejných výdavkov, a to predovšetkým v odvetví zdravotníctva. Sociálne výdavky boli naďalej vysoké a nesprávne cielené, čo viedlo k zníženiu ich účinnosti. Na verejné financie malo naďalej nepriaznivý vplyv nedostatočné strategické plánovanie a plnenie rozpočtu.

Značné dotácie podnikom sa nevyužili účinne na reštrukturalizáciu a privatizácia pokračovala nerovnomerným tempom. Ďalší pokrok sa dosiahol pri zjednodušovaní postupov registrácie podnikateľských subjektov. Realizáciu iniciatív v súkromnom sektore však napriek tomu naďalej brzdili prebytočné regulačné predpisy a požiadavky ad-hoc, čo by potenciálne mohlo zhoršiť postupy používané pri vstupe na trh a pri odchode z trhu. Vecou zásadného významu aj naďalej zostáva rozhodnejšie posilňovanie a prehlbovanie štrukturálnych reforiem.

Chorvátsko zlepšilo svoju **schopnosť prevziať na seba záväzky vyplývajúce z členstva**. Prípravy zamerané na plnenie požiadaviek EÚ majú ustálené tempo a vo viacerých odvetviach sa dosiahol vysoký stupeň zosúladenia s pravidlami EÚ. Vo väčšine oblastí sa zaznamenal určitý pokrok, a to hlavne pri zosúladovaní právnych predpisov, ale aj pri budovaní administratívnych kapacít. Uspokojivý pokrok dosiahnutý v predchádzajúcich rokoch sa v niektorých kapitolách udržal. Je však potrebné vynaložiť značné úsilie a veľa ešte treba vykonať, pokiaľ ide o celkovú úroveň zosúladenia a o administratívne kapacity.

Výrazný pokrok sa dosiahol pri zosúladovaní právnych predpisov s *acquis* týkajúcim sa *voľného pohybu tovaru*. Proces zosúladovania s *acquis* v tejto kapitole už značne pokročil. Vážnou výzvou však aj naďalej zostáva prispôsobovanie infraštruktúry posudzovania zhody a činností dohľadu nad trhom. Je potrebné vyvinúť značné úsilie, aby pokračoval proces zosúladovania s *acquis* a účinné vykonávanie a presadzovanie príslušných právnych predpisov.

Určitý pokrok nastal v oblasti *voľného pohybu pracovníkov*. Dosiahla sa dostatočná miera zosúladovania právnych predpisov. Chorvátske právne predpisy však ešte nie sú v súlade s pravidlami EÚ o prístupe na trh práce. Pri vytváraní potrebných administratívnych kapacít, a to predovšetkým na koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia, je potrebné vyvíjať stále úsilie.

Určitý pokrok sa dosiahol v súvislosti s *právom usadiť sa a so slobodou poskytovať služby*, hoci aj v tejto oblasti ešte treba urobiť značný kus práce. V tomto ohľade ešte pretrvávajú viaceré prekážky. Vo všeobecnosti sa v procese zosúladovania dosiahol mierny pokrok, ale

napriek tomu je potrebné ešte zvýšiť úsilie v niektorých oblastiach. Je nutné posilniť príslušné administratívne kapacity.

K určitému pokroku došlo v oblasti *voľného pohybu kapitálu*, a to najmä v súvislosti so spracovaním žiadostí občanov EÚ o povolenie na kúpu nehnuteľnosti a s prijatím akčného plánu a nových právnych predpisov týkajúcich sa boja proti praniu špinavých peňazí. Zosúladovanie vo všeobecnosti mierne pokročilo, je však potrebné vyvinúť ďalšie úsilie, a to predovšetkým pri vykonávaní a presadzovaní príslušných právnych predpisov.

Výrazný pokrok sa zaznamenal v oblasti *verejného obstarávania*, pričom sa zabezpečil potrebný inštitucionálny rámec a prijala sa komplexná stratégia. Je však potrebné ďalej zosúladovať právne predpisy a treba zlepšiť administratívne kapacity. Je nevyhnutné, aby sa opatrenia proti korupcii vzťahovali na právny rámec a na jeho funkčné uplatňovanie, čím sa zabezpečí väčšia transparentnosť a účinnosť.

Určitý pokrok je možné pozorovať v oblasti práva obchodných spoločností. Prebieha proces zosúladovania s *acquis*, ale je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie na uskutočnenie nedávno prijatých zmien a doplnení a na posilnenie administratívnych kapacít.

V oblasti *práv duševného vlastníctva* sa zaznamenal výrazný pokrok. Zosúladovanie právnych predpisov je na veľmi vysokej úrovni. Je nevyhnutné vyvinúť ďalšie úsilie na posilnenie administratívnych kapacít potrebných na presadzovanie práv duševného vlastníctva, na zvyšovanie informovanosti zainteresovaných strán a na pokračovanie boja proti pirátstvu a falšovaniu.

V oblasti *politiky hospodárskej súťaže* sa dosiahol určitý pokrok, predovšetkým v súvislosti so štátnou pomocou oceľarskemu priemyslu, ale aj s mapou regionálnej pomoci a so zosúladovaním schém fiškálnej pomoci. Je však ešte potrebné vyvinúť výrazné úsilie predovšetkým v oblasti pomoci na reštrukturalizáciu lodeníc, ku ktorej treba pristupovať v kontexte plánovanej privatizácie týchto lodeníc.

Výrazný pokrok sa zaznamenal v oblasti *finančných služieb*. Priaznivo sa vyvíja situácia v oblasti zosúladovania právnych predpisov, ďalšiu pozornosť však treba venovať ich správne vykonávaniu. Obidva orgány dohľadu musia zintenzívniť svoje úsilie o zdokonalenie výkonu dohľadu a zlepšenie konzultačných interakcií s týmto odvetvím.

Značný pokrok sa dosiahol v oblasti *informačnej spoločnosti a médií*, a to predovšetkým v súvislosti s liberalizáciou trhu s elektronickými komunikáciami a s reformou médií. Dosiahla sa výrazná miera zosúladenia s *acquis* týkajúcim sa tejto kapitoly, treba však vyvinúť ďalšie úsilie potrebné na náležité fungovanie trhu s elektronickými komunikáciami.

Pokrok v oblasti *poľnohospodárstva a rozvoja vidieka* bol veľmi nerovnomerný. Pokiaľ ide o opatrenia na zabezpečenie kvality a o organické poľnohospodárstvo, situácia je skutočne uspokojivá. V oblasti rozvoja vidieka sa získali dobré skúsenosti s predvstupovou pomocou, ale treba zlepšiť kapacity na absorbovanie finančných prostriedkov EÚ v tomto odvetví. Zásadne a naliehavo treba zvýšiť úsilie, pokiaľ ide o platobnú agentúru, o IACS a LPIS. Systém poskytovania podpory v závislosti od produkcie, ktorý sa v súčasnosti uplatňuje v Chorvátsku, sa odlišuje od reformovanej spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP). V záujme hladkého prechodu na SPP by krajina mala začať so zosúladovaním svojho systému podpory.

Celkove výrazný pokrok sa dosiahol v súvislosti s politikou týkajúcou sa *bezpečnosti potravín a politikou vo veterinárnej a fytosanitárnej oblasti*, a to najmä v dôsledku prijatia

vykonávacích právnych predpisov. Ďalej treba vyvíjať úsilie predovšetkým pokiaľ ide o blaho zvierat, ale aj o posilňovanie administratívnych kapacít a kapacít v oblasti inšpekcií.

Chorvátsko dosiahlo určitý pokrok v oblasti *rybného hospodárstva*. Začali sa už príslušné prípravy, ale v oblasti správy rybárskych flotíl, inšpekcie a kontroly, štrukturálnych opatrení a štátnej pomoci ešte stále existujú nedostatky. Chorvátsko bude musieť vystupňovať úsilie o odstránenie týchto nedostatkov.

Pokrok sa dosiahol v oblasti *dopravy*. Chorvátsko ešte musí zriadiť kompetentný a účinný regulačný orgán pre železničnú dopravu. Treba vyvíjať viac úsilia na presadzovanie právnych predpisov EÚ týkajúcich sa cestnej dopravy a kombinovanej prepravy tovaru, ako aj na uplatňovanie právnych predpisov EÚ v oblasti letectva, a to vrátane posilnenia administratívnych kapacít.

V oblasti *energetiky* sa celkove dosiahol značný pokrok. Je však ešte potrebné vynaložiť veľké úsilie, predovšetkým pokiaľ ide o účinnosť energetiky, o nezávislosť a posilnenie regulačného orgánu a o administratívne kapacity.

V oblasti *dani* dosiahlo Chorvátsko len malý pokrok. Žiadny pokrok sa nedosiahol pri zosúladovaní právnych predpisov. Hoci celková štruktúra chorvátskych právnych predpisov o daniach je podobná štruktúre *acquis*, vo všetkých oblastiach treba vyvinúť výrazné úsilie. Chorvátsko sa s Komisiou dohodlo na riešení otázky zrušenia diskriminačného zdaňovania cigariet. Vyvinutie značného úsilia je potrebné aj na posilnenie administratívnych kapacít, čo platí aj pre oblasť prepojovania informačných technológií.

V súvislosti s *hospodárskou a menovou politikou* sa dosiahol značný pokrok. Celkové zosúladovanie s *acquis* v oblasti hospodárskej a menovej politiky značne pokročilo.

Pokiaľ ide o *štatistiku*, došlo tu k celkove výraznému pokroku. Dosiahla sa uspokojivá úroveň zosúladovania právnych predpisov. Treba však vynaložiť viac úsilia predovšetkým na posilnenie administratívnych kapacít a na zlepšenie štatistiky v oblasti poľnohospodárstva a makroekonomy a podnikovej štatistiky.

Výrazný pokrok sa zaznamenal v oblasti *sociálnej politiky a zamestnanosti*. Dosiahla sa vysoká miera zosúladovania právnych predpisov, hoci niektoré nedostatky pretrvávajú. Je potrebné ďalšie úsilie na posilnenie administratívnych kapacít v dostatočnom predstihu pred prístupím, aby sa zabezpečilo správne vykonávanie a presadzovanie právnych predpisov.

Chorvátsko výrazne pokročilo v politike v oblasti *podnikania a priemyslu*, a to najmä pokiaľ ide o opatrenia pre malé a stredné podniky, ako aj o priemyselnú stratégiu a o reštrukturalizáciu oceliarskeho priemyslu. V ďalších odvetviach, ako je napríklad lodné staviteľstvo, treba ešte výrazne zvýšiť úsilie. Vcelku však Chorvátsko dosiahlo uspokojivú úroveň zosúladovania právnych predpisov.

Pokiaľ ide o *transeurópske siete*, Chorvátsko značne pokročilo a naďalej sa aktívne zapája do činnosti pozorovacieho výboru pre dopravu v juhovýchodnej Európe.

Určitý pokrok je možné zaznamenať v oblasti *regionálnej politiky a koordinácie štrukturálnych nástrojov*. Chorvátsko musí ešte stále vyvíjať úsilie na vytvorenie inštitucionálnych a administratívnych kapacít. Vcelku možno konštatovať, že Chorvátsko dosiahlo v tejto kapitole čiastočné zosúladenie s *acquis*.

Chorvátsko dosiahlo určitý pokrok v oblasti *justície a základných práv*. Reformy v justícii pokračujú, avšak ich tempo je pomerne pomalé. Naďalej tu však pretrvávajú veľké problémy. Väčšina nástrojov na boj proti korupcii už bola zavedená, ale vzhľadom na rozsah tohto problému sa neuplatňujú dostatočne rázne. Právne predpisy týkajúce sa základných práv sú vo všeobecnosti primerané, ale napriek určitému pokroku existuje stále množstvo závažných problémov v súvislosti s ich vykonávaním.

Chorvátsko dosiahlo určitý pokrok v oblasti *spravodlivosti, slobody a bezpečnosti*, a to predovšetkým pokiaľ ide o boj proti drogám a obchodovaniu s ľuďmi. Výrazné úsilie však treba vyvinúť pri riadení vonkajších hraníc. Konkrétne výsledky treba dosiahnuť aj v boji proti organizovanej trestnej činnosti, ktorá predstavuje závažný problém. Chorvátsko musí vystupňovať úsilie na zabezpečenie administratívnych kapacít potrebných na uplatňovanie a presadzovanie *acquis* EÚ po pristúpení.

Značný pokrok sa dosiahol v oblastiach *vedy a výskumu a vzdelávania a kultúry*. Vcelku sa dosiahla uspokojivá miera zosúladenia, ale je potrebné vynaložiť ďalšie úsilie.

Celkove sa dosiahol značný pokrok v kapitole *životné prostredie*, najmä v oblasti kvality ovzdušia, chemických látok a geneticky modifikovaných organizmov. Pokiaľ ide o oblasť vody, kontroly znečisťovania životného prostredia priemyslom, zvládania rizika, zmeny klímy a o horizontálne odvetvia, bude tu potrebné vynaložiť značné úsilie. Vynaloženie výrazného úsilia je nevyhnutné aj pokiaľ ide o investície.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *ochrany spotrebiteľov a zdravia*. Dosiahla sa značná miera zosúladovania právnych predpisov. Je však potrebné zvýšiť úsilie v oblasti bezpečnosti spotrebiteľských výrobkov, vrátane výstražného systému RAPEX, a v oblasti *acquis* zameranom na ochranu verejného zdravia vo vzťahu k tabaku a reprodukčným tkanivám a bunkám.

Chorvátsko dosiahlo značný pokrok v oblasti *colnej únie*. Treba naďalej vynakladať úsilie, aby sa pokročilo v zosúladovaní právnych predpisov, vytvárali sa podmienky na účinné uplatňovanie colných pravidiel a dosiahol sa ďalší pokrok v prepojení informačných technológií.

Chorvátsko dosiahlo ďalší pokrok aj v oblasti *vonkajších vzťahov*. Zosúladovanie v tejto oblasti úspešne pokračuje.

Chorvátsko naďalej dosahuje pokrok v oblasti *zahraničnej, bezpečnostnej a obrannej politiky*. Celkove Chorvátsko dosahuje značnú mieru zosúladenia, ale musí posilniť uplatňovanie a presadzovanie kontroly zbrojenia vrátane transparentnosti informácií týkajúcich sa zbraní.

Pokiaľ ide o *finančnú kontrolu*, Chorvátsko tu dosiahlo určitý pokrok. Je nevyhnutné vynaložiť ďalšie úsilie na vytvorenie výkonného a primeraného systému verejnej vnútornej finančnej kontroly (PIFC), predovšetkým vo vzťahu k správe finančných prostriedkov z EÚ.

Určitý pokrok sa dosiahol v súvislosti s *finančnými a rozpočtovými ustanoveniami*, predovšetkým s vývojom štruktúry koordinácie vlastných zdrojov. Vcelku možno konštatovať, že Chorvátsko dosiahlo značnú úroveň zosúladovania.

Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko

Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko dosiahla v poslednom roku určitý pokrok, dosiaľ však nespĺňa **politické kritériá**. Parlamentné voľby v roku 2008 nespĺňali kľúčové medzinárodné normy a zároveň je potrebné v plnej miere splniť odporúčania Úradu pre demokratické inštitúcie a ľudské práva Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE/ODIHR). Nedostatočný konštruktívny politický dialóg medzi hlavnými politickými stranami a účastníkmi nepriaznivo ovplyvnil fungovanie politických orgánov. V súčasnosti sa zvyšuje snaha o podporu politického dialógu. Boli podniknuté kroky na riešenie kľúčových priorít prístupového partnerstva, potrebné je však ďalšie úsilie.

Uplatňovanie Ochridskej rámcovej dohody prispieva k upevňovaniu **demokracie a právneho štátu**. Prijatie jazykového zákona predstavuje dôležitý krok vpred vo vzťahoch medzi etnickými spoločenstvami v krajine. Na splnenie cieľov ochridskej dohody je potrebné vyvíjať ďalšie konštruktívne snahy.

Priebeh predčasných parlamentných volieb v roku 2008 bol sprevádzaný násilím a nepokojmi. Orgány začali súdne konania s páchatelmi a začali plniť odporúčania úradu OBSE/ODIHR týkajúce sa konania volieb, a to najmä prostredníctvom novelizácie volebného zákona. V júli bola vytvorená nová *vládna* koalícia multietnického charakteru. Opozičné strany dlhšiu dobu nový *parlament* bojkotovali a parlament na prijímanie právnych predpisov často využíval mimoriadny postup. Na zlepšenie a udržanie politického dialógu je potrebné vyvíjať ďalšie úsilie.

Pokiaľ ide o *reformu verejnej správy*, určitý pokrok bol dosiahnutý zavedením stimulujúceho mzdového systému a prijatím systému priebežnej odbornej prípravy v súlade so zákonom o štátnej službe. V súvislosti s požiadavkou, aby sa pri obsadzovaní vyšších postov zohľadňovala odborná kvalifikácia, bol však dosiahnutý len malý pokrok. Prioritou je vytvoriť stabilnú a profesionálnu štátnu službu založenú na výsledkoch. Je potrebné posilniť úlohu Úradu pre verejnú službu a zvýšiť kapacity oddelení ľudských zdrojov na príslušných ministerstvách. Uplatňovanie reformy polície pokročilo. Vymenovanie ôsmich nových regionálnych veliteľov a všetkých 38 nových miestnych veliteľov prebehlo v súlade s právnymi predpismi. Odborná príprava policajných úradníkov pokračovala a riadenie ľudských zdrojov sa zlepšilo. Politizácia vyšších úrovní polície v niektorých oblastiach však vyvoláva vážne obavy.

V súvislosti s *reformou justície* sa dosiahol značný pokrok. Nový odvolací súd, nový správny súd a súdna rada fungujú a stretnutia novej rady prokurátorov sa začali. Bola zriadená akadémia pre odbornú prípravu sudcov a prokurátorov a na súdoch boli zavedené nové informačné systémy. Justícia si však vyžaduje ďalšie posilnenie, najmä pokiaľ ide o jeho nezávislosť, efektívnosť, ľudské zdroje a rozpočtový rámec. Je potrebné obsadiť voľné pracovné miesta na prokuratúre. Veľký počet nevybavených prípadov pretrváva a zároveň je potrebné vypracovať bilanciu implementácie nedávnych reforiem, predovšetkým pokiaľ ide o nestrannosť, zodpovednosť a efektívnosť justície.

Ďalší pokrok bol zaznamenaný v súvislosti s uplatňovaním *politiky boja proti korupcii*. Akčnému plánu vlády prideliť osobitný rozpočet. V súvislosti s prípadmi korupcie je teraz možné využívať osobitné vyšetrovacie postupy. Bol prijatý akčný plán proti konfliktom záujmov. V niektorých verejne známych prípadoch prišlo k odsúdeniam. Verejná mienka o zaobchádzaní s prípadmi korupcie sa do určitej miery zlepšila. Korupcia je však stále rozšírená a predstavuje obzvlášť závažný problém. Sú nevyhnutné ďalšie kroky, predovšetkým pokiaľ ide o podporu operatívnej koordinácie medzi orgánmi na presadzovanie

práva, ako aj uplatňovanie ustanovení týkajúcich sa financovania politických strán a volebných kampaní.

Právny a inštitucionálny rámec na *ochranu ľudských práv a menšín* sa plne uplatňuje. Je však potrebné vyvinúť ďalšiu snahu na zlepšenie jeho uplatňovania vo viacerých oblastiach.

Je potrebné efektívnejšie vyšetrovať a stíhať obvinenia zo *zlého zaobchádzania* zo strany polície. Infraštruktúra *väzníc* sa postupne obnovuje. Sú však potrebné opatrenia na odstránenie neľudských a ponižujúcich podmienok a na vytvorenie odborného riadenia. Pokiaľ ide o *práva žien*, bola prijatá národná stratégia boja proti domácemu násiliu a boli posilnené právne ustanovenia týkajúce sa znásilnenia. Predsa je však potrebné vyvíjať trvalé úsilie *v súvislosti s ochranou žien pred všetkými formami násilia*. Pokiaľ ide o *práva detí*, bola rozšírená povinná školská dochádzka a do platnosti vstúpil zákon o súdnom systéme pre mladistvých. Je však potrebné posilniť snahy zamerané na ochranu práv detí.

Pokiaľ ide o *kultúrne práva a práva menšín*, určitý pokrok bol zaznamenaný pri uplatňovaní stratégie vyváženého zastúpenia v súlade s Ochridskou rámcovou dohodou. Bol prijatý jazykový zákon, ktorý zabezpečuje využívanie albánskeho jazyka v parlamente vo väčšej miere. Bol prijatý zákon o podpore a ochrane práv menších spoločenstiev, ktorý predpokladá predovšetkým zriadenie osobitnej agentúry.

Orgány by však mali vyvíjať ďalšie snahy na podporu integrácie etnických spoločenstiev v krajine, najmä pokiaľ ide o oblasť vzdelávania. Problémom etnických menšín sa nevenuje dostatočná pozornosť. V súvislosti s *Rómami* bol zaznamenaný len malý úspech. Príslušné akčné plány sa uplatňujú len pomaly. Rómovia stále čelia veľmi ťažkým životným podmienkam a diskriminácii, majú nedostatočný prístup k vzdelávaniu, sociálnej ochrane, zdravotnej starostlivosti, bývaniu a zamestnaniu.

Pokiaľ ide o *regionálne otázky a medzinárodné záväzky*, Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko plne spolupracovala s Medzinárodným trestným tribunálom pre Bývalú Juhosláviu (ICTY). Boli prijaté reformy justície potrebné na zabezpečenie riadneho vybavovania prípadov vrátených vnútroštátnym orgánom na ďalšie konanie a bolo zavedené náležité odborné vzdelávanie sudcov a prokurátorov. Pokiaľ ide o Medzinárodný trestný súd, bilaterálna dohoda o imunite s USA nie je v súlade s príslušným spoločným stanoviskom EÚ a s jej hlavnými zásadami.

Krajina je aj naďalej aktívnym účastníkom regionálnych iniciatív, a to aj v rámci novej Rady pre regionálnu spoluprácu (RCC). Krajina prevzala prvé predsedníctvo Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode (CEFTA) po tom, ako táto dohoda nadobudla platnosť v roku 2006.

Bol vytvorený spoločný výbor pre demarkáciu hraníc s Kosovom, ktorý prispeje k skorému zavŕšeniu tohto procesu. Vláda sa v októbri rozhodla uznať nezávislosť Kosova.

Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko udržiava vo všeobecnosti dobré vzťahy s krajinami v regióne. Vzťahy s Gréckom boli však stále poznačené nevyriešeným sporom o názve krajiny. Je potrebné zabrániť prijímaniu opatrení a stanovísk, ktoré by mohli mať negatívny vplyv na dobré susedské vzťahy. Je veľmi dôležité udržiavať dobré susedské vzťahy, vrátane prerokovania vzájomne prijateľného riešenia otázky názvu krajiny pod záštitou OSN.

Hospodárstvo Bývalej juhoslovanskej republiky Macedónsko si udržalo stabilný rast. Menej priaznivé medzinárodné hospodárske prostredie však prispelo k prudkému zhoršeniu vonkajších účtov a k rastu inflácie. Pokrok v oblasti štrukturálnych reforiem pokračoval a podnikateľské prostredie sa zlepšilo. Pretrvávajúca veľmi vysoká miera nezamestnanosti však vyvoláva veľké obavy aj naďalej. Nedostatky vo fungovaní inštitúcií a právneho štátu stále narúšajú plynulé fungovanie trhového hospodárstva a negatívne ovplyvňujú podnikateľské prostredie.

Čo sa týka **hospodárskych kritérií**, Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko zaznamenala výrazný pokrok. Priblížila sa k fungujúcemu trhovému hospodárstvu. Zo strednodobého hľadiska by mala byť schopná odolávať konkurenčnému a trhovému tlaku v rámci Európskej únie za predpokladu, že dôsledne uplatní svoj komplexný program reforiem zameraný na zmiernenie značných štrukturálnych nedostatkov.

V krajine pretrváva rozsiahla politická zhoda týkajúca sa základov hospodárskej politiky. Vďaka kombinácii politík sa udržala makroekonomická stabilita a predvídateľnosť. Krajina si udržala stabilnú mieru hospodárskeho rastu. Kvalita verejných financií sa zlepšila znížením daňových sadzieb, účinnejším výberom daní, ako aj zvýšeným investovaním do infraštruktúry a vzdelávania. Podarilo sa udržať relatívne nízku úroveň dlhu verejných financií. Zlepšený výber daní poukazuje na určitý úspech pri obmedzovaní tieňového hospodárstva.

Prílev priamych zahraničných investícií sa v uplynulom roku výrazne zvýšil. Privatizácia bola v podstate zavŕšená. Podiel súkromného sektoru na celkovej produkcii predstavuje približne 80 % pridanej hodnoty. Liberalizácia cien a obchodu bola ukončená prakticky vo všetkých odvetviach. Trvanie konkurzných konaní sa ešte viac skrátilo a zrýchlil sa postup registrácie majetku. Finančná nezávislosť dozorných a regulačných agentúr sa do určitej miery posilnila. Miera finančného sprostredkovania sa zvýšila. Hospodárska súťaž v sieťových odvetviach priemyslu sa zlepšila. Okrem toho boli prijaté opatrenia na zlepšenie kvality ľudských zdrojov. Hospodárska integrácia s EÚ je na dobrej úrovni.

Zhoršenie platobnej bilancie krajiny však zvýšilo jej vonkajšiu zraniteľnosť a význam fiškálnej disciplíny tým ešte viac vzrástol. Trh práce funguje aj naďalej nedostatočne a pretrváva vysoká miera nezamestnanosti. Fungovanie trhového hospodárstva stále brzdia inštitucionálne nedostatky a potreba posilniť právny štát. Verejná správa je aj naďalej neefektívna a právna istota dosahuje v niektorých odvetviach stále nízku úroveň, čo negatívne ovplyvňuje schopnosť krajiny prilákať zahraničných investorov. Justícia aj naďalej predstavuje problematickú oblasť, pričom regulačné a dozorné orgány v niektorých prípadoch nedisponujú dostatočným množstvom zdrojov na účinné fungovanie.

Napriek snahám o zníženie tieňového hospodárstva dosahuje neformálne odvetvie aj naďalej značné rozmery. Odvetvie je podporované slabým regulačným rámcom a nedostatkami v presadzovaní právnych predpisov, vrátane predpisov v boji proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti. Tieňové odvetvie zostáva aj naďalej veľkou výzvou, keďže znižuje základ dane a účinnosť hospodárskych politík.

Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko vynaložila ďalšie úsilie, aby zlepšila svoju **schopnosť prevziať na seba záväzky vyplývajúce z členstva**. Určitý pokrok sa dosiahol pri plnení priorít prístupového partnerstva. Krajina však stále čelí veľkým problémom v procese uplatňovania a účinného presadzovania právnych predpisov. Na riadne uplatňovanie *acquis* chýbajú primerané ľudské a finančné zdroje.

Administratívne kapacity v oblasti *voľného pohybu tovaru* sa zlepšili, stále však nedosahujú dostatočnú úroveň na zabezpečenie riadneho presadzovania právnych predpisov. Ešte je potrebné transponovať a implementovať väčšinu ustanovení *acquis* týkajúcich sa jednotlivých odvetví. V oblastiach ako sú *voľný pohyb pracovníkov, právo usadiť sa a sloboda poskytovať služby* bol dosiahnutý obmedzený pokrok, zosúladzovanie právnych predpisov s *acquis* sa stále nachádza v počiatocnom štádiu. Dobrý pokrok bol dosiahnutý v súvislosti s aproximáciou právnych predpisov v oblasti *voľného pohybu kapitálu*. Administratívne kapacity a pokroky pri presadzovaní právnych predpisov pre boj proti praniu špinavých peňazí nedosahujú dostatočnú úroveň.

Významný pokrok sa dosiahol v oblasti *verejného obstarávania*. Nedávno prijaté právne predpisy o koncesiách a partnerstvách medzi verejnou a súkromnou sférou však ešte stále nie sú v súlade s *acquis*. Je potrebné posilniť súčasné snahy o odborné školenia pre obstarávateľov a hospodárske subjekty týkajúce sa nových pravidiel verejného obstarávania. Dobrý pokrok sa dosiahol v súvislosti s *právom obchodných spoločností*, v rámci ktorého dosahuje proces zosúladzovania právnych predpisov uspokojivé výsledky. V oblasti *práva duševného vlastníctva* bol dosiahnutý pokrok posilnením právneho rámca a zvýšením administratívnych kapacít. Presadzovanie právnych predpisov sa pomaly zlepšuje, sú však potrebné ďalšie snahy s cieľom dosiahnuť uspokojivú úroveň v boji proti pirátstvu a falšovaniu.

Dobrý, ale nerovnomerný pokrok je možné zaznamenať v oblasti *hospodárskej súťaže*, vrátane oblasti štátnej pomoci. Orgán na ochranu hospodárskej súťaže stále potrebuje väčší počet lepšie kvalifikovaných pracovníkov a primerané finančné prostriedky. Kontrola štátnej pomoci *ex-ante* nie je dostatočne účinná.

Pokrok bol dosiahnutý pri zosúladzovaní právnych predpisov s *acquis* v oblasti *finančných služieb*. Nedostatky pretrvávajú v administratívnych kapacitách dozorných orgánov, najmä pokiaľ ide o oblasť poistenia, v ktorej je presadzovanie práva obzvlášť nedostatočné.

V oblasti *informačnej spoločnosti a médií* bol dosiahnutý výrazný pokrok pri zosúladzovaní právnych predpisov s *acquis*, pokiaľ ide o elektronickú komunikáciu, zahŕňajúc uplatňovanie donucovacích opatrení. Toto prispelo k vytvoreniu lepších podmienok hospodárskej súťaže v prospech spotrebiteľov. Finančná situácia rady pre rozhlasové a televízne vysielanie a prevádzkovateľov verejnoprávneho vysielania však aj naďalej vyvoláva obavy.

V oblasti *poľnohospodárstva a rozvoja vidieka* viedol pokrok pri rozvoji politiky k zvýšeniu administratívnych kapacít príslušných inštitúcií a k lepšiemu uplatňovaniu politik, i keď zosúladzovanie s *acquis* zostáva v počiatocnom štádiu. Mierny pokrok sa dosiahol v oblasti *bezpečnosti potravín a veterinárnej a fytozdravotnej politiky*, a to najmä v súvislosti s právnymi predpismi. Administratívne kapacity sa zvýšili, stále však ešte nestačia na zabezpečenie riadneho uplatňovania *acquis*. Pokrok bol dosiahnutý pri zosúladzovaní právnych predpisov v oblasti *rybného hospodárstva*, stále je však potrebné posilniť administratívne kapacity.

Dobré výsledky je možné zaznamenať v oblasti *dopravnej politiky*. Administratívne kapacity sú však nedostatočné v rámci všetkých odvetví. Regulačné orgány a bezpečnostné úrady musia začať svoju činnosť v oblasti cestnej, leteckej a železničnej dopravy. Reformy podniknuté v oblasti železničnej dopravy si vyžadujú lepšie uplatňovanie.

Pokrok bol dosiahnutý v oblasti *energetiky*, najmä pokiaľ ide o zosúladienie právnych predpisov a liberalizáciu trhu s elektrickou energiou. Určité nevyriešené záležitosti týkajúce sa sadzieb a distribúcie elektrickej energie si však stále vyžadujú pozornosť. Administratívne kapacity potrebné na zabezpečenie presadzovania právnych predpisov týkajúcich sa energetickej účinnosti a ochrany pred žiarením sa zlepšili, stále si však vyžadujú rozšírenie. Stupeň nezávislosti regulačných orgánov ešte stále nie je dostatočný.

Úroveň zosúladovania právnych predpisov v oblasti nepriameho *zdaňovania* je dostatočná, oblasť priameho zdaňovania si však vyžaduje zlepšenia. Administratívne kapacity na výber daní sa výrazne zlepšili a daňové príjmy sa zvýšili, je však stále potrebné vyvíjať snahu o zabezpečenie účinného uplatňovania a dôsledného presadzovania právnych predpisov v oblasti daní. Je dôležité pokračovať vo výraznej snahe bojovať proti korupcii v tomto odvetví.

Určitý pokrok bol dosiahnutý pri zosúladovaní právnych predpisov s *acquis* a pri posilňovaní administratívnych kapacít v oblasti *hospodárskej a menovej politiky*. Pokiaľ ide o *štatistiku*, pokrok bol dosiahnutý v rámci zlepšovania štatistickej infraštruktúry, ako aj odvetvových štatistík. Zosúladovanie klasifikácie s *acquis* značne pokročilo. K dosiahnutiu a udržaniu dostatočnej kvality v oblasti štatistiky sú potrebné ďalšie snahy.

V oblasti *sociálnej politiky a zamestnanosti* je možné pozorovať obmedzený pokrok. Dosiahla sa aj skromná úroveň zosúladovania právnych predpisov. Administratívne kapacity sú síce pomaly posilňované, nepostačujú však na riadne uplatňovanie prijatých právnych predpisov a politík.

Dobrý pokrok bol dosiahnutý v oblasti *priemyselnej politiky a politiky podnikov*, a to najmä v súvislosti s regulačným rámcom a odvetvovými politikami.

Pokrok sa dosiahol v oblasti *transeurópskych sietí*. Krajina je aj naďalej aktívnym účastníkom pozorovacieho výboru pre dopravu v juhovýchodnej Európe. Hlavnou prekážkou zostáva veľký nedostatok finančných prostriedkov potrebných na modernizáciu infraštruktúry.

Určitý pokrok je možné zaznamenať v oblasti *regionálnej politiky a koordinácie štrukturálnych nástrojov*, hoci na uplatňovanie častí nástroja pre predvstupovú pomoc (IPA), predstavujúceho predchodcu štrukturálnych fondov, je potrebné vynaložiť ešte veľké úsilie. Aj naďalej je potrebné výrazne posilniť administratívne kapacity na regionálnej a miestnej úrovni, ako aj na príslušných ministerstvách.

Určitý pokrok bol dosiahnutý v oblasti *justície a základných práv*. Pokiaľ ide o reformu justície, súdna rada funguje, rada prokurátorov bola zriadená a zákon týkajúci sa úradu prokurátora bol prijatý. Justícia si však vyžaduje ďalšie posilnenie, najmä pokiaľ ide o jeho nezávislosť, efektívnosť, ľudské zdroje a rozpočtový rámec. Zákon o trestnom konaní bol zmenený a doplnený s cieľom umožniť pri prípadoch korupcie využívanie osobitných vyšetrovacích postupov. Akčnému plánu na boj proti korupcii bol pridelený osobitný rozpočet. Sú však nevyhnutné ďalšie snahy, najmä pokiaľ ide o financovanie politických strán a volebných kampaní. Pokiaľ ide o základné práva, bol prijatý jazykový zákon, ktorý umožňuje lepšie využívanie albánskeho jazyka vo verejnom živote. Sú však potrebné ďalšie snahy na riešenie potrieb menej početných etnických menšín, vrátane Rómov.

Pokiaľ ide o *spravodlivosť, slobodu a bezpečnosť*, operatívne kapacity príslušných orgánov sa ešte viac zlepšili. Pokrok je možné zaznamenať v súvislosti s policajnou spoluprácou, bojom proti organizovanej trestnej činnosti, migráciou, azylom a vízovou politikou, ako aj

v súvislosti s riadením hraníc. Právne predpisy už väčšinou existujú a sú uplatňované. Readmisné dohody a dohody o zjednodušení režimu udeľovania víz medzi ES a Bývalou juhoslovanskou republikou Macedónsko nadobudli platnosť v januári 2008. Dialóg o liberalizácii režimu udeľovania víz s Európskou komisiou sa začal. Značný pokrok bol dosiahnutý v súvislosti s plnením kritérií plánu na liberalizáciu režimu udeľovania víz, najmä pokiaľ ide o zavedenie biometrických pasov. Hoci bol pri vyhľadávaní a rozbíjaní zločineckých skupín zapojených do obchodovania s ľuďmi dosiahnutý pokrok, zostáva táto krajina aj naďalej krajinou pôvodu, tranzitnou krajinou a krajinou určenia v súvislosti s obchodovaním s ľuďmi. Politizácia funkcií policajných úradníkov vo vyšších pozíciách viedla k ich zneužívaniu. Je potrebné ešte viac posilniť celkové administratívne kapacity, pričom organizovaná trestná činnosť naďalej vyvoláva vážne obavy, ktoré ovplyvňujú fungovanie právneho štátu a podnikateľské prostredie.

V oblasti *vedy a výskumu* bol zaznamenaný pokrok v súvislosti s organizáciou výskumnej spolupráce na vnútroštátnej úrovni, kapacity sú však stále nedostatočné. V prvom roku účasti na 7. rámcovom programe sa dosiahli dobré výsledky. Naďalej je potrebné vynaložiť značné úsilie na uľahčenie integrácie do Európskeho výskumného priestoru.

V oblasti *vzdelávania a kultúry* bol dosiahnutý pokrok, kapacity na uplatňovanie prijatých právnych predpisov však zostávajú nedostatočné. Krajina by mala pokračovať vo svojich snahách pripraviť riadenie programov Celoživotné vzdelávanie a Mládež v akcii.

V súvislosti so *životným prostredím* bol dosiahnutý pokrok v rozvoji právneho rámca, a to najmä pokiaľ ide o horizontálne právne predpisy, kvalitu ovzdušia a odpadové hospodárstvo. Ešte je potrebné pripraviť podstatnú časť vykonávacích právnych predpisov. Niektoré odvetvia, ako napríklad kvalita vody alebo ochrana prírody, nenapredujú dostatočne rýchlo. Administratívne kapacity si vyžadujú podstatné posilnenie a hoci boli vyvinuté značné snahy o zvýšenie finančných prostriedkov, investície do infraštruktúry životného prostredia sú stále nedostatočné. V oblasti *ochrany spotrebiteľov a ochrany zdravia* bol dosiahnutý pokrok pri budovaní inštitucionálnych kapacít na zabezpečenie ochrany spotrebiteľov, ako aj pri navyšovaní finančných prostriedkov na ochranu verejného zdravia. Stále však chýba účinný a transparentný systém trhového dohľadu. Administratívne zdroje nie sú dostatočné na to, aby umožnili plné uplatňovanie právnych predpisov, stratégií a akčných plánov v oblasti verejného zdravia.

Výrazný pokrok sa dosiahol v oblasti *colnej únie*. Výber poplatkov sa podstatne zvýšil a dobré výsledky sa dosiahli v oblasti boja proti cezhraničnej trestnej činnosti. Právne predpisy v colnej oblasti sú už z veľkej časti v súlade s *acquis*, stále je však potrebná ich ďalšia harmonizácia. Administratívne a operatívne kapacity sa výrazne zlepšili a boj proti korupcii priniesol konkrétne výsledky.

Pokrok bol zaznamenaný pri zosúladovaní s *politikou vonkajších vzťahov Európskej únie*, najmä pokiaľ ide o presadzovanie Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode (CEFTA), ako aj v súvislosti so *zahraničnou, bezpečnostnou a obrannou politikou*. K posilneniu administratívnych kapacít v týchto oblastiach je však potrebné ďalšie úsilie.

Obmedzený pokrok v súvislosti so zosúladovaním a uplatňovaním právnych predpisov bol dosiahnutý v oblasti *finančných kontrol*. Boli posilnené administratívne kapacity inštitúcií, ktoré sú zodpovedné za verejnú vnútornú finančnú kontrolu a vonkajší audit, stále to však nepostačuje na splnenie záväzkov vyplývajúcich z *acquis*. V oblasti *finančných a rozpočtových ustanovení* bol zaznamenaný určitý pokrok v boji proti podvodom súvisiacim

s DPH a clom. V primeranej dobe je potrebné zriadiť vhodné koordinačné štruktúry, stanoviť vykonávacie predpisy a posilniť administratívnu kapacitu v súvislosti s vlastnými zdrojmi.

Čierna Hora

Čierna Hora dosiahla významný pokrok pri plnení **politických kritérií**, pri zlepšovaní svojho právneho rámca a posilňovaní inštitucionálnych kapacít v súlade s európskym partnerstvom. Uplatňovanie ústavy prebieha hladko. Čierna Hora však aj naďalej potrebuje posilniť svoju snahu o uplatňovanie reforiem. Osobitná snaha je potrebná na dokončenie reformy justície. Boj proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti zostáva aj napriek určitému pokroku hlavnou výzvou. Politická zhoda súvisiaca s otázkami týkajúcimi sa EÚ je aj naďalej veľká, musí však byť rozšírená na ostatné oblasti budovania štátu. Je potrebné posilniť administratívne kapacity.

Prišlo k posilneniu **demokracie a právneho štátu**. Určitý pokrok bol dosiahnutý pri uplatňovaní novej ústavy prijatej v októbri 2007. Existuje však potreba zlepšiť verejnú správu a fungovanie justície a preukázať väčšiu politickú vôľu dosiahnuť výsledky v boji proti korupcii.

Parlament zriadil Výbor pre európsku integráciu, ktorému predsedá člen opozície. Legislatívna činnosť bola intenzívna. Parlament ako zákonodarný orgán a orgán vykonávajúci politický dohľad však musí ďalej upevňovať svoju kapacitu a účinnosť.

Vláda naďalej pokračuje vo svojom prispôsobovaní sa požiadavkám, ktoré vznikli v súvislosti s vyhlásením nezávislosti krajiny. Ešte viac zlepšila svoju koordináciu týkajúcu sa európskej integrácie. Riadenie a kapacity na príslušných ministerstvách však zostávajú aj naďalej nedostatočné.

Pokrok bol dosiahnutý pri posilňovaní právneho rámca pre *verejnú správu*. Určitý pokrok bol dosiahnutý v oblasti riadenia ľudských zdrojov a v reformovaní miestnej správy. Nedostatok ľudských a finančných zdrojov spolu so štrukturálnymi nedostatkami a korupciou však aj naďalej brzdia celkovú efektívnosť fungovania verejnej správy. Administratívne kapacity sú aj naďalej obmedzené. V kľúčových oblastiach, akými sú plánovanie miest a ochrana životného prostredia, sú súčasné administratívne štruktúry a kapacity neprimerané a vyžadujú si zlepšenie. Je potrebné ďalej zlepšovať právne predpisy upravujúce štátnu službu a zabezpečiť ich dôsledné uplatňovanie. Úrad ombudsmana bol posilnený prostredníctvom vytvorenia dvoch miest pre zástupcov ombudsmana, celková efektívnosť úradu však zostáva aj naďalej obmedzená.

V súvislosti s reformou *justície* bol dosiahnutý určitý pokrok. Čierna Hora prijala akčný plán a právne predpisy uplatňujúce novú ústavu. V septembri 2008 boli zriadené špecializované komory vyšších súdov, ktoré sa zaoberajú bojom proti organizovanej trestnej činnosti, korupcii, vojnovým zločinom a terorizmu. Hlavné právne predpisy v oblasti reformy na zabezpečenie nezávislosti a zodpovednosti justície však stále chýbajú. Celková efektívnosť justičného systému nedosahuje vysokú úroveň. Počet nevyriešených prípadov v rámci občianskoprávneho aj trestného konania, ako aj nadmerne zdĺhavé procesy stále predstavujú vážny problém. Trestné konania týkajúce sa vyhodenia a zmiznutia viac ako 80 bosnianskych civilistov v roku 1992 ešte stále nie sú uzavreté.

Určitý pokrok bol dosiahnutý pri posilňovaní strategického a administratívneho rámca pre *boj proti korupcii*. Verejná mienka o zaobchádzaní s prípadmi korupcie sa do určitej miery zlepšila. Implementácia je však aj naďalej nedostatočná a doterajšie výsledky boli len

obmedzené. Kľúčové právne predpisy, ako napríklad nový zákon o konflikte záujmov, ešte neboli prijaté. Čierna Hora nemá dostatočne silné a nezávislé dozorné orgány alebo orgány auditu. Vyšetrovacie kapacity orgánov činných v trestnom konaní sú aj naďalej nedostatočné, a to vedie k nízkemu počtu konečných odsudzujúcich rozsudkov v prípadoch korupcie. Korupcia je stále rozšírená a predstavuje obzvlášť závažný problém.

Určitý pokrok bol zaznamenaný v oblasti *ľudských práv a ochrany menšín*, v ktorej Čierna Hora v podstate dosiahla súlad s európskymi normami. Záruka retroaktívneho uplatňovania *Európskeho dohovoru pre ľudské práva* (ECHR) musí byť jasne definovaná v zákone o uplatňovaní ústavy. Viacročné stratégie sociálnej ochrany a ochrany *detí*, integrácie osôb so zdravotným postihnutím a ochrany starších boli prijaté v novembri 2007, k zásadnému zlepšeniu podmienok v praxi však zatiaľ nedošlo. Boj proti domácemu násiliu voči ženám si vyžaduje širšiu pozornosť verejnosti a primerané právne predpisy. Pokrok je potrebný v oblasti definovania mechanizmov uplatňovania, zlepšovania ochrany a zvyšovania verejného povedomia v súvislosti s diskrimináciou na základe rodovej príslušnosti. Vzhľadom na nedávne incidenty, pri ktorých došlo k napadnutiu novinárov, je nutné lepšie chrániť *slobodu prejavu*. Tieto prípady musia byť dôkladne vyšetrené. Násilie a odsúdenia novinárov vo veci údajného nactiutľhania sú dôvodom na znepokojenie. Podmienky pre organizácie *občianskej spoločnosti* dosahujú z väčšej časti uspokojivú úroveň, stále však existuje priestor na zlepšenie spolupráce medzi vládou a občianskou spoločnosťou. Pokiaľ ide o *vlastnícke práva*, proces reštitúcie a kompenzácie pokračuje a predkladané sú stále nové sťažnosti na rozhodnutia, ktoré prijali tri regionálne komisie prvého stupňa zaoberajúce sa prípadmi reštitúcie.

Čierna Hora dosiahla určitý pokrok pri posilňovaní rámca na *ochranu menšín*, a to prijatím politickej stratégie pre menšiny, národnej stratégie pre *rómske* obyvateľstvo, vytváraním národných rád pre menšiny a zavádzaním osobitných mechanizmov financovania. Väčšina vykonávacích opatrení, vrátane rozdeľovania finančných prostriedkov, však stále chýba. Vzťahy medzi príslušníkmi rôznych etník sú pokojné, sociálne a hospodárske práva vysídlených osôb, z ktorých mnohí sú kosovskí Rómovia, však ešte stále nie sú zabezpečené. Rómska a egyptská komunita a komunita Ashkali stále čelí veľmi ťažkým životným podmienkam a diskriminácii a nemá dostatočný prístup k vzdelávaniu, sociálnej ochrane, zdravotnej starostlivosti, bývaniu a zamestnanosti. Teraz je potrebné implementovať nedávno prijatú stratégiu vlády na obdobie rokov 2008 až 2012.

Pokiaľ ide o *regionálne otázky a medzinárodné záväzky*, Čierna Hora v regióne aj naďalej zohrávala konštruktívnu úlohu a aktívne sa zúčastňovala na regionálnej spolupráci, a to i v rámci novej Rady pre regionálnu spoluprácu (RCC) a Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode (CEFTA). Spolupráca s medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ICTY) je aj naďalej na uspokojivej úrovni a Čierna Hora podpísala so službami prokuratúry Srbska a Chorvátska dohodu o spolupráci na prípadoch vojnových zločinov.

Naďalej boli podporované dobré vzťahy a spolupráca so susednými štátmi. Došlo k ďalšiemu prehĺbeniu bilaterálnej spolupráce. Pokrok bol dosiahnutý najmä v súvislosti s riešením bilaterálnych otázok týkajúcich sa hraníc medzi Čiernou Horou a Chorvátskom, keďže krajiny sa spoločne dohodli postúpiť prípad týkajúci sa polostrova Prevlaka Medzinárodnému súdnemu dvoru. Čierna Hora uznala nezávislosť Kosova¹⁰ v októbri 2008.

¹⁰ Podľa rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1244/99.

Pokiaľ ide o Medzinárodný trestný súd, bilaterálna dohoda o imunitě s USA nie je v súlade s príslušným spoločným stanoviskom EÚ a s jej usmerňovacími zásadami.

Čiernohorské **hospodárstvo** sa aj naďalej dynamicky rozvíja. Zvýšilo sa tempo uplatňovania štrukturálnych reforiem a inštitucionálne kapacity boli posilnené. Makroekonomická stabilita bola oslabená rastúcou infláciou a zraniteľnosťou krajiny voči vonkajším vplyvom. Nedostatky vo fungovaní právneho štátu a ich riešenie aj naďalej predstavujú hlavný problém hospodárskeho rozvoja.

Pokiaľ ide o **hospodárske kritériá**, krajina dosiahla ďalší pokrok smerom k vytvoreniu fungujúceho trhového hospodárstva. Dokončenie a rýchla realizácia súčasných reforiem je nevyhnutná na to, aby bola Čierna Hora zo strednodobého hľadiska schopná odolávať konkurenčnému a trhovému tlaku v rámci Európskej únie.

Hospodársky rast bol veľmi intenzívny, poháňaný silným prílevom priamych zahraničných investícií a domácim dopytom, čo spôsobilo ďalšie znižovanie miery nezamestnanosti. Spomalenie rastu úverov komerčných bánk na udržateľnejšiu úroveň v roku 2008 posilnilo makroekonomickú stabilitu. Silná fiškálna pozícia umožnila dodatočné kapitálové investície a ďalšie zníženie zahraničného dlhu. Proces privatizácie sa urýchlil, čo viedlo k zníženiu záťaže verejných financií a zvýšeniu konkurencieschopnosti.

Reštrukturalizácia odvetia dopravy a energetiky je v plnom prúde. Riadenie a výkonnosť odvetvia finančných služieb sa zlepšili prepracovaním a uplatňovaním nového zákona o bankách a zriadením dozornej agentúry v oblasti poisťovníctva. Bola zriadená rada na odstránenie prekážok v oblasti podnikania. Skvalitnenie ľudských zdrojov pokračovalo s uplatňovaním účinnejších vzdelávacích programov. Hospodárska integrácia s EÚ zostáva na vysokej úrovni.

Deficit bežného účtu dosiahol však výnimočne vysokú úroveň a štruktúra jeho financovania už nie je taká výhodná. Fiškálna politika je aj naďalej pružná aj napriek dočasnej povahe cyklického rozmachu. Celková inflácia sa zvýšila kvôli rastúcim cenám energií a potravín. Nedostatok vhodných kvalifikovaných pracovných síl viedol k rastu miezd. Privatizácia niektorých spoločností zlyhala kvôli nedostatočnému záujmu zo strany investorov.

Priemyselná výroba zostala pomerne nestabilná. Vývozné kapacity malých a stredných podnikov sú aj naďalej veľmi obmedzené. Administratívne nedostatky sťažujú vstup na trh, registráciu majetku a vydávanie stavebných povolení. Rozsiahle tieňové odvetvie je podporované slabým regulačným rámcom a nedostatkami v presadzovaní právnych predpisov, vrátane predpisov o boji proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti. Táto skutočnosť predstavuje aj naďalej veľký problém, keďže znižuje základ dane a účinnosť hospodárskych politík.

Čierna Hora dosiahla ďalší pokrok pri zosúladovaní právnych predpisov s **európskymi normami**. Celkovo je možné konštatovať, že proces uplatňovania dočasnej dohody prebieha hladko od 1. januára 2008. Dobrý pokrok bol dosiahnutý v oblasti voľného pohybu služieb, v colnej a daňovej oblasti, v poľnohospodárstve, v cestnej tranzitnej doprave a v oblasti výskumu. Určitý pokrok bol zaznamenaný v súvislosti s vytvorením právneho rámca v oblasti voľného pohybu tovaru, hospodárskej súťaže, verejného obstarávania, práv duševného vlastníctva, vzdelávania, zamestnanosti a sociálnej politiky, priemyslu a MSP, bezpečnosti potravín, spravodlivosti, slobody a bezpečnosti. Tieto oblasti si však stále vyžadujú zlepšovania súvisiace s dokončením právnych predpisov, inštitucionálnym usporiadaním

a administratívnymi kapacitami. Osobitné snahy sú potrebné najmä pokiaľ ide o oblasť spravodlivosti, slobody a bezpečnosti. Pokrok v oblasti dopravy, energetiky, životného prostredia a informačnej spoločnosti bol nevyvážený. Pokiaľ ide o rozvoj štatistického systému, pokrok nebol uspokojivý.

Pokiaľ ide o *vnútorný trh*, Čierna Hora dosiahla určitý pokrok pri plnení priorít súvisiacich s európskym partnerstvom. V oblasti *voľného pohybu tovaru* pokračuje zriaďovanie inštitúcií. Stále je však potrebné, aby Čierna Hora posilnila súvisiace administratívne a personálne kapacity, rozšírila spoluprácu medzi príslušnými štátnymi inštitúciami a zosúladiť horizontálny právny rámec s právnymi predpismi Spoločenstva. Ďalšie úsilie je potrebné aj v súvislosti s *acquis* špecifickým pre odvetvia.

Legislatívny rámec v oblasti *voľného pohybu osôb* sa zlepšil prijatím zákona o zamestnanosti a práci cudzincov, ktorý nadobudne účinnosť od 1. januára 2009. V oblasti *voľného pohybu služieb* bol zaznamenaný výrazný pokrok vďaka liberalizácii v rámci prebiehajúcich prístupových rokovaní s WTO. Pokiaľ ide o *právo usadiť sa*, právo obchodných spoločností bolo zmenené a doplnené s cieľom dosiahnuť súlad so smernicami EÚ o obchodných spoločnostiach.

Pokrok bol dosiahnutý aj v oblasti *voľného pohybu kapitálu*, pretože zrušením niektorých ochranných opatrení boli zmenené a doplnené právne predpisy týkajúce sa zahraničných bežných a kapitálových operácií.

Značný pokrok sa dosiahol v *daňovej a colnej oblasti*. Právne predpisy sa ešte viac zosúladiť s *acquis*. Je však potrebné vyvíjať pokračujúcu snahu o zosúladovanie a zlepšovanie výberu daní. Je potrebné ešte viac zvýšiť administratívne kapacity colných a daňových orgánov, vrátane účinného využívania analýz rizík a systémov IT. Prioritou aj naďalej zostáva boj proti korupcii.

Pokiaľ ide o *hospodársku súťaž*, budovanie inštitucionálneho prostredia pokračuje vytvorením administratívy na ochranu hospodárskej súťaže a zriadením komisie na kontrolu štátnej pomoci. Bude potrebné zabezpečiť ich operatívnu nezávislosť a posilniť ich administratívne kapacity.

Pokrok pokračoval v systéme *verejného obstarávania*. V niektorých oblastiach, akými sú napríklad verejné služby, koncesie a partnerstvá medzi verejnou a súkromnou sférou, je zosúladovanie aj naďalej na nedostatočnej úrovni. Zamestnanci agentúry pre verejné obstarávanie sa zúčastnili na odborných školeniach, administratívne kapacity agentúry si však vyžadujú ďalšie posilnenie.

Oblasť ochrany *práv duševného vlastníctva* si vyžaduje ďalší pokrok. Čiernohorský úrad duševného vlastníctva bol oficiálne otvorený 28. mája 2008, avšak inštitucionálne kapacity, kapacity na presadzovanie práva a úroveň verejného povedomia sú stále obmedzené.

Ďalší pokrok sa dosiahol v súvislosti s rozvojom *politik a právnych predpisov v oblasti zamestnanosti* schválením zákona o práci, avšak implementačné kapacity stále nenapredujú dostatočne rýchlo. Pokrok bol dosiahnutý v súvislosti s právnym rámcom a zriadením sociálneho výboru ako priestoru na prehĺbenie sociálneho dialógu, pokiaľ ide o oblasť *sociálnych politik* a ochranu zraniteľných skupín, kde Čierna Hora aj naďalej vo všeobecnosti spĺňa stanovené požiadavky.

Vláda síce podnikla určité počiatočné kroky v súvislosti s *politikou verejného zdravia*, celkový pokrok bol však obmedzený.

Pokrok sa dosiahol v oblasti *vzdelávania*. Právny rámec v oblasti vzdelávania a systém zaistenia kvality bol posilnený. Na uplatňovanie komplexnej politiky celoživotného vzdelávania je potrebný ďalší pokrok. K zlepšeniu došlo v oblasti *výskumu*, najmä pokiaľ ide o rozvoj stratégie a o regionálnu a medzinárodnú spoluprácu, vrátane spolupráce s EÚ.

Pristúpenie Čiernej Hory do *Svetovej obchodnej organizácie* dospelo do záverečnej fázy. Pokrok bol zaznamenaný na multilaterálnej aj bilaterálnej úrovni, vrátane dohody s ES, ktorú sa podarilo dosiahnuť v apríli.

Pokiaľ ide o *sektorové politiky*, pokrok bol zaznamenaný v oblasti *priemyslu a malých a stredných podnikov*, hoci stále nie je dostatočný z hľadiska harmonizácie a urýchlenia procesu vydávania licencií a povolení a zriaďovania podnikateľských služieb.

V oblasti *poľnohospodárstva a rozvoja vidieka, bezpečnosti potravín, veterinárnych a fytoosanitárnych otázok, ako aj v oblasti rybného hospodárstva* bol zaznamenaný pokrok v súvislosti s reformou právnych predpisov a plánovaním rozvoja. Stále je však potrebné posilniť ich uplatňovanie a zaviesť integrovaný systém bezpečnosti potravín.

Určitý pokrok bol dosiahnutý v súvislosti so zosúladovaním právnych predpisov s *acquis* v oblasti *životného prostredia*. Je však potrebné vynaložiť značné úsilie, pokiaľ ide o ich uplatňovanie a presadzovanie. Osobitnú pozornosť je potrebné venovať posilneniu administratívnych kapacít a vytvoreniu účinných kontrolných služieb. Zvýšenie verejného povedomia týkajúceho sa ochrany životného prostredia si vyžaduje ďalšie úsilie. Ochrana životného prostredia, najmä pokiaľ ide o pobrežné oblasti a národné parky, vzbudzuje vo všeobecnosti obavy.

Pokrok bol dosiahnutý v oblasti liberalizácie *dopravy*, najmä pokiaľ ide o cestnú tranzitnú dopravu. V súčasnosti prebieha proces reštrukturalizácie železníc, je však potrebné definovať podmienky pre prístup k infraštruktúre. V oblasti cestnej bezpečnosti, námornej dopravy a v systematickom prístupe k rozvoju dopravy sa dosiahol len obmedzený pokrok. Značné úsilie je potrebné vynaložiť pri uplatňovaní *acquis* v oblasti leteckej dopravy. Čierna Hora je aj naďalej aktívnym účastníkom pozorovacieho výboru pre dopravu v juhovýchodnej Európe.

Pokrok je možné zaznamenať v sektore *energetiky*, zostáva však nevyvážený. Je potrebné trvalé úsilie, aby bolo možné splniť požiadavky vyplývajúce zo Zmluvy o založení Energetického spoločenstva.

Určitý pokrok bol dosiahnutý v oblasti *informačnej spoločnosti a médií*. Pretrvávajú však pochybnosti týkajúce sa nezávislosti nového úradu pre elektronické komunikácie. Prevod právomocí na nový regulačný orgán môže mať navyše závažný negatívny finančný vplyv na agentúru pre televízne a rozhlasové vysielanie.

Rozvoj v oblasti verejnej vnútornej *finančnej kontroly* a externého auditu sa nachádza len v počiatočnom štádiu. Je potrebné vyvinúť značné úsilie na zvýšenie verejného povedomia a zabezpečenie odborného vzdelávania týkajúceho sa nových systémov. Bude potrebné významne posilniť nezávislosť a kapacity štátneho kontrolného úradu.

V oblasti tvorby *štatistík* sa dosiahol obmedzený pokrok a administratívne kapacity sú naďalej nedostatočné. Štatistický úrad (MONSTAT) má vážne problémy pri plnení svojich povinností

a aj naďalej má nedostatky v súvislosti s odbornou nezávislosťou. Je potrebné zvýšiť úsilie vo všetkých oblastiach s cieľom dosiahnuť úroveň, ktorá bude zodpovedať normám EÚ.

Čierna Hora začala s plnením svojich priorit v oblasti **spravodlivosti, slobody a bezpečnosti**, ich uplatňovanie je však stále nedostatočné.

Čierna Hora dosiahla pokrok v oblasti *vízovej* politiky. Readmisné dohody a dohody o zjednodušení režimu udeľovania víz medzi ES a Čiernou Horou nadobudli platnosť v januári 2008. Dialóg o liberalizácii vízového režimu s Európskou komisiou sa začal. Čierna Hora prijala príslušné nové právne predpisy a začala vydávať biometrické cestovné doklady. Režim udeľovania víz však nie je plne v súlade s európskymi normami a na splnenie kritérií stanovených v pláne na liberalizáciu vízového režimu je potrebné vynaložiť ďalšie úsilie.

Pokiaľ ide o *riadenie hraníc*, Čierna Hora začala uplatňovať stratégiu integrovaného riadenia hraníc a akčný plán a zároveň posilňovať spoluprácu medzi hraničnou políciou a colnými orgánmi. Stále však chýba nový zákon o hraničnom dozore. Technické vybavenie viacerých hraničných priechodov je nedostatočné.

V oblastiach *azyly a migrácie* bol pokrok nevyvážený. Určitý pokrok bol dosiahnutý v oblasti azyly prijatím sekundárnych právnych predpisov a zriadením azylového úradu a štátnej komisie zaoberajúcej sa odvolaniami súvisiacimi s udeľovaním azyly. V oblasti migrácie sa však prípravy nachádzajú len v počiatočnom štádiu. K prijatiu zákona o cudzincoch ešte nedošlo. Je potrebné účinne uplatniť novú prijatú stratégiu v oblasti migrácie. Stredisko na prijímanie ilegálnych migrantov stále chýba.

Určitý pokrok bol dosiahnutý v oblasti *prania špinavých peňazí* prijatím nového zákona o predchádzaní prania špinavých peňazí a financovania terorizmu. V súčasnosti je potrebné prijať sekundárne právne predpisy a zvýšiť implementačné kapacity. Právomoci a kapacity finančnej spravodajskej jednotky však zostávajú obmedzené. Vyšetrovacie kapacity orgánov na presadzovanie práva sú stále nedostatočné. Pranie špinavých peňazí spôsobuje veľké obavy aj naďalej, pričom jeho predchádzanie a boj proti nemu si vyžaduje značné úsilie.

Bola prijatá nová protidrogová stratégia a zamestnancom hraničnej polície a colných orgánov boli poskytnuté ďalšie odborné školenia, avšak pašovanie *drog* a obchodovanie s nimi vzbudzuje najmä z hľadiska zapojenia organizovaných zločineckých skupín aj naďalej vážne obavy. Drogová závislosť a trestná činnosť súvisiaca s drogami v krajine aj naďalej pribúdajú. Čierna Hora začala s plnením svojich priorit v tejto oblasti, potrebné sú však ďalšie opatrenia.

Mierny pokrok sa dosiahol v oblasti policajného dohľadu. Vnútorňa reorganizácia *polície* a vzdelávacie semináre pokračovali, je však potrebné zlepšiť vybavenie, zariadenie a odbornú spôsobilosť.

Určitý pokrok bol dosiahnutý v boji proti *organizovanej trestnej činnosti*, najmä pokiaľ ide o prijatie aktualizovaného akčného plánu a zriadenie špecializovaných komôr vyšších súdov, ktoré sa zaoberajú bojom proti organizovanej trestnej činnosti. Organizovaná trestná činnosť však aj naďalej vzbudzuje vážne obavy, ktoré ovplyvňujú fungovanie právneho štátu a podnikateľské prostredie. Nový trestný poriadok ešte nebol prijatý. Vyšetrovania sú aj naďalej nedostatočné a vedú k nízkemu počtu konečných odsudzujúcich rozsudkov. V boji proti *obchodovaniu s ľuďmi* bol dosiahnutý len slabý pokrok. Čierna Hora zostáva aj naďalej krajinou pôvodu, tranzitnou krajinou a krajinou určenia. Vyšetrovania v tejto oblasti sú

zriedkavé a v súvislosti identifikáciou obetí a poskytovaním pomoci je potrebný aktívnejší prístup.

V súvislosti s *ochranou osobných údajov* sa dosiahol len malý pokrok. Keďže ešte nebol prijatý nový právny predpis a neexistuje účinný dozorný organ, súčasné pravidlá o ochrane údajov sa neuplatňujú, čo predstavuje vážny problém.

Srbsko

Srbsko dosiahlo určitý pokrok pri plnení **politických kritérií** v rámci európskeho partnerstva. Dohoda o stabilizácii a pridružení bola podpísaná v apríli 2008 a predstavuje míľnik vo vzťahoch EÚ a Srbska. Značný pokrok sa dosiahol v rámci spolupráce s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ICTY). Plná spolupráca aj naďalej predstavuje kľúčový medzinárodný záväzok, ktorý musí byť splnený v plnej miere. V záveroch zo zasadania Rady dňa 29. apríla 2008 ministri EÚ vyjadrili svoj súhlas s predložením Dohody o stabilizácii a pridružení svojim parlamentom na schválenie a Spoločenstvo súhlasilo s uplatňovaním dočasnej dohody, hneď ako Rada rozhodne, že Srbsko plne spolupracuje s ICTY. Politickému životu v Srbsku v priebehu roka vo výraznej miere dominovalo vyhlásenie nezávislosti Kosova¹¹. Rozpory medzi politickými stranami týkajúce sa dôležitých politických záležitostí poznačili činnosť parlamentu a vlády a viedli k predčasným parlamentným voľbám. Po prezidentských a parlamentných voľbách vzrástla stabilita vlády a bola dosiahnutá zhoda týkajúca sa európskej integrácie. Nová vláda zostavená v júli 2008 začala plniť kľúčové politické priority a zrýchľovať proces reforiem.

V oblasti **demokracie a právneho štátu** bol dosiahnutý určitý pokrok v súvislosti s prijatím právnych predpisov týkajúcich sa uplatňovania nového *ústavného* rámca. Na zabezpečenie uplatňovania ústavných ustanovení týkajúcich sa justície v súlade s európskymi normami sú však potrebné ďalšie reformy.

Parlament ratifikoval Dohodu o stabilizácii a pridružení v septembri 2008 a začal pracovať na balíku právnych predpisov týkajúcich sa európskych noriem v mnohých oblastiach. Zákonodarná činnosť počas sledovaného obdobia však bola slabá a prijatých bolo len niekoľko zákonov. Reforma parlamentu sa oneskorila a záležitosť týkajúca sa kontroly výkonu mandátov poslancov parlamentu nebola vyriešená. Kapacity parlamentných výborov sú aj naďalej obmedzené a právne predpisy týkajúce sa volieb je potrebné novelizovať.

Činnosť *vlády* bola počas prevažnej časti sledovaného obdobia poznačená záležitosťami týkajúcimi sa Kosova a nezhodami, pokiaľ ide o vzťahy s EÚ. Nová vláda, ktorá začala svoju činnosť v júli 2008, sa zaviazala posilniť vzťahy s EÚ a urýchliť proces reforiem. Vo všeobecnosti je potrebné zlepšiť politickú koordináciu medzi ministerstvami a úradmi. V procese legislatívnej reformy vo vzťahu k miestnym správam sa dosiahol určitý pokrok. V tejto oblasti je aj naďalej potrebné pracovať na zlepšení a zosúladiť právne predpisy s európskymi normami.

Srbsko má vo všeobecnosti dobré kapacity v oblasti *verejnej správy*. Štruktúry súvisiace s európskou integráciou boli posilnené a prostredníctvom koordinácie Úradu pre srbsko-európsku integráciu sa srbské úrady aktívne podieľali na príprave národného programu integrácie s EÚ, ktorý srbská vláda prijala v októbri 2008. Nový vytvorený úrad štátneho ombudsmana bol aktívny pri riešení žiadostí občanov o pomoc a pri navrhovaní početných

¹¹ Podľa rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1244/99.

zmien a doplnení legislatívnych návrhov. Nezávislé a regulačné orgány aj v ťažkých podmienkach fungovali pomerne dobre. Zo strany srbských orgánov je potrebné preukázať väčšie odhodlanie splnomocniť nezávislé regulačné orgány a zabezpečiť, aby pracovali efektívnejšie. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie na zlepšenie profesionality a zodpovednosti štátnej služby.

Pokrok bol dosiahnutý v súvislosti so zabezpečením *civilného dohľadu nad bezpečnostnými zložkami*, a to prostredníctvom prijatia mnohých zákonov. Stále je potrebné dokončiť reformu v tejto oblasti a parlament musí zabezpečiť účinný demokratický dohľad.

V oblasti *justície* sa ústavný súd po vymenovaní predsedu súdu a desiatich z pätnástich sudcov opäť ujal svojich povinností. Podmienky v oblasti školení a zamestnanosti sudcov sa ďalej zlepšili. Reforma *justičného systému* sa však stále nachádza v počiatočnom štádiu a legislatívny rámec na uplatňovanie reformy justície stále nie je úplný. Odvolacie ani správne sudy ešte neboli zriadené. Srbsko musí posilniť svoje úsilie s cieľom zabezpečiť nezávislosť, zodpovednosť a účinnosť justičného systému.

V *boji proti korupcii* sa dosiahol určitý pokrok. V októbri 2008 boli prijaté zmeny a doplnenia zákona o financovaní politických strán a zákon o zriadení protikorupčného súdu, ktorý zároveň obsahuje nové pravidlá týkajúce sa konfliktu záujmov. V novembri 2007 bol ratifikovaný Občianskoprávny dohovor o boji proti korupcii a dodatkový protokol k Trestnoprávnemu dohovoru o boji proti korupcii. Jasná stratégia boja proti korupcii však stále chýba. Stále je nedostatok dostatočne nezávislých orgánov vykonávajúcich dohľad nad financovaním strán, konfliktom záujmov, verejným obstarávaním a privatizáciou a praktické výsledky boli obmedzené. Vo všeobecnosti je korupcia stále rozšírená a predstavuje v Srbsku závažný problém.

Celkový rámec pre dodržiavanie *ľudských práv a ochranu menšín* v Srbsku bol vytvorený. Súčasťou ústavy sú záruky *občianskych a politických práv*, ktoré sú vo všeobecnosti chránené. Tieto práva však boli ovplyvnené situáciou v krajine, ktorá nastala bezprostredne po vyhlásení nezávislosti Kosova. Odohralo sa mnoho incidentov, ktoré zahŕňali poburujúce prejavy a násilie voči organizáciám občianskej spoločnosti, ochrancom ľudských práv a určitým oblastiam médií. Je potrebné plne presadiť súčasné ústavné a právne záruky v tejto oblasti. Reformy boli podniknuté aj v súvislosti s väzenským systémom. Preplnené väznice, násilie a užívanie drog však stále predstavujú vážny problém.

V Srbsku už väčšinou boli vytvorené právne predpisy o ochrane *hospodárskych a sociálnych práv*. Je však potrebné aj naďalej rozvíjať právny rámec, vrátane komplexného antidiskriminačného zákona. Právne predpisy sa musia uplatňovať v plnej miere. Ministerstvo práce a sociálnych vecí aktívne podporuje oblasť *práv žien*, najmä pokiaľ ide o rozšírenie ich práv. Stále však nebol prijatý osobitný zákon týkajúci sa rodovej rovnosti, ani národná stratégia na zlepšenie postavenia žien a podporu rodovej rovnosti. Je potrebné zlepšiť ochranu žien a detí pred všetkými formami násilia. Sú potrebné ďalšie snahy o zlepšenie sociálneho začlenenia *detí, ľudí so zdravotným postihnutím a zraniteľných skupín*, najmä pokiaľ ide o prístup k zdravotnej starostlivosti a k riadnemu vzdelaniu. Pokiaľ ide o *vlastnícke práva*, neboli ešte prijaté právne predpisy týkajúce sa reštitúcie, takže k začatiu procesu reštitúcie nemohlo dôjsť.

Práva menšín sú v Srbsku vo všeobecnosti rešpektované. Právne predpisy upravujúce národné rady *zaoberajúce sa otázkami menšín* však ešte neboli prijaté. Vo Vojvodine sa v období tesne po vyhlásení nezávislosti Kosova odohralo viacero incidentov namierených najmä proti

albánskej národnostnej menšine. Situácia na juhu Srbsku zostala stabilná, avšak napätá, situácia v Sandžaku sa však po prehĺbení rozdielov v rámci moslimskej komunity zhoršila. Vyriešeniu otázky statusu *utečencov* a *osôb vysídlených v rámci krajiny* sa nevenovala dostatočná pozornosť. *Rómska menšina* stále čelí veľmi ťažkým životným podmienkam a diskriminácii, má nedostatočný prístup k vzdelávaniu, sociálnej ochrane, zdravotnej starostlivosti, bývaniu a zamestnanosti. Nedostatočná registrácia občanov aj naďalej sťažuje ich prístup k základným sociálnym a hospodárskym právam.

Pokiaľ ide o **regionálne otázky a medzinárodné záväzky**, Srbsko výrazne zlepšilo svoju spoluprácu s ICTY, pretože spolupracovalo pri zatknutí dvoch obvinených – Stojana Župljanina a Radovana Karadžića, a ich prevoze do Haagu. Plná spolupráca s ICTY predstavuje medzinárodný záväzok, ktorý musí byť splnený v plnej miere, a zároveň jednu z kľúčových priorit európskeho partnerstva.

Srbsko sa aktívne zúčastňovalo na regionálnych iniciatívach, takisto aj v rámci novo vytvorenej Rady pre regionálnu spoluprácu (RCC). Srbsko konštruktívne spolupracovalo pri zabezpečení uplatňovania Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode (CEFTA). Srbsko trvalo na tom, aby boli kosovské orgány v regionálnych zoskupeniach reprezentované Dočasnou misiou Organizácie Spojených národov v Kosove (UNMIK). Je dôležité, že Srbsko zaujalo konštruktívny prístup k účasti Kosova na regionálnych iniciatívach a medzinárodných fórach.

Vzťahy medzi EÚ a Srbskom boli poznačené vyhlásením nezávislosti *Kosova*. Vo februári 2008 sa demonstrácia proti vyhláseniu nezávislosti Kosova skončila násilím, pri ktorom niekoľko demonštrantov napadlo zahraničné diplomatické misie v Belehrade, vrátane veľvyslanectiev členských štátov EÚ. Európska únia odsúdila tieto útoky a vyzvala srbské orgány, aby urobili všetko, čo je v ich silách, s cieľom zabrániť ďalšiemu násiliu.

Srbsko prisľúbilo, že použije iba mierové prostriedky a vo svojej odpovedi na vyhlásenie nezávislosti kosovským zhromaždením preukázalo zdržanlivý postoj. Námietky voči zákonnosti vyhlásenia nezávislosti Kosova uplatnila Srbská vláda prostredníctvom právnych a diplomatických opatrení. Srbské orgány odvolali svojich úradujúcich veľvyslancov z funkcií v krajinách, ktoré uznali nezávislosť Kosova, vrátane členských štátov EÚ. Srbskí veľvyslanci, ktorí boli odvolaní zo svojich funkcií v členských štátoch EÚ, sa medzičasom do svojich úradov vrátili. V októbri 2008 hlasovalo valné zhromaždenie OSN v prospech rezolúcie predloženej Srbskom, žiadajúc Medzinárodný súdny dvor o nezáväznú poradnú stanovisko k zákonnosti vyhlásenia nezávislosti Kosova.

Srbsko nesúhlasilo s rekonfiguráciou medzinárodných civilných jednotiek v Kosove a s vyslaním misie EULEX, kým nebudú schválené Bezpečnostnou radou OSN. V máji 2008 zorganizovalo Srbsko v Kosove voľby do orgánov územnej samosprávy aj napriek nesúhlasu Dočasnej misie OSN v Kosove a posilnilo paralelné inštitúcie v Kosove, a to aj vytvorením zhromaždenia obcí.

Srbsko aj naďalej dosahovalo vysoký **hospodársky** rast. Pokrok v procese makroekonomickej stabilizácie však bol rôznorodý. Pokračujúca zmena kurzu v rámci fiškálnej konsolidácie viedla k makroekonomickému riziku. Štrukturálne reformy sa spomalili a vysoká miera nezamestnanosti a rastúci inflačný tlak aj naďalej predstavuje hlavné výzvy.

Pokiaľ ide o **hospodárske kritériá**, Srbsko dosiahlo určitý pokrok na ceste k vytvoreniu funkčného trhového hospodárstva. Je potrebné vynaložiť ďalšie úsilie, aby bolo Srbsko

schopné zo strednodobého hľadiska odolávať konkurenčným a trhovým tlakom v rámci Európskej únie.

Pokiaľ ide o základy trhového hospodárstva, vo všeobecnosti sa udržala zhoda. Nový rámec menovej politiky týkajúci sa inflačných cieľov umožnil Srbsku splniť inflačné ciele v roku 2007. Určitý pokrok sa dosiahol pri privatizácii. Rast miery finančného sprostredkovania pokračoval z pomerne nízkej úrovne. Značný pokrok bol dosiahnutý v súvislosti s rozvojom nebankového finančného sektora.

Vonkajšia nerovnováha sa však prehĺbila, kvalita financovania sa zhoršila, zahraničný dlh rástol a stupeň makroekonomickej zraniteľnosti sa zvýšil aj z hľadiska svetovej finančnej krízy. Fiškálna politika zostala expanzívna, čím prispela k rastúcej vonkajšej nerovnováhe a k opätovnému rastu inflačného tlaku v roku 2008. Aj napriek vysokej miere hospodárskeho rastu v posledných rokoch predstavuje nezamestnanosť naďalej závažný problém. Hospodárstvo zároveň čoraz viac trpelo nedostatkom kvalifikovaných pracovníkov. Určitý pokrok bol dosiahnutý v súvislosti s privatizáciou štátnych spoločností a bánk. Zahraničné investície boli ovplyvnené nestabilnou politickou situáciou.

Konkurencieschopný a dynamický súkromný sektor ešte nie je v plnej miere vytvorený. Nadmerné byrokratické požiadavky a zložité právne predpisy stále predstavujú prekážku pri vstupe na trh a opustení trhu. Právna predvídateľnosť a dôvera v právny systém zostávajú obmedzené, najmä pokiaľ ide o účinné vymáhanie vlastníckych práv. Vplyv štátu na konkurencieschopnosť síce klesol, stále je však vysoký. Rozsiahle tieňové odvetvie je podporované slabým regulačným rámcom, neprimeranými daňovými a výdavkovými politikami, ako aj nedostatkami v presadzovaní právnych predpisov, vrátane predpisov o boji proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti. Táto skutočnosť predstavuje aj naďalej veľkú výzvu, keďže znižuje základ dane a účinnosť hospodárskych politík.

V oblasti **európskych noriem** je kľúčovou prioritou európskeho partnerstva dodržiavanie povinností podľa Dohody o stabilizácii a pridružení, najmä v súvislosti s dočasnou dohodou. Srbská vláda prijala v októbri 2008 rozhodnutie, že dočasnú dohodu bude uplatňovať do 1. januára 2009. Vďaka dostatočným administratívnym kapacitám je Srbsko dobre pripravené na uplatňovanie Dohody o stabilizácii a pridružení a dočasnej dohody. S cieľom dosiahnuť plný súlad so záväzkami vyplývajúcimi z Dohody o stabilizácii a pridružení a využívať ich, bude Srbsko musieť zvýšiť svoje úsilie, a to predovšetkým prostredníctvom prijatia a uplatňovania právnych predpisov a posilnenia administratívnych kapacít a kapacít na presadzovanie práva, a to aj pokiaľ ide o regulačné orgány.

Srbsko dosiahlo určitý pokrok v oblasti **vnútorného trhu**. Pokrok v oblasti zosúladovania právnych predpisov však nebol dostatočný. V oblasti **voľného pohybu tovaru** bol zaznamenaný pokrok v súvislosti s normalizáciou, akreditáciou a posudzovaním súladu. Potrebné je ďalšie úsilie zamerané na posilnenie inštitucionálnych a administratívnych kapacít a právneho rámca. Je potrebné zlepšiť právne predpisy v oblasti normalizácie, metrológie a bezpečnosti výrobkov a Srbsko by malo začať so zavádzaním štruktúry trhového dohľadu.

Pokiaľ ide o oblasť **pohybu osôb, služieb a práva usadiť sa**, prípravy mierne pokročili. Väčšie úsilie je potrebné na zabezpečenie zosúladovania právnych predpisov s *acquis*, najmä v oblasti práva obchodných spoločností a bankovníctva. Je potrebné ďalej zlepšovať kapacity dozorných orgánov v sektore finančných služieb. Komisia pre cenné papiere bola nedávno posilnená, stále však nemá dostatočnú právomoc na to, aby svoju funkciu vykonávala naplno v súlade s medzinárodnými normami. Pokiaľ ide o oblasť **voľného pohybu kapitálu**, došlo

k ďalšej liberalizácii kapitálových tokov medzi Srbskom a Bosnou a Hercegovinou a zlepšila sa spolupráca s Bývalou juhoslovanskou republikou Macedónsko v oblasti bankového dozoru. Prípravy na splnenie záväzkov vyplývajúcich z Dohody o stabilizácii a pridružení v tejto oblasti dosiahli mierny pokrok.

Pokroky súvisiace s administratívnymi kapacitami v *daňovej a colnej oblasti* priniesli pozitívne výsledky v boji proti nezákonnému obchodovaniu a pašeráctvu, ako aj v súvislosti so zlepšovaním výberu daní. V súlade s *acquis* sa začali uplatňovať *nové hodnotové clá* a osobitná daň z cigariet. Na zlepšenie colnej infraštruktúry je však potrebné ju ďalej posilňovať. Srbsko musí zvýšiť svoje úsilie s cieľom splniť normy EÚ v oblasti priamych daní.

Určitý pokrok bol dosiahnutý pri uplatňovaní právnych predpisov v oblasti *hospodárskej súťaže*. Administratívne kapacity Komisie na ochranu hospodárskej súťaže boli posilnené. Sú však potrebné ďalšie snahy na dosiahnutie súladu súčasných protimonopolných právnych predpisov s dočasnou dohodou. Je potrebné zlepšiť kapacity orgánov hospodárskej súťaže na presadzovanie práva. Srbsko ešte neprijalo legislatívny rámec štátnej pomoci a ani nebol zriadený funkčne nezávislý orgán pre štátnu pomoc, alebo systém kontroly štátnej pomoci *ex-ante*. V oblasti *verejného obstarávania* sú postupy transparentnejšie. Srbsku však stále chýba moderný a plne účinný systém pre verejné obstarávanie. Je potrebné ďalšie úsilie vo forme zmien a doplnení právnych predpisov a posilnenia kapacít na uplatňovanie požiadaviek vyplývajúcich z Dohody o stabilizácii a pridružení.

V oblasti *práva duševného vlastníctva* boli posilnené kapacity úradu duševného vlastníctva. Je však potrebné posilniť jeho administratívne kapacity a nezávislosť s cieľom zabezpečiť väčšiu súdržnosť a účinnejšie posilnenie presadzovania pravidiel. Postup udeľovania patentov sa zjednodušil v súlade s európskymi normami. V oblasti presadzovania právnych predpisov bol dosiahnutý určitý pokrok, ktorý viedol k zabaveniu falšovaného tovaru.

Pokiaľ ide o aproximáciu právnych predpisov s európskymi normami v oblasti *zamestnanosti a sociálnych politík*, uplatňovanie sa čiastočne zlepšilo, stále však nedosahuje dostatočnú úroveň. V oblasti sociálnych politík a verejného zdravia je stále potrebné prijať právne predpisy a posilniť ich administratívne kapacity. V oblasti duševného zdravia je potrebné ďalej rozvíjať služby poskytované v rámci komunit ako alternatívu k ústavnej liečbe. V oblasti *vzdelávania* sa dosiahol len malý pokrok. Je potrebné posilniť administratívne kapacity, koordináciu medzi inštitúciami a prepojenie s pracovným trhom. Pokiaľ ide o oblasť *vedy a výskumu*, Srbsko bolo úspešným účastníkom siedmeho rámcového programu pre výskum. Srbsko však ešte musí vypracovať politiku integrovaného výskumu, ako aj zvýšiť investície a mobilitu výskumných pracovníkov. Srbsko dosiahlo relatívne veľký pokrok v súvislosti s prípravami pristúpenia do *WTO*, potrebuje však zvýšiť snahu, aby splnilo svoj cieľ týkajúci sa skoršieho pristúpenia.

Pokiaľ ide o *sektorové politiky*, Srbsko v oblasti *priemyslu a malých a stredných podnikov* uplatňuje Európsku chartu pre malé a stredné podniky, najmä prostredníctvom zlepšovania spolupráce medzi verejnými a súkromnými zúčastnenými stranami. Musí však ešte prijať novú priemyselnú politiku v súlade s prístupom EÚ.

V oblasti *poľnohospodárstva* bol dosiahnutý určitý pokrok v súvislosti s administratívnymi kapacitami. Je však potrebné prijať vhodný legislatívny rámec a takisto vynaložiť ďalšie úsilie zamerané na posilnenie administratívnych kapacít. V oblasti rozvoja vidieka a vo fytozdravotnej oblasti sa dosiahol nevýrazný pokrok.

V oblasti *životného prostredia* dosahuje pripravenosť Srbska mierne pokročilú úroveň. Aj naďalej je potrebné zlepšiť presadzovanie právnych predpisov na všetkých úrovniach. V súvislosti s hospodárením s vodnými zdrojmi stále chýba komplexný právny a inštitucionálny rámec.

Srbsko dosiahlo určitý pokrok v oblasti *dopravy*. Srbsko je aj naďalej aktívnym účastníkom pozorovacieho výboru pre dopravu v juhovýchodnej Európe. Uplatňovanie prvej fázy spoločného európskeho leteckého priestoru pokračuje, dohoda však ešte nebola ratifikovaná. Srbsko prijalo novú stratégiu rozvoja železničnej, cestnej, vodnej, leteckej a intermodálnej dopravy, ktorá zahŕňa rozšírenie koridoru X. Je však potrebné, aby na túto stratégiu nadväzovali akčné plány, sektorovo špecifické právne predpisy a administratívne opatrenia.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *energetiky*. Tarifné systémy na prenos elektrickej energie boli vylepšené a otvorili sa trhy pre iných odberateľov ako sú domácnosti. Srbsko však stále potrebuje prijať zmeny a doplnenia svojho zákona o energetike a posilniť administratívne kapacity s cieľom splniť požiadavky vyplývajúce zo Zmluvy o založení Energetického spoločenstva.

V oblasti *informačnej spoločnosti a médií* sa dosiahol len malý pokrok. Nariadenia týkajúce sa elektronického podpisu boli prijaté, nedostatočný právny rámec a obmedzené inštitucionálne a regulačné kapacity však stále bránia ďalšiemu rozvoju v oblasti elektronických komunikácií, služieb informačnej spoločnosti a audiovizuálnej politiky.

Pokiaľ ide o oblasť *finančnej kontroly*, stále chýba komplexná politika týkajúca sa vnútornej kontroly verejných financií. V súvislosti s prípravami zavedenia moderného a efektívneho systému kontroly verejných financií sa Srbsko stále nachádza len v počiatočnom štádiu. Oddelenia vnútorného auditu doteraz neboli vytvorené na všetkých ministerstvách. Štátny kontrolný úrad ešte nezačal svoju činnosť.

Srbsko dosiahlo mierny pokrok pri plnení požiadaviek vyplývajúcich z Dohody o stabilizácii a pridružení a z európskeho partnerstva v oblasti *štatistiky*. Je potrebné viac rozšíriť administratívne kapacity.

Mierny pokrok sa dosiahol v oblasti *spravodlivosti, slobody a bezpečnosti*. Readmisné dohody a dohody o zjednodušení vízového režimu medzi Európskou úniou a Srbskom nadobudli platnosť v januári 2008 a dialóg o liberalizácii vízového režimu sa začal. Vízový režim v Srbsku však nie je plne v súlade s európskymi normami. Srbsko začalo vydávať biometrické pasy v auguste 2008. Pokiaľ ide o oblasť *hraničných kontrol*, v októbri 2008 bol prijatý nový zákon na ochranu štátnych hraníc. Uplatňovanie stratégie národného integrovaného riadenia hraníc a akčného plánu však pokračuje len pomaly. Vybavenie hraničných priechodov je nevyvážené.

Po prijatí nových právnych predpisov týkajúcich sa *azylu* prevzalo Srbsko od Vysokého komisára OSN pre utečencov zodpovednosť za riešenie žiadostí o azyl. Procedurálne nedostatky však pretrvávajú a je potrebné prijať vykonávacie právne predpisy. Pokrok v oblasti *migrácie* bol pomalý. Je potrebné zlepšiť najmä opätovnú integráciu navrátilcov.

Pranie špinavých peňazí stále predstavuje závažný problém. V septembri 2008 prijala vláda národnú stratégiu s cieľom zabrániť praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, stále je však potrebné prijať príslušné právne predpisy. Účinné opatrenia zamerané na presadzovanie a posudzovanie správ o podozrivých transakciách neexistujú a vyšetrovacie kapacity orgánov činných v trestnom konaní sú nedostatočné.

Srbsko sa nachádza na jednej z hlavných balkánskych trás pašovania *drog*. Srbské orgány počas sledovaného obdobia zadržali veľké množstvo drog. Národná stratégia a akčný plán na zabránenie zneužívaniu drog a obmedzovanie dodávok však prijaté neboli. Obchodovanie s drogami stále vzbudzuje vážne obavy.

Odborná spôsobilosť *polície* sa zlepšila vďaka dodatočnému odbornému vzdelávaniu, medzi jednotlivými útvarmi polície však stále existujú veľké rozdiely. Štrukturálne problémy, ako napríklad nedostatočná koordinácia, transparentnosť a jasné rozdelenie zodpovedností, pretrvávajú.

Boj proti *organizovanej trestnej činnosti* v Srbsku aj naďalej predstavuje vážny problém, ktorý ovplyvňuje fungovanie právneho štátu a podnikateľské prostredie. Nové právne predpisy o zhabaní majetku získaného trestnou činnosťou a o trestnej zodpovednosti právnických osôb boli prijaté v októbri 2008. Keďže nový trestný poriadok nadobudol účinnosť neskoro, nie je nový právny rámec ešte stále úplný. Národná stratégia a akčný plán neboli prijaté. Efektivitu úradu osobitného prokurátora znižuje jeho krátke funkčné obdobie. Medzinárodná policajná spolupráca a kapacity špecializovaných policajných služieb na vyšetrowanie finančnej trestnej činnosti sú aj naďalej nedostatočné. Riadiace kapacity v prípade zhabaného majetku získaného trestnou činnosťou neboli vytvorené a ustanovenia o konfiškácii ziskov z trestnej činnosti sa neuplatňujú dostatočne.

Srbsko je aj naďalej krajinou pôvodu, tranzitnou krajinou a krajinou určenia v súvislosti s *obchodovaním s ľuďmi*. Úsilie bolo vynaložené v súvislosti s vyšetrowaním a podávaním obžalôb, počet srbských obetí však vzrástol. Je potrebné zvýšiť úsilie s cieľom zlepšiť spoluprácu medzi štátnymi orgánmi a sektorom mimovládnych organizácií a poskytovať obetiam väčšiu podporu.

Pokiaľ ide o oblasť *ochrany údajov*, Srbsko podpísalo príslušný protokol Rady Európy a prijalo nové právne predpisy o ochrane údajov. Z dôvodu chýbajúceho nezávislého a účinného orgánu pre dohľad nad ochranou údajov sa súčasné pravidlá o ochrane údajov neuplatňujú.

Kosovo¹²

Kosovo vyhlásilo nezávislosť 17. februára 2008 a prijalo ústavu, ktorá nadobudla platnosť 15. júna. EÚ sa vo februári rozhodla zriadiť v Kosove misiu európskej bezpečnostnej a obrannej politiky v oblasti právneho štátu (EULEX) a vymenovala osobitného zástupcu. Misia EULEX sa v súčasnosti realizuje. Generálny tajomník OSN začal s rekonfiguráciou misie OSN v Kosove (UNMIK). Rezolúcia Bezpečnostnej rady OSN č. 1244/99 predstavuje aj naďalej medzinárodný právny rámec pre mandát OSN v Kosove. Európska rada na zasadnutí v decembri 2007 a v júni 2008 vyhlásila, že EÚ je pripravená podporiť hospodársky a politický rozvoj Kosova prostredníctvom jasnej európskej perspektívy, ktorá bude v súlade s európskou perspektívou daného regiónu.

Pokiaľ ide o **politické kritériá**, Kosovo dosiahlo určitý pokrok pri plnení kľúčových priorít európskeho partnerstva. Ústava prijatá v apríli je v súlade s európskymi normami. Prijatá bola značná časť kľúčových právnych predpisov, ktoré je teraz potrebné uplatňovať. Posilnenie právneho štátu, politika v oblasti boja proti korupcii, boj proti organizovanej trestnej činnosti a podpora dialógu a zmierenia medzi komunitami, to všetko sú oblasti, ktoré pre Kosovo

¹² Podľa rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1244/99.

predstavujú veľké politické výzvy. Vzťahy medzi kosovskými Albáncami a kosovskými Srbmi sú stále napäté, najmä v severnom Kosove. Bezpečnostná situácia po vyhlásení nezávislosti zostala relatívne pokojná, s výnimkou dvoch vážnych incidentov v severnom Kosove – zničenia dvoch miest hraničnej kontroly a útoku na budovu súdu v Mitrovici, ktoré mali za následok jednu obeť a mnoho zranených. Paralelné srbské inštitúcie bránia vláde vykonávať svoje právomoci v celom Kosove.

Pokiaľ ide o *demokraciu a právny štát*, aj napriek mnohým incidentom bola udržaná celková stabilita. Kosovskí politickí vodcovia pokračovali v spolupráci s medzinárodným spoločenstvom. Zložité právne súvislosti bránia fungovaniu právneho štátu. Kosovské inštitúcie je aj naďalej potrebné posilniť na všetkých úrovniach.

Parlamentné zhromaždenie podniklo určité kroky na posilnenie svojich štruktúr. Po bojkote zhromaždenia, ku ktorému prišlo po vyhlásení nezávislosti, sa zástupcovia srbskej komunity žijúcej v Kosove začali zúčastňovať na jeho fungovaní. Stále je potrebné riešiť nedostatky vo fungovaní zhromaždenia, najmä pokiaľ ide o nedostatočné kapacity na kontrolovanie návrhov právnych predpisov a výkon parlamentného dohľadu nad vládou.

Nová vláda začala svoju činnosť v januári 2008. Záležitosti spojené s európskou integráciou sa stali prioritnou oblasťou jej záujmu a zároveň prijala plán európskej integrácie a akčný plán európskeho partnerstva. Reformy sa však oneskorili, pretože fungovanie vlády bolo do značnej miery poznačené otázkou statusu a ďalšími záležitosťami súvisiacimi s vyhlásením nezávislosti Kosova. Aj naďalej je nevyhnutné posilniť kapacity a strategické plánovanie. Je potrebné zlepšiť vzájomnú koordináciu medzi ministerstvami a spoluprácu medzi vládou a parlamentným zhromaždením.

Verejná správa v Kosove je slabá a neefektívna. Stratégia reformy verejnej správy a súvisiaci akčný plán si stále vyžadujú účinné uplatňovanie na ústrednej i miestnej úrovni. Je potrebné vynaložiť veľké úsilie na vytvorenie rámca pre profesionálnu, účinnú a nezávislú štátnu službu založenú na výsledkoch, ktorá nebude ovplyvňovaná politickými tlakmi.

Pokiaľ ide o *justičný systém*, zhromaždenie schválilo niekoľko dôležitých zákonov, ktorých cieľom je zlepšiť fungovanie justície. Svoje pôsobenie začal koordinačný výbor pre právny štát. Justičný systém má však stále nedostatky. Je potrebné vypracovať komplexný plán úpravy platných a často si vzájomne odporujúcich právnych predpisov. Justičný systém čelí veľkým ťažkostiam v oblasti ľudských zdrojov a organizácie a množstvo nevyriešených prípadov začína predstavovať vážny problém. Ochrana svedkov je neúčinná. Paralelné súdy uplatňujúce srbské zákony fungujú aj naďalej.

Pokiaľ ide o *boj proti korupcii*, protikorupčný úrad zlepšil svoje pracovné metódy a efektívnosť. Korupcia je však stále rozšírená a aj naďalej predstavuje závažný problém. Je potrebné vypracovať protikorupčnú stratégiu a akčný plán. Inštitucionálny rámec boja proti korupcii je neprehľadný a zdroje protikorupčného úradu nie sú dostatočné.

Ústava zaručuje rešpektovanie *ľudských práv a ochranu menšín*. Boli vytvorené právne záruky, ktoré zabezpečujú dodržiavanie ľudských práv. Stále je však potrebná silnejšia politická vôľa a účinnejšie monitorovanie. Po vyhlásení nezávislosti Kosova sa vláda aj naďalej snažila zapájať etnické menšiny, najmä kosovských Srbov. Na integráciu kosovských Srbov a ďalších komunit je však potrebné vyvinúť rásnejšie úsilie.

Určitý pokrok sa dosiahol v súvislosti s *občianskymi a politickými právami*. Systém právnej pomoci funguje. Pokrok sa dosiahol pri zlepšovaní väzenského systému v Kosove, stále však

existujú veľké výzvy súvisiace s normami pre väznice s vysokým stupňom zabezpečenia. Určitý obmedzený pokrok bol dosiahnutý v oblasti *slobody prejavu*. Nactiutfrhanie sa však stále považuje za trestný čin. Médiá sú voči politickým vplyvom stále bezbranné. Ústava zaručuje slobodu zhromažďovania a združovania, príslušný právny rámec však zatiaľ neexistuje. Kapacity organizácií občianskej spoločnosti sú aj naďalej nedostatočné.

Hospodárske a sociálne práva sú zaručené iba čiastočne. Je potrebné posilniť snahy v súvislosti s ochranou žien a detí pred všetkými formami násilia. Nie je zabezpečená integrácia a ochrana sociálne zraniteľných skupín a ľudí so zdravotným postihnutím. Uplatňovanie právnych predpisov zameraných na *boj proti diskriminácii* je nedostatočne kontrolované a občania nie sú informovaní o príslušných ustanoveniach. Nevýrazný pokrok sa dosiahol v oblasti *vlastníckych práv*. Časové odklady pri uplatňovaní právnych predpisov a marenie výkonu viedli k porušovaniu práv. Skutočnosť, že kosovské úrady nemajú prístup ku katastru nehnuteľností v Belehrade, je závažnou prekážkou v rozvoji tejto oblasti. Je potrebné posilniť presadzovanie právnych predpisov v oblasti rešpektovania cirkevného majetku (napr. obce Dečani/Dečan and Đakovica/Gjakovë porušujú právne predpisy vo veci nedotknuteľnosti majetku pravoslávnej cirkvi).

Pokiaľ ide o *práva menšín, kultúrne práva a ochranu menšín*, pokrok bol zaznamenaný v oblasti právnych predpisov týkajúcich sa menšín a kultúrnych práv. Právny rámec predpokladá účasť etnických menšín v kosovskej spoločnosti. Srbsko však kosovských Srbov od tejto účasti odrádza. K závažným incidentom medzi príslušníkmi jednotlivých etnických skupín nedošlo, sporadické prípady násilia sú však zaznamenávané aj naďalej. Príslušníci menšín aj naďalej žijú v zlých životných podmienkach. Pokiaľ ide o *navrátilcov, utečencov a osoby vysídlené v rámci krajiny*, určitý pokrok bol dosiahnutý, napríklad v októbri 2007 bola odsúhlasená stratégia opätovnej integrácie, proces návratov sa však spomalil po vyhlásení nezávislosti Kosova a aj naďalej zostáva kľúčovým problémom. Rómska a egyptská komunita a komunita Ashkali stále čelí veľmi ťažkým životným podmienkam a diskriminácii a nemá dostatočný prístup k vzdelávaniu, sociálnej ochrane, zdravotnej starostlivosti, bývaniu a zamestnanosti. Ochrana a integrácia všetkých menšín si vyžaduje zvýšenie úsilia zo strany vlády.

Pokiaľ ide o regionálne otázky a medzinárodné záväzky, Kosovo je aj naďalej aktívnym účastníkom iniciatív regionálnej spolupráce. Je potrebné, aby Kosovo, rovnako ako aj Srbsko, preukázalo konštruktívny prístup týkajúci sa svojej trvalej účasti. Dočasná misia OSN v Kosove predniesla návrh na zabezpečenie opatrení umožňujúcich trvalú účasť Kosova na medzinárodných zmluvách. Bol vytvorený spoločný výbor pre demarkáciu hraníc s Bývalou juhoslovanskou republikou Macedónsko.

Hospodárstvo Kosova zaznamenalo v porovnaní s uplynulými rokmi vyššiu úroveň rastu. Rast je však stále príliš nízky na to, aby absorboval dodatočnú ponuku pracovných síl v dôsledku mladého a rastúceho obyvateľstva. Makroekonomickú výkonnosť poznačili nestabilné rozpočtové výsledky, rastúca inflácia, veľmi vysoká miera nezamestnanosti a vonkajšia nerovnováha. Zhoda týkajúca sa základov hospodárskej politiky bola oslabená tým, že vláda sa sústredila na politický rozvoj a rastúcu rozpočtovú nestabilitu. Hospodársky rozvoj aj naďalej komplikuje útlm týkajúci sa privatizácie, nestálosť dodávok energií, nedostatočné fungovanie právneho štátu, obmedzené výrobné kapacity, slabá infraštruktúra a nedostatočné vzdelanie.

Pokiaľ ide o **hospodárske kritériá**, Kosovo dosiahlo pri vytváraní funkčného trhového hospodárstva veľmi obmedzený a nerovnomerný pokrok. Aby bolo Kosovo schopné

z dlhodobého hľadiska odolávať konkurenčnému a trhovému tlaku v rámci Európskej únie, je potrebné pokračovať v úsilí súvisiacom s reformami a uskutočniť rozsiahle investície do infraštruktúry a vzdelania.

Hospodárska politika je aj naďalej trhovo orientovaná. Vláda predložila komplexný rámec strednodobých výdavkov na obdobie rokov 2009 – 2011. Rast sa mierne zvýšil v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi a hospodárska činnosť je stále viac poháňaná dynamikou súkromného sektora. Prílev priamych zahraničných investícií sa zvýšil. Miera finančného sprostredkovania sa prehĺbila. Niektoré postupy využívané pri vstupe podnikov na trh a pri ich opustení trhu sa zjednodušili a hospodárska integrácia do EÚ pokračovala.

Súdržnosť a spoľahlivosť hospodárskych politík však bola oslabená z dôvodu neistého politického prostredia. Fiškálna konsolidácia v roku 2007 dosiahla väčšiu intenzitu, než sa plánovalo, pričom v roku 2008 nasledoval expanzívny rozpočtový plán, ktorý viedol k zvýšenej rozpočtovej volatilitě. Rozpočet sa nevyužíva ako účinný nástroj fiškálnej politiky a neprispieva k predvídateľnosti hospodárskeho rozvoja. Reaguje skôr na aktuálny tlak na strane výdavkov. Inflácia sa opäť zvýšila a miera nezamestnanosti je aj naďalej veľmi vysoká. Nestabilita vonkajších účtov pretrvávala z dôvodu ďalšieho zvýšenia obchodného deficitu a pokračujúceho nedostatku vývozných kapacít Kosova.

Privatizácia bola v roku 2008 dočasne pozastavená na základe rozsudku najvyššieho súdu, ktorý spochybnil spôsob privatizácie a premeny Kosovskej poručníckej agentúry vedenej Dočasnou misiou OSN v Kosove na Privatizačný orgán Kosova. Nedostatočná kvalita v oblasti štatistiky je aj naďalej závažnou prekážkou pri navrhovaní dobrých politík. Medzi hlavné prekážky rozvoja súkromného sektora patrí nespoľahlivosť dodávok energie, nedostatok kvalifikovaných pracovných síl a nedostatočná fyzická infraštruktúra. Spoločnosti nemajú rovnaký prístup k financovaniu a rozpätie úrokových sadzieb medzi vkladmi a pôžičkami je stále veľmi vysoké. Rozsiahle tieňové hospodárstvo je podporované slabým regulačným rámcom, nevhodnými daňovými a výdavkovými politikami, ako aj nedostatkami v presadzovaní právnych predpisov, vrátane právnych predpisov o boji proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti. Tieňové hospodárstvo predstavuje aj naďalej veľký problém, keďže znižuje základ dane a účinnosť hospodárskych politík.

Kosovo dosiahlo určitý pokrok v procese aproximácie právnych predpisov a politík s **európskymi normami**, predovšetkým pokiaľ ide o colnú oblasť, poľnohospodárstvo a voľný pohyb tovarov. V procese účinného uplatňovania a presadzovania právnych predpisov bol však dosiahnutý len malý pokrok. Musí sa však vynaložiť viac úsilia na ďalšiu aproximáciu a uplatňovanie európskych noriem, a to najmä v oblasti boja proti organizovanej trestnej činnosti, praniu špinavých peňazí, drogám, ako aj v oblasti daní, energetiky a zamestnanosti.

Pokrok pri uplatňovaní priorít európskeho partnerstva v oblasti **vnútorného trhu** EÚ bol rôzny. Určitý pokrok bol dosiahnutý pri vytváraní potrebnej horizontálnej infraštruktúry podľa právnych predpisov EÚ týkajúcich sa *voľného pohybu tovaru*, zosúladovanie s európskymi normami v tejto oblasti je však stále obmedzené. Je potrebné značne zvýšiť úsilie v oblasti rozvoja infraštruktúry a posilňovania príslušných administratívnych kapacít s cieľom zabezpečiť primeranú transpozíciu a implementáciu európskych noriem. Pokiaľ ide o oblasť *voľného pohybu osôb, služieb a právo usadiť sa*, dosiahnutý bol len veľmi malý pokrok, pričom proces zosúladovania ostáva obmedzený, určitý pokrok bol dosiahnutý len v oblasti *voľného pohybu kapitálu*.

Určitý pokrok sa dosiahol v *colnej* oblasti. Právne predpisy v colnej oblasti sú už z veľkej časti v súlade s právnymi predpismi EÚ, je však potrebné vynaložiť značnú snahu pri presadzovaní právnych predpisov týkajúcich sa boja proti falšovaniu tovaru a pašovaniu. Nedostatok účinných colných kontrol v severnom Kosove, kde sa colným orgánom bráni v činnosti, oberá vládu o významné príjmy a umožňuje rozsiahle pašovanie. Právne predpisy Kosova v *daňovej* oblasti sú s európskymi normami zosúladené len čiastočne. Výber daní je aj naďalej veľmi nedostatočný z dôvodu rozsiahleho tieňového hospodárstva a neúčinných kontrol. V oblasti *hospodárskej súťaže* sa nedosiahol žiadny pokrok. Pokiaľ ide o *verejné obstarávanie*, pokrok bol rôzny.

Rámcový zákon je v súlade s európskymi normami, vykonávacie predpisy však stále chýbajú a neexistuje komplexná stratégia ďalšieho rozvoja.

Pokiaľ ide o *duševné vlastníctvo*, bol dosiahnutý len obmedzený pokrok. Právne predpisy proti porušovaniu vlastníckych práv nadobudli účinnosť, úroveň ich presadzovania je však stále nedostatočná.

Aproximácia právnych predpisov s európskymi normami v oblasti *zamestnanosti a sociálneho sektora* zaznamenala nevýrazný pokrok. Chýbajúci strategický a legislatívny rámec a nedostatočné administratívne kapacity sú prekážkami rozvoja vhodných politík zamestnanosti a sociálnej ochrany v Kosove. Sektor *verejného zdravotníctva* je vo veľmi zlom stave a vláda mu nevenuje dostatočnú pozornosť. V oblasti *vzdelávania* je možné zaznamenať určitý pokrok pri aproximácii právnych predpisov s normami EÚ. Vláda si stanovila zvýšenie investícií do tohto odvetvia ako prioritu a ministerstvo školstva aj naďalej zlepšovalo kvalitu výučby a učenia v oblasti vysokoškolského vzdelávania. Oblasť vzdelávania však aj naďalej trpí zásadným nedostatkom finančných prostriedkov. Pokrok v oblasti *výskumu* je aj naďalej obmedzený.

Pokiaľ ide o **sektorové politiky**, obmedzený pokrok bol zaznamenaný v súvislosti s aproximáciou právnych predpisov s normami EÚ v oblasti *priemyslu a malých a stredných podnikov*.

V oblasti *poľnohospodárstva a rybného hospodárstva* sa dosiahol určitý legislatívny pokrok. Začali sa uplatňovať určité prvky plánu rozvoja poľnohospodárstva a vidieka na obdobie rokov 2007 – 2013. Štátna podpora na rozvoj poľnohospodárstva sa zvýšila, avšak ak vezmeme do úvahy potenciálny význam poľnohospodárstva pre kosovské hospodárstvo, je stále na veľmi nízkej úrovni. Je potrebné jasnejšie rozdeliť zodpovednosti rôznych poľnohospodárskych služieb (vrátane *veterinárnej a fytoosanitárnej správy*) na ústrednej a miestnej úrovni.

Pokiaľ ide o *životné prostredie*, určitý pokrok bol dosiahnutý predovšetkým v oblasti horizontálnych právnych predpisov, týkajúcich sa najmä posudzovania vplyvov na životné prostredie. Väčšina odvetví si vyžaduje ešte ďalšie úsilie, pokiaľ ide o transpozíciu, uplatňovanie a presadzovanie právnych predpisov. Je potrebné ešte vyriešiť nedostatok ľudských a finančných zdrojov na ústrednej ako aj miestnej úrovni. Zároveň je medzi všetkými inštitúciami zaoberajúcimi sa ochranou životného prostredia potrebné vytvoriť vhodné koordinačné mechanizmy.

Určitý pokrok bol zaznamenaný v oblasti *dopravy*, ktorá desaťročia trpela nedostatočnými investíciami. Kosovo sa rozhodlo od roku 2008 zvýšiť investície do dopravnej infraštruktúry, najmä pokiaľ ide o výstavbu a údržbu ciest. Krajina je aj naďalej aktívnym účastníkom pozorovacieho výboru pre dopravu v juhovýchodnej Európe. Kapacity na uplatňovanie európskych dopravných noriem sú však nedostatočné, predovšetkým v sektore železničnej

dopravy. Kosovo musí rozvíjať svoje kapacity uplatňovania investičných projektov v oblasti infraštruktúry a koľajových vozidiel.

V oblasti *energetiky* sa dosiahol určitý pokrok, predovšetkým pokiaľ ide o vytváranie inštitucionálnych kapacít ministerstva, regulačného úradu a prevádzkovateľa prenosovej sústavy (KOSTT). Nedostatok energie je však stále častý a je potrebné vyriešiť niektoré zásadné problémy. Je potrebné zlepšiť finančnú životaschopnosť energetických podnikov, a to znížením komerčných strát a strát, ktoré nesúvisia s technikou, a zabezpečením účinnejšieho výberu poplatkov. Je potrebné zvýšiť stabilitu energetických dodávok a zlepšiť infraštruktúru. Je potrebné riešiť blížiaci sa nedostatok dreveného uhlia v Kosove.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *informačnej spoločnosti a médií*. Rada pre tlač a Inštitút pre médiá riadne fungujú. Liberalizácia trhu sa zlepšila po tom, ako na trhu začal ponúkať svoje služby druhý mobilný telefónny operátor. Rozpočtovým obmedzeniam však musia čeliť viaceré regulačné orgány.

Určitý pokrok bol dosiahnutý v oblasti *finančnej kontroly*, pokiaľ však ide o oblasť štatistiky, v ktorej pretrvávajú obavy týkajúce sa administratívnych kapacít a schopnosti inštitúcií spolupracovať pri zbere a spracovávaní údajov, bol tento pokrok len obmedzený.

Pokiaľ ide o spravodlivosť, slobodu a bezpečnosť, dosiahol sa len určitý obmedzený pokrok. Kosovo nemá zavedený vízový režim na regulovanie vstupu príslušníkov tretích krajín na svoje územie. Určitý pokrok sa dosiahol pri zlepšovaní rámca pre integrované riadenie hraníc. Vláda začala vydávať kosovské cestovné pasy. Hraničná polícia nemá žiadnu účinnú kontrolu hraničných priechodov v severnom Kosove, za ktoré aj naďalej zodpovedá Dočasná misia OSN v Kosove.

Parlamentné zhromaždenie prijalo zákon o azyle, ministerstvo vnútra však nemá dostatočné kapacity na riešenie žiadostí o azyl alebo prípadov nedobrovoľného návratu kosovských občanov. Stále chýba stredisko pre prijímanie žiadateľov o azyl alebo nedobrovoľných navrátilcov. K prijatiu zákona o migrácii ešte stále nedošlo.

Pokrok v boji proti *praniu špinavých peňazí* nie je dostatočný. Je potrebné značne zvýšiť odhodlanie a kapacity pre boj proti praniu špinavých peňazí. Justičné orgány a orgány na presadzovanie práva stále nemajú dostatočné odborné znalosti na účinný boj proti hospodárskej a finančnej kriminalite. Je nedostatok špecializovaných prokurátorov. Neexistujú ani vhodné priestory na správne skladovanie dôkazov. Komunikácia medzi príslušnými službami a inštitúciami je aj naďalej nedostatočná. Boj proti praniu špinavých peňazí zostáva kľúčovým problémom.

Obchodovanie s drogami stále predstavuje závažný problém. Kosovo je jednou z hlavných ciest prevozu drog na južnom Balkáne. Akčný plán alebo stratégia boja proti obchodovaniu s drogami neexistuje. Štatistické údaje sú nespoľahlivé a spravodajské kapacity sú nedostatočné.

Prijatie zákonov týkajúcich sa *polície* a policajných inšpektorátov prispelo k pokroku v oblasti policajnej práce. Uplatňovanie účinnej stratégie zameranej na znížovanie trestnej činnosti si však vyžaduje trvalé odhodlanie a dostatočné policajné kapacity. Členovia policajných zložiek Kosova sú príslušníkmi viacerých etník. Policajní úradníci z radov kosovských Srbov však kosovskú políciu bojkotujú. Kosovská polícia tak nie je schopná zabezpečiť účinný policajný dohľad v oblastiach, v ktorých väčšina obyvateľov tvoria Srbi.

Organizovaná trestná činnosť aj naďalej predstavuje závažný problém, ktorý ovplyvňuje fungovanie právneho štátu a podnikateľské prostredie. Stratégia boja proti organizovanej trestnej činnosti neexistuje. Legislatívny rámec stále nie je úplný. Je potrebné prijať právne predpisy týkajúce sa zhabania majetku, ochrany svedkov a agentov v utajení. Aby bolo možné zhabať nehnuteľnosti, musí existovať spoľahlivý kataster nehnuteľností. Účinný boj proti organizovanej trestnej činnosti si vyžaduje odhodlané a trvalé úsilie zo strany orgánov. Kosovo je aj naďalej krajinou pôvodu, tranzitnou krajinou a krajinou určenia v súvislosti s *obchodovaním s ľuďmi*. Stratégia a akčný plán boli prijaté v júli, ich presadzovanie je však nedostatočné.

V súvislosti s ochranou *osobných údajov* nedošlo k žiadnemu pokroku. Všeobecné právne predpisy o ochrane údajov stále chýbajú. Dosiaľ nebol zriadený žiadny nezávislý dozorný orgán na ochranu údajov.

Turecko

Turecko aj naďalej dostatočne plní kodanské **politické kritériá**. Ústavný súd nevyhovел žiadosti hlavného prokurátora na rozpustenie vládnej strany a na zákaz činnosti pre 71 jej popredných členov, miesto toho strane udelil finančné pokuty a tým odvrátil rozsiahlu politickú krízu. Turecko teraz má novú šancu pokračovať v reformách a vytvoriť politické prostredie založené na dialógu a pluralizme. Určitý pokrok bol dosiahnutý v oblastiach slobody prejavu, práv náboženských spoločenstiev, ktorých príslušníci nevyznávajú islam, a v podpore hospodárskeho rozvoja na juhovýchode krajiny. Je však potrebný súdržný a komplexný program politických reforiem, najmä v súvislosti s reformou ústavy. V súvislosti s politickými kritériami je vo väčšine oblastí potrebné vynaložiť značné ďalšie úsilie.

Pokiaľ ide o **demokraciu a právny štát**, nový prezident zohrával pozitívnu úlohu tým, že vyzýval k ďalším politickým reformám a aktívne sa podieľal na zlepšovaní vzťahov s Arménskom. Nedostatočný dialóg a nedostatočná vôľa robiť kompromisy medzi hlavnými politickými stranami však negatívne ovplyvnili fungovanie politických orgánov a proces politických reforiem. Práca novo zvoleného parlamentu bola do značnej miery poznačená právnymi spormi týkajúcimi sa rozpustenia vládnej strany a jednej z opozičných strán.

Pokiaľ ide o miestnu správu, je potrebné uplatniť nedávno prijaté zákony týkajúce sa miestnej správy a zvýšiť finančné zdroje miestnych správ.

V súvislosti s *reformou verejnej správy* bol dosiahnutý len malý pokrok. Je potrebné zreformovať systém štátnej služby.

Pokiaľ ide o *civilný dohľad nad bezpečnostnými zložkami*, je potrebné zabezpečiť rozsiahly civilný dohľad a parlamentnú kontrolu výdavkov na obranu. Vysokí predstavitelia ozbrojených síl aj naďalej vydávali vyhlásenia k otázkam, ktoré nepatria do ich právomoci.

Pokiaľ ide o *justíciu*, práca v súvislosti s prípravou justičnej reformy pokročila. Nezávislosť a nestrannosť justície však stále vzbudzuje obavy. V súvislosti s vytvorením Vysokej rady sudcov a prokurátorov, ani v súvislosti so zriadením regionálnych odvolacích súdov nebol dosiahnutý žiadny pokrok. Je potrebné zlepšiť kvalitu vyšetrovania polície a žandárstva s cieľom zabezpečiť spravodlivé súdne procesy.

V súvislosti s *bojom proti korupcii* sa dosiahol len obmedzený pokrok. Korupcia je naďalej rozšírená. Skutočnosť, že stále neexistuje všeobecná stratégia boja proti korupcii, akčný plán

ani koordináčny mechanizmus v tejto oblasti, je dôvodom na znepokojenie. Turecko musí o vyšetrovaniach, odsúdeniach a obžalobách viesť záznamy.

V oblasti *ľudských práv a ochrany menšín* bol dosiahnutý len obmedzený pokrok. Turecko aj naďalej vykonáva rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva, potrebné je však zvýšiť úsilie. V súvislosti s ratifikáciou medzinárodných nástrojov v oblasti ľudských práv nebol zaznamenaný žiadny pokrok. Takisto je aj naďalej potrebné zlepšiť inštitucionálny rámec na podporu a presadzovanie ľudských práv. Zavedenie systému ombudsmana sa plánuje už veľmi dlho.

Právny rámec Turecka zahŕňa rozsiahly súbor záruk proti *mučeniu a zlému zaobchádzaniu*. Je však potrebné vyvinúť väčšie úsilie na uplatňovanie politiky nulovej tolerance. Správy o prípadoch zlého zaobchádzania a mučení, predovšetkým mimo väzenských zariadení, sú dôvodom na znepokojenie. V tejto súvislosti zostáva kľúčovou záležitosťou ratifikácia opčného protokolu k Dohovoru OSN proti mučeniu, ako aj boj proti beztretnému porušovaniu ľudských práv.

Určitý pokrok bol dosiahnutý v súvislosti so snahami o posilnenie záruk *slobody prejavu*, najmä prostredníctvom zmien a doplnení článku 301 tureckého trestného zákonníka. Turecko však musí dosiahnuť primerané výsledky týkajúce sa uplatňovania revidovaného článku. Aby sa v právnych predpisoch aj v praxi zabezpečilo úplné rešpektovanie slobody prejavu v súlade s Európskym dohovorom o ľudských právach a s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, je potrebné okrem iného odstrániť všetky právne obmedzenia. Vzhľadom na určité tlaky súvisiace s vykonávaním slobody tlače a elektronických médií je tejto oblasti potrebné venovať pozornosť a monitorovať situáciu.

Je potrebné zvýšiť úsilie s cieľom zabezpečiť v praxi *slobodu zhromažďovania* v súlade s európskymi normami, keďže stále pretrvávajú svojvoľné obmedzovania a neprimerané používanie sily proti demonštrantom. V súvislosti s právnym rámcom týkajúcim sa *slobody združovania* bol dosiahnutý určitý pokrok. Niektoré združenia však aj naďalej musia čeliť nadmerným administratívnym prekážkam alebo súdnym konaniam. Vzhľadom na opakujúce sa prípady rušenia politických strán je však potrebné zmeniť a doplniť právne predpisy týkajúce sa politických strán v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva a s osvedčenými postupmi v členských štátoch EÚ, v zmysle návrhu Benátskej komisie Rady Európy.

Pokiaľ ide o *slobodu náboženského vyznania*, prijatý zákon o nadáciách sa týka mnohých nevyriešených záležitostí ohľadne majetku súvisiacich so spoločenstvami, ktorých príslušníci nevyznávajú islam. Stále je však potrebné vytvoriť právny rámec v súlade s Európskym dohovorom o ľudských právach, aby mohli všetky náboženské spoločenstvá, ktorých príslušníci nevyznávajú islam, ako aj Aleviti fungovať bež zbytočných obmedzení. Turecko potrebuje zvýšiť úsilie s cieľom vytvoriť priaznivé prostredie pre úplné rešpektovanie slobody náboženského vyznania v praxi.

Celkový právny rámec, ktorý zabezpečuje rodovú rovnosť a *práva žien*, už existuje, je však potrebné zvýšiť snahu o zabezpečenie plného uplatňovania týchto práv v praxi. Ďalej je potrebné značne zvýšiť úsilie s cieľom znížiť nerovnosť medzi mužmi a ženami v súvislosti s hospodárskou účasťou a príležitosťami, úrovňou dosiahnutého vzdelania, prístupom k zdravotnej starostlivosti a účasti v politike. Snahy o zabránenie vraždám v mene cti a domácejmu násiliu pokračujú, tieto záležitosti však aj naďalej predstavujú vážny problém a snahy o jeho riešenie je potrebné zintenzívniť.

Pokrok bol dosiahnutý v súvislosti s prístupom *detí* k vzdelávaniu, sociálnym službám a v súvislosti so súdnym systémom pre mladistvých. Aj naďalej je však potrebné pokračovať v snahách vo všetkých oblastiach týkajúcich sa práv detí, vrátane administratívnych kapacít, vzdelávania, súdneho systému pre mladistvých a detskej práce.

Stále chýbajú právne predpisy na zabezpečenie plného dodržiavania *práv odborových organizácií* v súlade s normami EÚ a s príslušnými dohovormi Medzinárodnej organizácie práce, a to najmä pokiaľ ide o právo organizovať sa, právo na štrajk a právo kolektívne vyjednávať.

V súvislosti s *právami menšín* zostala situácia nezmenená. Turecko nedosiahlo žiadny pokrok v procese zosúladzovania právnych predpisov s európskymi normami. Určitý obmedzený pokrok bol dosiahnutý v oblasti *kultúrnych práv*, stále však existujú obmedzenia, a to najmä pokiaľ ide o používanie iného ako tureckého jazyka v rozhlasovom a televíznom vysielaní, v politickom živote a pri využívaní verejných služieb. V rámci verejného alebo súkromného vzdelávacieho systému neexistujú žiadne možnosti výučby týchto jazykov. V súvislosti so situáciou *rómskeho* obyvateľstva nebol dosiahnutý žiadny pokrok, Rómovia často čelia diskriminácii v oblasti prístupu k primeranému bývaniu, vzdelávaniu, sociálnej ochrane, zdravotnej starostlivosti a zamestnanosti. Aj naďalej sa vyskytujú demolácie rómskych štvrtí, v niektorých prípadoch sú spojené s násilným vystaňovaním.

Pokiaľ ide o východ a *juhovýchod* krajiny, vládne rozhodnutie dokončiť projekt rozvoja juhovýchodnej Anatólie je krokom smerom k riešeniu hospodárskych a sociálnych problémov tohto regiónu. Ďalšie úsilie je potrebné na vytvorenie podmienok pre prevažne kurdske obyvateľstvo, aby mohlo v plnej miere využívať svoje práva o slobody. Odškodňovanie *osôb vysídlených v rámci krajiny* pokračuje. Na riešenie problematiky osôb vysídlených v rámci krajiny však vláda neprijala žiadnu všeobecnú národnú stratégiu. Systém stráženia osád treba postupne zrušiť.

Strana kurdských pracujúcich, ktorá je na zozname teroristických organizácií vypracovanom Európskou úniou, pokračuje v teroristických útokoch, ktoré majú za následok veľa obetí.

Pokiaľ ide o *regionálne otázky a medzinárodné záväzky*, Turecko vyjadrilo verejnú podporu obnoveniu rokovaní vedených plne pod záštitou OSN s cieľom nájsť komplexné urovanie *cyperskej otázky*. Na ceste k normalizácii bilaterálnych vzťahov s Cyperskou republikou však nedosiahol žiadny pokrok. Turecko nezabezpečilo úplné uplatňovanie dodatkového protokolu k dohode o pridružení, ani neodstránilo všetky prekážky voľného pohybu tovaru, vrátane obmedzení týkajúcich sa priamych dopravných spojení s Cyprom.

Vzťahy s Gréckom sa vyvíjajú pozitívne. Uskutočnili sa ďalšie kroky zamerané na prehlbovanie dôvery, ale v rámci sporu o hranice sa nedosiahla žiadna dohoda. Turecko aj naďalej zohráva pozitívnu úlohu na *západnom Balkáne*. *Vzťahy s Bulharskom* sú aj naďalej pozitívne. Dobré susedské vzťahy majú stále kľúčový význam.

Hospodárstvo Turecka aj naďalej fungovalo relatívne dobre, hoci rast klesol pod potenciálnu hodnotu, čo bolo spôsobené najmä poklesom domáceho dopytu v dôsledku zásadného sprísnenia menovej politiky. Makroekonomická stabilita sa zachovala. Inflácia výrazne vzrástla, najmä v dôsledku vyšších cien potravín a energií. Proces štrukturálnych reforiem sa do určitej miery zrýchlil, a to najmä v prvej polovici roka 2008. Napriek určitým nedávnym iniciatívam je potrebný ďalší pokrok týkajúci sa nápravy nerovnováhy trhu práce a nedostatku kvalifikovaných pracovných síl.

Pokiaľ ide o **hospodárske kritériá**, Turecko je fungujúcim trhovým hospodárstvom. Zo strednodobého hľadiska by krajina mala byť schopná odolávať konkurenčnému a trhovému tlaku v rámci Európskej únie za predpokladu, že zrealizuje svoj komplexný plán reforiem zameraných na odstránenie štrukturálnych nedostatkov.

Počas uplynulého roka Turecko realizovalo dôkladný program stabilizácie. Krajina v rámci svojej stratégie rozvoja vstupuje do ďalšej fázy zameranej na zvýšenie svojho rastového potenciálu prostredníctvom zvýšenia verejných investícií, vytvárania pracovných príležitostí a reforiem týkajúcich sa jednotlivých odvetví. Hospodárstvo doteraz dosahovalo dobré výsledky aj napriek svetovým finančným problémom a domácej politickej neistote.

Dlhodobý prílev kapitálu je aj naďalej vysoký a vedie k zvyšovaniu oficiálnych rezerv. Plnenie rozpočtu bolo uspokojivé aj napriek tomu, že vláda nespĺnila rozpočtové ciele stanovené pre rok 2007. V júni 2008 orgány schválili päťročný strednodobý rozpočtový rámeček.

Cieľom nových iniciatív na zvýšenie investícií do infraštruktúry je znížiť veľmi vysoké regionálne rozdiely. Značný pokrok bol dosiahnutý v oblasti liberalizácie cien, najmä pokiaľ ide o energetický sektor. Privatizácia pokračovala prostredníctvom mnohých veľkých transakcií. Aj napriek viacerým vlnám nestability v období rokov 2007 – 2008 preukázal finančný sektor pozoruhodnú odolnosť.

Inflačné tlaky sa však zvýšili, čiastočne v dôsledku vyšších cien ropy a komodít. Značné potreby financovania z vonkajších zdrojov, ktorých príčinou je rozsiahly vonkajší deficit spojený s veľkou mierou závislosti súkromného sektora od vonkajšieho financovania, ako aj značným, hoci klesajúcim, dlhom, prispieva k závislosti Turecka od zmien investičného prostredia. Vytváranie pracovných príležitostí naďalej sťažujú prekážky, predovšetkým nepomer medzi dopytom po kvalifikovanej pracovnej sile a jej ponukou, ako aj pevné postupy pri zamestnávaní. Štrukturálna nepružnosť na trhu práce bráni najmä snahám o zvyšovanie miery zamestnanosti žien a mladých ľudí. Kvalifikácia pracovných síl stále nie je prispôbená potrebám rýchlo rastúceho rozvíjajúceho sa hospodárstva. Poskytovaniu štátnej pomoci chýba transparentnosť. Rozsiahla tieňová ekonomika, podporované slabým regulačným rámcom, neprimeranými daňovými a výdavkovými politikami, ako aj nedostatkami v presadzovaní právnych predpisov, znižuje základ dane a účinnosť hospodárskych politík. Činnosť malých a stredných podnikov sa príliš často orientuje na tieňovú ekonomiku, a preto stále nemajú dostatočný prístup k financiám a k know-how.

Turecko zlepšilo svoju **schopnosť prevziať na seba záväzky vyplývajúce z členstva**. Pokrok bol dosiahnutý vo väčšine oblastí. Proces zosúladovania pokročil v rámci oblastí, akými sú napríklad voľný pohyb tovaru, práva duševného vlastníctva, protimonopolná politika, energetika, podniková a priemyselná politika, ochrana spotrebiteľov, štatistika, transeurópske siete a veda a výskum. Proces zosúladovania je však potrebné zintenzívniť najmä v oblastiach, akými sú napríklad životné prostredie, štátna pomoc, verejné obstarávanie, sociálna politika a zamestnanosť, právo obchodných spoločností, bezpečnosť potravín, politika vo veterinárnej a fytosanitárnej oblasti a voľný pohyb služieb. Turecko nespĺnilo niekoľko dôležitých záväzkov vyplývajúcich z colnej únie s EÚ. Neprimerané používanie bezpečnostných opatrení a dlhotrvajúce narušovanie obchodu negatívne ovplyvňuje riadne fungovanie colnej únie. Turecko musí naďalej posilniť administratívne kapacity na implementáciu *acquis*.

Pokiaľ ide o *voľný pohyb tovaru*, úroveň zosúladovania právnych predpisov týkajúcich sa výrobkov a horizontálnych opatrení pokročila, s výnimkou oblasti metrológie a trhového

dohľadu. Naďalej však pretrvávajú určité technické prekážky obchodu. Pokiaľ ide o *právo usadiť sa a slobodu poskytovať služby*, dosiahol sa určitý pokrok. Proces zosúladovania právnych predpisov sa stále nachádza v počiatočnom štádiu. Pokiaľ ide o *voľný pohyb kapitálu*, dosiahlo Turecko určitý pokrok v súvislosti s pohybom kapitálu, platbami a bojom proti praniu špinavých peňazí, sú však potrebné snahy o posilnenie kapacít na presadzovanie práva. Dobrý pokrok bol dosiahnutý v oblasti *finančných služieb*, najmä pokiaľ ide o sprísnenie noriem pre kontrolu a dohľad.

Turecko dosiahlo zmiešaný pokrok v oblasti *verejného obstarávania*. Pozitívnym vývojom je určenie ministerstva financií za celkového politického koordinátora, tento krok by však mal byť doplnený komplexnou stratégiou stanovujúcou potrebné reformy. Turecký systém verejného obstarávania je so systémom EÚ zosúladený len do určitej miery. V súvislosti s *právom obchodných spoločností* Turecko dosiahlo len malý pokrok. K prijatiu nového obchodného zákonníka nedošlo. V súvislosti s *právami duševného vlastníctva* sa proces zosúladovania právnych predpisov nachádza v pomerne pokročilom štádiu. Koordinácia a spolupráca medzi verejnými orgánmi zodpovednými za práva duševného vlastníctva, ako aj ich informovanosť sa zlepšila. Procesy uplatňovania a presadzovania právnych predpisov sa však musí značne posilniť. Pokiaľ ide o *informačnú spoločnosť a médiá*, úroveň Turecka v súvislosti so zosúladovaním právnych predpisov v audiovizuálnej oblasti s *acquis* je obmedzená. Pokiaľ ide o prijatie nového zákona o elektronických komunikáciách, nebol zaznamenaný žiadny pokrok.

Pokiaľ ide o *hospodársku súťaž*, úroveň zosúladovania právnych predpisov v protimonopolnej oblasti je aj naďalej dobrá. Žiadny pokrok sa však nedosiahol v procese prijímania právnych predpisov o štátnej pomoci, pri zriaďovaní orgánu na monitorovanie štátnej pomoci a uplatňovaní záväzkov týkajúcich sa transparentnosti. Ukončenie národného plánu reštrukturalizácie oceľarskeho priemyslu je aj naďalej prioritou. Pokrok v procese zosúladovania v oblasti *poľnohospodárstva a rozvoja vidieka* zostáva obmedzený. Turecko dosiahlo výrazný pokrok pri vytváraní kapacít potrebných na uplatňovanie nástroja pre predvstupovú pomoc pre rozvoj vidieka (IPARD). Na dokončenie vytvárania nevyhnutných administratívnych a riadiacich štruktúr je však potrebné vyvinúť ďalšie úsilie. Turecko neodstránilo technické prekážky obchodu s hovädzím mäsom a živým hovädzím dobytkom. V oblasti *rybného hospodárstva* nebol v súvislosti s vytváraním potrebného právneho rámca dosiahnutý žiadny pokrok. Obmedzený pokrok sa dosiahol v oblasti zdrojov, riadenia rybárskych flotíl, inšpekcie a kontroly. V oblasti poľnohospodárstva aj rybného hospodárstva sa vytváranie implementačných kapacít nachádza v počiatočnom štádiu. V súvislosti s *bezpečnosťou potravín, politikou vo veterinárnej a fytosanitárnej oblasti* sa proces zosúladovania nachádza v počiatočnom štádiu. Rámcový zákon o veterinárnych službách, potravinách a krmive ešte nebol prijatý. Práca v súvislosti s identifikáciou a registráciou zvierat pokračuje. Ohniská vtáčej chrípky boli úspešne potlačené. Účinná kontrola ďalších chorôb zvierat, a to najmä slintačky a krívačky, vzbudzuje aj naďalej vážne obavy.

Určitý pokrok sa dosiahol v súvislosti s *dopravnou politikou*. Proces zosúladovania v odvetví cestnej dopravy pokračuje, potrebné je však ďalšie zlepšenie implementačných kapacít. V sektore železničnej dopravy dosiahlo Turecko len slabý pokrok. V sektore leteckej dopravy dosiahlo obmedzený pokrok. Absencia komunikácie medzi riadiacimi centrami leteckej dopravy v Turecku a Cyperskej republike ohrozuje bezpečnosť leteckej dopravy. Pokrok v oblasti námornej dopravy je nevyvážený. Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *transeurópskych sietí*. Hodnotenie potrieb dopravnej infraštruktúry (TINA) bolo zavíšené, stále však chýba spoľahlivejší systém utajeného prenosu údajov. Určitý, avšak nevyvážený pokrok sa dosiahol v oblasti *energetiky*. Hospodárska súťaž zostáva obmedzená aj po prijatí

rámcových zákonov o trhu s elektrickou energiou a zemným plynom. K stanoveniu cieľov týkajúcich sa energetickej účinnosti a obnoviteľných zdrojov energie však ešte nedošlo.

Pokiaľ ide o oblasť *daní*, určitý pokrok bol dosiahnutý v oblasti právnych predpisov. Modernizácia daňovej správy viedla k lepším službám pre daňových poplatníkov a zlepšenému výberu príjmov z daní. Diskriminačné zdaňovanie alkoholických a tabakových výrobkov sa však uplatňovalo aj naďalej.

Administratívne kapacity v oblasti *štatistiky* sa zlepšili. Potrebný je však ďalší pokrok, najmä pokiaľ ide o poľnohospodársku a makroekonomickú štatistiku a obchodný register.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *hospodárskej a menovej politiky*. Stále pretrvávajú viaceré nedostatky, najmä pokiaľ ide o úplnú nezávislosť centrálnej banky, menové financovanie verejného sektora a privilegovaný prístup verejného sektora na finančné trhy. Pokiaľ ide o *zamestnanosť a sociálnu politiku*, Turecko dosiahlo určitý pokrok prostredníctvom prijatia balíka opatrení týkajúcich sa zamestnanosti a zákona o sociálnom poistení a všeobecnom zdravotnom poistení. Zabezpečenie úplných práv odborových organizácií a boj proti nelegálnej práci si vyžadujú osobitnú pozornosť. Ďalšie úsilie je potrebné vynaložiť s cieľom bojovať proti detskej práci a aktualizovať a dokončiť strategické dokumenty v tejto oblasti. Je potrebné zlepšiť rodovú rovnosť v hospodárskom a sociálnom živote.

Pokrok pokračoval v súvislosti s *politikou podnikania a politikou priemyslu* prijatím stratégie pre malé a stredné podniky a akčného plánu. Vo všeobecnosti Turecko dosiahlo v procese zosúladovania právnych predpisov vysokú úroveň. Značný pokrok bol dosiahnutý v oblasti *vedy a výskumu*. Integrácia Turecka do európskeho výskumného priestoru pokračuje podľa plánov. V oblasti *vzdelávania a kultúry* bol dosiahnutý pokrok pri približovaní tureckého vzdelávacieho systému štrukturálnemu a kvalifikačnému rámcu EÚ. Turecko sa úspešne zapojilo do programov Spoločenstva.

V oblasti *regionálnej politiky a koordinácie štrukturálnych nástrojov* bol dosiahnutý pokrok pri vytváraní kapacít potrebných na uplatňovanie zložiek III a IV nástroja Spoločenstva pre predvstupovú pomoc (IPA). Vytvorenie nevyhnutných administratívnych a kontrolných štruktúr na ústrednej a miestnej úrovni si však vyžaduje zvýšenie úsilia.

Pokiaľ ide o *justíciu*, dosiahol sa určitý pokrok, najmä v súvislosti s vytvorením stratégie v oblasti reformy justície. Nezávislosť a nestrannosť justície však stále vzbudzuje obavy. Očakáva sa, že stratégia reformy sa bude niektorými záležitosťami zaoberať. V súvislosti s *bojom proti korupcii* je možné zaznamenať obmedzený pokrok. Vláda pokračovala v uplatňovaní svojich iniciatív v tejto oblasti. Neexistujú však žiadne právne predpisy, ktoré by stanovovali pravidlá transparentnosti financovania volebných kampaní. Pokiaľ ide o obmedzovanie imunity členov parlamentu, nebol dosiahnutý žiadny pokrok. Je potrebné vypracovať stratégiu boja proti korupcii a akčný plán a získať politickú podporu potrebnú na ich uplatňovanie. Pokiaľ ide o *základné práva*, dosiahol sa určitý pokrok v rámci právnych predpisov. Je však potrebné rázne zvýšiť úsilie s cieľom zabezpečiť plné dodržiavanie základných práv stanovených v Európskom dohovore o ľudských právach a v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva.

Pokiaľ ide o oblasť *spravodlivosti, slobody a bezpečnosti*, je možné zaznamenať určitý pokrok, najmä v súvislosti s bojom proti obchodovaniu s drogami a ľuďmi. V rámci tejto kapitoly už prebieha proces zosúladovania právnych predpisov s *acquis*, ale ešte stále je potrebné vynaložiť značné úsilie v oblasti politiky udeľovania víz a spolupráce justície

v trestných veciach. Trvalé úsilie je potrebné vyvíjať aj v boji proti organizovanej trestnej činnosti, ktorá aj naďalej predstavuje závažný problém. Je potrebné zlepšiť kapacity v súvislosti s riešením azylových a migračných otázok. Je potrebné zvýšiť úsilie v oblasti uplatňovania národných akčných plánov integrovaného riadenia hraníc. Turecko musí obnoviť rokovania s Európskym spoločenstvom o readmisnej dohode.

Pokiaľ ide o *životné prostredie*, Turecko dosiahlo pokrok v oblasti kvality ovzdušia, odpadového hospodárstva a v posilňovaní administratívnych kapacít na ústrednej úrovni. Celková miera zosúladovania právnych predpisov však aj napriek tomu zostáva na nízkej úrovni. Turecku sa nepodarilo dosiahnuť pokrok v oblasti priemyselného znečistenia, zvládania rizík a geneticky modifikovaných organizmov.

Uspokojivá úroveň zosúladovania bola dosiahnutá v oblasti ochrany *spotrebiteľov* a zdravia. Pokrok bol dosiahnutý v oblasti presadzovania trhového dohľadu a bezpečnosti výrobkov, je však potrebné zvýšiť úsilie, pokiaľ ide o záležitosti, ktoré sa netýkajú bezpečnosti. Združenie spotrebiteľov v Turecku je stále slabé. Turecko dosiahlo určitý pokrok v oblasti ochrany *zdravia*.

Pokiaľ ide o *colnú úniu*, Turecko dosiahlo vysokú mieru zosúladovania. Proces zosúladovania však nie je dokončený, pokiaľ ide o zóny voľného obchodu, oslobodenie od cla, boj proti falšovaniu tovaru a následnú kontrolu. V oblasti *vonkajších vzťahov* Turecko takisto dosiahlo vysokú mieru zosúladovania, ale nestotožnilo sa plne so stanoviskami EÚ v rámci WTO a OECD.

V oblasti *finančnej kontroly* došlo k miernemu pokroku. Právne predpisy uplatňujúce zákon o verejnej vnútornej finančnej kontrole existujú, je však potrebné schváliť množstvo zmien a doplnení týkajúcich sa vnútornej kontroly. Je potrebné vytvoriť stále štruktúry, ktoré budú spolupracovať s Európskym úradom pre boj proti podvodom na ochrane finančných záujmov EÚ, a ktoré budú zároveň predstavovať kontaktné miesta pre styk s odborními Komisie zodpovednými za ochranu eura pred falšovaním. V súvislosti s *finančnými a rozpočtovými ustanoveniami* sa nedosiahol žiadny zvláštny pokrok.

Turecko aj naďalej dôsledne pokračovalo v procese zosúladovania so spoločnou *zahraničnou, bezpečnostnou a obrannou politikou* EÚ. Turecko výrazne prispieva k EBOP a snaží sa aktívnejšie zapojiť do jej činností. Turecko má však námietky voči spolupráci s EÚ a NATO, ktorá by zahŕňala všetky členské štáty EÚ.

Turecko rozšírilo svoj kladný prínos k regionálnej stabilite a vo veľkej miere sa podieľalo na budovaní vzťahov medzi svojimi regionálnymi partnermi, najmä na Blízkom východe a Kaukaze. Počas konfliktu v Gruzínsku zohralo Turecko úlohu zmierovateľa a navrhlo vytvorenie „kaukazskej platformy spolupráce a stability“. Návšteva tureckého prezidenta v Arménsku bola povzbudzujúcim znamením pre rozvoj bilaterálnych vzťahov a prispela k otvoreniu možnosti normalizácie vzťahov. Pozemná hranica Turecka s Arménskom však zostáva zatvorená.